פרשת **וירא** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ב שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואברהם היו יהיה לגוי גדול

בית מסחר הגדול שבעיר הומה אדם, כאשר הגיע יום השוק, תכונה והמולה רבתי שררה בחללה, זקנים עם נערים עומדים בתוך כשכל אחד מודד לעצמו את מלבושו הראוי לו.

בין שאון האנשים היו ניכרים שני אנשים, צעיר וזקן, הזקן בדק את מידתו של כל בגד ובגד וארך זמן רב מאוד עד שהוא בחר לו את הבגד שהיה מעוניין לקנותו, ולעומתו הצעיר בחר במהירות את הבגדים, ולא בדק בעיון את מידתם וקנה בגדים רבים.

פנה אליו הזקן ושאל אותו: מדוע מהרת לקנות היום, ומדוע קנית בגדים כה רבים, הסביר לו הצעיר: יש לי ב"ה משפחה גדולה ברוכת ילדים, ואשר על כן אף אם הבגד לא יתאים לאד הבנים הוא יתאים לאחיו, ואם לא יתאים עכשיו הוא יתאים בעוד כמה חדשים, נמצא שאינני צריך לדקדק כל כך, כי כל הבגדים יביאו לי תועלת בעתיד.

והנמשל מובן, דהנה מודעת זאת שכל תפילה עושה רושם למעלה, ומעולם לא היתה תפילה ששבה ריקם, דאף אם לא מועילה מיד, הוא מביאה ברכה לאחר זמן, אם לא למקרה שעליו מתפללים היא תועיל למקרים אחרים.

ובזה מבאר המגיד מדובנא את מאמ"כ "וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגו גדול", ולכאורה אינו מובן סמיכות המקראות אהדדי.

אכן לדרכינו יובן דהנה רשעותם של אנשי סדום ועמורה היתה רבה, וגלוי וידוע לפני הקב"ה שתפילתו של אברהם לא תועיל להצילם, אולם מכיון שעתיד הקב"ה להעמיד את כל עם ישראל לדורי דורות, נמצא שתפילה זו תועלתה מרובה, אם לא מיד הרי הוא לדורות הבאים, ולכן הודיע הקב"ה לאברהם את אשר יקרה, כדי שהוא יעמוד בתפילה ויתחנן מעומק לבו, והדבר יביא תועלת מרובה לבניו לעתיד לבוא.

ומתאמרא משמיה דהרה"ק מלעכאוויטש זי"ע לפרש מאמרם ז"ל (אבות פ"ה מ"ג) "עשרה נסיונות נתנסה אברהם ועמד בכולם", דאין עמידה אלא תפילה, דאברהם אבינו ע"ה עמד בעשרה נסיונות בזכות התפילות, והיא שעמדה לאבותינו ולנו דישראל אין כוחן אלא בפה ועל כן נפרוש כפינו בתפילה ותחנונים קדם שוכן מעונה שיציל נפשותינו מן כל הנסיונות הקשות ונזכה לראות במהרה בישועתן של ישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו בב"א.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדו"ש יאמר לו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות להכפה - דורש טוב ..... ה
לשכת הסת"ם ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
לפתן אזן לאמרי חשה ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שבתי ..... יא
פשוטו כמשמעו ..... יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

דברות קודש קילורין לעינים

• בענינים העומדים על הפרק •

מאת כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א

אצל שיעור תהלים בהיכל המתיבתא הק׳ בקרית יואל יצ״ו – סניף ויואל משה

יום ד׳ לס׳ ושמרו דרך ה׳ (ויר״א) תשפ״ג לפ״ק

דוד המלך זאגט אין תהלים, קאפיטל י״ד, **ה׳ משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלקים.**

קען זיין אזוי, עם איז דא זייער אן אינטערסאנט ווארט פונעם זיידן ז״ל דער ישמח משה, ער טייטשט, **כבודו מלא עולם**, יעדער איינער זאגט כ׳האב אינזין דעם באשעפער, **כבודו מלא עולם**, די גאנצע וועלט זאגט, יא, איך מיין דעם באשעפער, אזוי ווייט, אז **משרתיו שואלים**, אז די מלאכים זיי פרעגן, **איה מקום כבודו**, ווער מיינט טאקע אמת׳דיג דעם כבוד שמים, **לעומתם** – ער שרייבט דאס נאך אשכנז׳יש – **לעומתם ברוך יאמרו**, לעומתם, מ׳זעהט ווען דער כבוד שמים איז קעגן די אייגענע אינטערעסע, און דעמאלטם מיינט ער אויך כבוד שמים, איז א סימן אז ער מיינט טאקע כבוד שמים. לעומתם, ווען מ׳זעהט אז ס׳איז קעגן אים, און דאך האט ער אינזין דעם באשעפער, איז ברוך יאמרו, אזוי זאגט ער.

ה׳ משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלקים. די מלאכים פארשטייען נישט קיין מחשבות פון א מענטש, אזוי שטייט געשריבן, במילא ווייסן זיי נישט, די מלאכים ווייסן טאקע נישט, איה מקום כבודו, ווער מיינט טאקע באמת דעם כבוד שמים, אבער דעם באשעפער קען מען נישט אויס׳נער׳ן, דער באשעפער ווייסט, **ה׳ משמים השקיף על בני אדם**, דער אויבערשטער פון היכל קוקט, ער איז א בוחן כליות ולב, ער קוקט אריין אין האר׳ן, **לראות היש משכיל דורש את אלקים**, ווער ס׳איז דורש את אלקים, ווער ס׳מיינט עפעס אנדערש, און ווער ס׳מיינט את אלקים.

כ׳וויל דא ארויס ברענגען מיין ווייטאג, יעדער איינער האלט מיט די געשעענישן פון טאג, אין לאנד, עס איז געווען נעכטן וואלן, יעדער איינער ווייסט, עס איז געווען אן איבערקערעניש, א געוואלדיגע העצע איז געווען מ׳דארף גיין מ׳דארף ראטעווען דעם חינוך, און ס׳איז נישט געווען מיט וועמען צו רעדן, ס׳האט געדארפט זיין והמשכיל בעת ההוא ידום, מ׳האט געשוויגן, מ׳האט געזעהן, מ׳קוקט יעצט צוריק שוין לאחר המעשה, עמיצער זאגט מיר היינט אז איך האב געזיגט, ׳מורי ורבותי, איך האב נישט געזיגט!׳, כ׳בין נישט קיין קאנדידאט, כ׳בין נישט געלאפן, און כ׳האב נישט געזיגט!׳, כ׳האב בכלל נישט געזיגט, כ׳האב נאר געטראכט קלאר וואס איז בעסער וועגן גזירת החינוך.

וואס ס׳טוהט יא וויי?, אז מ׳זאל באמת אריין טראכטן, **דאס טראמפיזום האט געזיגט, דאס טראמפיזום האט זיך אריין געכאפט אין אידישן פאלק, דאס טראמפיזום דאס האט פארדרייט דעם קאפ פון אזויפיל אידן,** ווער עס האט געטראכט מיט א גראדן שכל האט גראד אזוי פארשטאנען, פארוואס האט מען אנדערש געטראכט?, וועגן די העצע!, **וואס איז געווען די העצע? די העצע איז געווען פון טראמפיסטן, זיי האבן געוואשן די מוחות פון מענטשן, און דאס איז וויטאגליך! אז מ׳זאל אמת׳דיג אריין טראכטן דאס טראמפיזום, דאס גוי׳אישקייט, דאס האט אריין געדרונגען, דאס איז אריין געגאנגען אין די אידישע מחנה, די מחנה מגושמים האבן זיך געהויבן דעם קאפ, זיי האבן דאס אנגעפירט, פון דארט קומט דאס, זיי זענען אדוק ומקושר צו די וואטס–עפ׳ס, און די האבן געהויבן קאפ אין כלל ישראל, זיי האבן געוואשן די מוחות פון כלל ישראל, יעדער האט געטראכט קרום, ס׳איז זייער וויטאגליך,** וועגן דעם זאג איך, כ׳האב גארנישט געזיגט, נאר כ׳בין זייער צורודערט, כ׳האב געשווינגן די גאנצע צייט, כ׳האב געזהן והמשכיל בעת ההוא ידום, עם איז נישטא מיט וועמען צו רעדן.

אז מ׳זאל גוט אריין טראכטן, דאס טראמפיזום האט אריין געדרונגען אין מחנה ישראל, אונז גייען מיר וויזן, אונז גייען מיר טוהן. **׳אונז זענען מיר אין גלות!׳, אונז זענען מיר אין גלות!׳, מ׳דארף זיך זייער אכטונג געבן! זייער אכטונג געבן!׳, אונז גייען מיר נישט פאררעכטן אמעריקא!׳, עס איז נישט אונזער אויפגאבע צו פאררעכטן אמעריקא! עס איז אונזער אויפגאבע אונז אליינס זיך צו הטן, אונז קענען מיר נישט פאררעכטן אמעריקא, אונז זענען מיר א מתי מעט.**

מ׳זאגט מ׳גייט שיקן א מעפידזש, וואס וועט זיין ווען מ׳גייט צוריק שיקן א מעפידזש?, מ׳קען צוריק שיקן א מעפידזש!, און עס וועט זיין זייער וויטאגליך ווען מ׳וועט צוריק שיקן א מעפידזש, עס איז זייער אומפאראנטוואר־טליך געווען, עס איז זייער וויטאגליך ווי אזוי ס׳האט אויסגעזעהן, ווי אזוי כלל ישראל זעהט אויס, דער מצב פון כלל ישראל, דאס טראמפיזום האט ארום געכאפט דאס אידישע פאלק, אין די מאדערנע וועלט קודם, און אין די חסידישע וועלט, עס איז זייער וויטאגליך, זייער וויטאגליך.

שומר ישראל שומר שארית ישראל.

חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבודות השי"ת היה טמון בשאלת אברהם על המילה

וירא אליו אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחום היום. וברש"י ז"ל: "**הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו**". רבים תמהו, **היתכן שיהיה קדוש ומנוסה כאברהם אבינו מפתפק אם לקיים דבר ה' עד שהוצרך להתייעץ בדבר,** ועוד עם אנשים כענר אשכול וממרא. אמנם כוונת אבינו הזקן בשאלת העצה היתה "**חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבודות הש"י**", והוא כי דבר המילה באמת היה נסיון גדול רב ועצום לזקן בא בימים כמוהו, וחשב אברהם אבינו כי בעשותו הדבר הזה בוודאי יגדל שמו בגוים כי הוא עבד ה' ואוהבו הנאמן, **והנה מדרך החסידים האמיתיים לחסתיר דבריהם, וחי' במחשך מעשיהם מהבריות עד היכן שאפשר, לבלתי רום לבבו מחמת כבוד הבריות ומהחזקתו בעיניהם לחפיד ובעל מעשה רב.**

לכן התחכם לשאול בעצה על הדבר, ויראה מזה כי עדיין אינו מוחזק בצדקותו, ואין לבבו נאמן ושלם כראוי לאלקיו, וגם אחרי עצתם איך שתהיה יקל קצת יראתו בעיניהם, [שיאמרו] כי לא בלב שלם עשה הדבר רק על פי עצה ועל דברת בני האדם שמע לדבר ה'. ואפילו אם תהיה עצתם לבלתי שמוע דברי ה'. והוא לא יאבה ולא ישמע לדבריהם, והמול ימול, **עם כל זה על כל פנים יאמרו כי מראש הדיבור אליו, מידי ספיקא לא נפיק, והיה שקול בעיניו אם שמוע ישמע לדבר ה' או לא".**

נועם מגדים

מאויבי תחכמני לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד"

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האוהל. שמעתי בשם מוהר"ר נחמן קאפיוועיר, שהוכיח לבני אדם על שאינם מקיימים את ה"שויתי ה' לנגדי" גם בעוסקם בסחורה, במשא ומתן. וכי תימא, איך אפשר לקיים זאת וכו', **הנה תברא בצידה דהלא בהיות האדם יושב בבית הכנסת ומתפלל לפני ה', אפשר שיחשוב אז בעסקיו וכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר, ודפח"ח.** וזה יש לרמז: "**וירא אליו ה' באלוני ממרא**" בשווקים וברחובות, דהיינו, שידע האדם את ה' בכל דרכיו, גם בצאתו לעסקיו וכדומה, וכי תאמר, שאין הדבר אפשרי, לכך אמר: "**והוא היצר הרע ישב פתח האהל**" בבית הכנסת, בעת תפלת האדם, שמפתה אותו ומעלה בדעתו לחשוב אז בכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר.

תולדות יעקב יוסף

הכפרה המעולה הוא ע"י ש'יתן למכהו לחי'

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. איתא במדרש עה"פ (איכה ג, ל) "**יתן למכהו לחי ישבע בחרפה**" זה השותק למחרפו וסובל את חרפתו, נותן את הלחי למכהו שיכה אותו כרצונו ומעביר על מדותיו, ועי"ז "**מעבירין לו על כל פשעיו**" (ר"ה יז.) כי כבר נתכפרו לו במה שסבל וקיבל את חרפתו באהבה, וזהו: "**ישבע בחרפה**", עד כאן. וזהו הרמז בפסוק: "**ואקחה פת לחם וסעדו לבכם**" **יכולים אתם לסעוד לבכם, ואינכם צריכים להתענות לכפרת עונות, כי "אחר תעבורו" שיש בכם מדה טובה של 'מעביר על מדותיו' שמעבירין לו על כל פשעיו.**

נועם מגדים

[וראה מש"כ בישמח משה' פר' מצורע (מז:) על אמז"ל (אבות א, יז) '**ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה**', עפמש"כ הרמ"ק בספר תומר דבורה "שיאמר האדם: מה לי לסבול יסורים הממרקין, או להתענות ולהסתגף כו', יותר טוב אסתגף בביזיון בנ"א וחרפתם לי, ובזה יכופר עוני, וכמ"ש במדרש כונן על הפסוק 'יתן למכהו לחי ישבע בחרפה' וכו', וז"ש: **לא מצאתי לגוף טוב**' רצ"ל עבור הגוף טוב שלא יחלש '**יותר משתיקה**' עי"ש. וכ"כ ב'הנהגות ואזהרות מרבי דוד לידא' (אות לא): "**היה מורגל בפה קדוש האר"י ז"ל שהיה אומר שבכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם היא סבול העלבונות וחרופים וגדופים כו'**, כי אם יסגף אדם עצמו לבד, יחליש גופו ויבטל מדברי תורה כו', אמנם זה יאכל וישתה ויעבוד את ה', והעונות מתכפרים כו']

מסירות נפש בכח מכפרת כאילו היתה בפועל

ויעקד את יצחק בנו וגו'. בספר "כסא דוד" להרב חיד"א זצ"ל (דרוש טז) מביא מדרש סתום בזו הלשון: "**בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, אמר: רבוש"ע, תן לבני עשרת ימי תשובה**". והוא תמוה. ונראה ע"פ מה שמבואר בזוה"ק (במדבר קכא.) שישנן עבירות שאינן מתכפרין כי אם במיתתו של האדם, **אולם אם מקבל עליו מסירות נפש אמיתית, נחשב לו כאילו מסר נפשו בפועל ממש וחקב"ה מכפר לו עוונותיו,** עיי"ש. והנה כי כן, מסירות נפשם של אברהם ויצחק בשעת העקידה בכח, נחשבה להם כאילו נעשה הדבר בפועל ממש, ובאותה שעה הבין אברהם שמסירת נפש בכח נחשבת לכל אדם כמסירת נפש בפועל, ונעשה כבריה חדשה, לכן ביקש אברהם: "**רבונו של עולם תן לבני עשרת ימי תשובה**" **ימים המסוגלים ביותר לתשובה,** [ובהם יזכירו זכרון העקדה ויצייתו בנפשם קבלת מסנ"פ] **ויתכפר להם כל עוונותיהם כולם.**

בני יששכר (תשרי מאמר ב סי' כו–כז)

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בקדושת לימוד הגמרא יזכה שיתראה אליו ש"י

ויירא אליו ה' באלני ממרא וכו' וירא ה' אל אברהם אין כתיב כאן, אלא וירא 'אליו' ה', דמקום הניח הכתוב לפרש **שכל איש ישראל באשר הוא יכול לבוא אל המדרגה הזו אשר יראה אליו ה'**, וזה ע"י עסק התוה"ק הנרמז בתיבת **אלנ"י** גימטריא **גמר"א**. (שניהם עולין י' במספר קטן).

הרה"ק מהר"ם מנאדבורנא זי"ע

המאור שבתורה מרפא מהרגלים שאינם טובים

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם", שמעתי בשם המגיד נ"י [הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זללה"ה] על דרך דאיתא (ב"ק יז.) **'אין מים אלא תורה'**. וזהו שנאמר: 'יוקח נא מעט מים' דהיינו התורה, ואז: **'ורחצו רגליכם'** דהיינו הרגליות שלכם, שאתם מורגלים בה.

ברית אברהם

כל מה שלומד יהיה בעיניו למעט ועי"ז המאור שבה יחזירו למוטב

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. על דרך **ששמעתי בשם אחד קדוש מדבר,** כי האופן המובחר לאדם להיות לומד מעט ואוכל הרבה, כלומר **שכל מה שלומד יהיה בעיניו למעט, ומה שאוכל, אפילו מעט יחשב בעיניו להרבה,** ע"כ שמעתי. ויוקח הוא מלשון לימוד, כדכתיב (משלי ד, ב) **כי** לקח טוב וגו', ומים רומז לתורה, כמאמר חז"ל (בבא קמא יז.) אין מים אלא תורה, כדכתיב (ישעיה נה, א) כל צמא לכו למים. וזהו שאמר הצדיק אברהם **'יוקח נא מעט מים'**, שכל מה שתלמדו, אפילו הרבה יחשב בעיניכם למעט, ועל ידי זה **'ורחצו רגליכם'** מעבירות שאדם דש בעקביו, כי המאור של תורה מחזירו למוטב (איכ"ר פתיחתא ב), ועם כל זה **'וחשענו תחת העץ'**, להיות נשען ודבוק בצדיק ותלמיד חכם המכונה בשם עץ, כדאיתא בזוהר הקדוש (פינחס רלו.) ובפירוש רש"י בפרשת שלח בפסוק היש בה עץ, עיי"ש.

ייטב לב

בפשטי תורה יטהרו הגוף, וישענו תחת עץ החיים שהיא התורה, ובפנימיות התורה יסעדו הנשמה

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ, ואקחה פת לחם וסעדו לבכם כו'. עוד ירמוז ענין הנוגע למלאכים **שיקחו מעט מים שהיא התורה,** ולהיות כי התורה יש בה בחינת הפשט ובחינת הפנימיות, והנה המלאכים שבאו בדמות אנשים הוא גוף שברא להם ה' רוחני מהגלדת האווירים (פי' כדי שיתראו בדמות אנשים), ובערך עצמות המלאך יחשב גוף ויתיהם אליו בחינת רגל כידוע הטעם ליודעי חן, **ורמז להם שיקחו מעט מים מפשטי התורה ויטהרו בו רגליהם שהוא בחינת גוף הניכר עליהם, וישענו תחת העץ שהיא התורה שנקראת עץ חיים** (ויק"ר לה ו) ולזה אמר 'העץ' בה"א הידיעה. גם אמר להם **שיקחו פת לחם הוא בחינת פנימיות התורה ויסעדו בו פנימיותם,** והוא אומרו **'לבכם'** כו'.

אור החיים הק'

לזכות לחכמה, יפנה לעסק התורה מיד בקומו, ועי"ז ישבר כח היצר, ויזכה לאור בהירות והשפעות גדולות

השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה. בהקדים ע"ד הרמז **'כיצד עלה בכבש'** פירוש כיצד עולה ממדריגה למדרגה, ומפרש **'ופנה לסובב'** פירוש שיפנה עצמו לסביבות ישראל להשפיע להם די צרכיהם, **'דרומית'** רוצה לומר הרוצה לבא אל החכמה כמו הרוצה להחכים ידרים, **'מזרחית'** פירוש **מיד בקומו בבוקר לא יפנה רק אל התורה שמזה יבא לו שיזריח אור גדול.**

וזהו **'השמש יצא על הארץ' פירוש כשיבא הבהירות על הארץ הוא הגוף על ידי עסק התורה, 'ולוט בא צוערה' רוצה לומר יצר הרע הנקרא לוט – 'בא צוערה' מלשון מצער שנעשה מצער וקטן * 'מזרחית צפונית' פירוש עם האור הזה יכול להשפיע השפעות וטובות גדולות** כו'.

לקוטי שושנה (ד"ה קדם ידעתי מעדותיך)

הדרכה ישרה וברכה שלימה ללומדי התורה

כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. אמרתי, **'ברך אברכך'** היינו פלפול התורה שנאמר עליו (נדרים לח ע"א) משה רבינו ע"ה נהג טובת עין ומסרו לישראל, שנאמר 'טוב עין יבורך', **'והרבה ארבה את זרעך'** רוצה לומר שיהי' לומדים זה עם זה ההיפך מבד בבד, שיהי' שנים יושבים ועוסקים כל אחד בפני עצמו וזהו בד בבד, אבל ההיפך **'הרבה ארבה' שיהי' מדיינים אלו עם אלו ומשמחים הקב"ה בפלפולם,** ויהיו **'ככוכבי השמים'** בגדלם, **'וכחול'** בענותנותן.

דרשות חת"ס (ב' תג ע"ב)

תחיית המתים שייך רק בציווי ה' או בכח התפילה

ותצחק שרה. שהשבה שהיה דבר המלאך ברכת נביא בלבד כענין אלישע, לא נבואה ושליחות האל ית'. והשבה שלא יושג זה בזקנים בברכת שום נביא כי אמנם להשיב הבחרו' אחר הזקנה "**הרי הוא בתחיית המתים שלא תהיה זולתי במצות האל פרטית או בתפלה משגת חן**".

ספורנו

עצה שתהיה תפילתו שקולה כתפילה המעולה ביותר

ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. "**שמעתי ממורי חמי הרה"ק מווישניצא** (בעל אדב"ע) **זללה"ה, וכמדומה לי שאמר זאת בשם רבו הרה"ק מלובלין זלה"ה זי"ע,** מה שנאמר בישמעאל שהשליכה הגר אותו תחת אחד השיחים, היתכן שבנה מאברהם אשר היה חביב אצלה כבבת עינה תשליך אותו, ואמר הפירוש, **שהיא התפללה בכל כוחה ואח"כ השליכה הדבר על רצון השי"ת,** "**ועצה זו מועלת כמיוחדת שבתפילות**". וכך יתפרש הכתוב: "**ותשלך את הילד**" שהשליכה את ענין הילד על רצון הבורא ית"ש, וזה הועיל "**תחת**" במקום (כמו, עין תחת עין) "**אחד השיחים**" כ'**אחד**' המיוחד **שב'שיחים' שבתפילות** (השיחים ל' תפלה כמ"ש להלן כד, סג: ויצא יצחק לשוח' בשדה).

דברי יחזקאל

תורה ותפילה תרי רעין דלא מתפרשין, ותפילה במסי"פ והתלהבות שער השמים להשגת יראת שמים

ויחלום והנה וגו' ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי וגו' אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. איתא במדרש ויקץ יעקב 'ממשנתו', והוא תמוה. ונראה לבאר דהנה ידוע שעיקר עבודת האדם לבא לתכלית השלימות בעבודתו יתברך שמו להשיג אלקותו יתברך שמו הוא על ידי התורה והתפלה. ולא יוכל להיות אחד בלא שני כי לא עם הארץ חסיד, וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חכמינו ז"ל כל האומר אין אלא תורה אין לו תורה, **כי בודאי על ידי עסק התורה לשמה יכול לבא לקדושה גדולה כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו רוחו ונשמתו באותיות התורה, אמנם אף על פי כן לא יוכל לבא לעיקר היראה והאהבה והחשתוקקות לעבודתו יתברך שמו ולהשיג אלקותו רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות כידוע מכל ספרי הקדושים.** והנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל ויפגע במקום שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה. ומצינו שנטמן יעקב בבית מדרשו של שם ועבר ולמד תורה, נמצא ידע סוד התורה. אמנם לא בא להתגלות אלקותו יתברך שמו עד עתה שנתגלה עליו אחר שעמד על סוד התפלה. וזה פירוש המדרש 'ויקץ יעקב **משנתו – ממשנתו',** רצה לומר מתורתו, שנתעורר על ידי התפלה הזאת והבין שלא בא לתכלית ההשגה על ידי התורה לחוד. ואמר '**אכן יש ה' במקום הזה**', רצה לומר **על ידי התפלה הזאת יוכל להבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה על ידי התורה לחוד, 'ואנכי לא ידעתי' סוד זה אין זה כי אם בית אלקים, רצה לומר כי על ידי התפלה בהתעוררות והתלהבות יכול האדם לבא ליראת הרוממות** אשר יקרא בלשון חכמינו ז"ל בית כמאמר חכמינו ז"ל חבל על דלית ליה דרתא כו'. '**וזה שער השמים', כי התפלה היא עיקר שער השמים לבוא להשגת אלקות ויראת שמים** אוצר הטוב את השמים כי יראת ה' היא אוצרו וד"ק היטב כי נכון הוא.

מאור ושמש

כאשר יבא עת פקידה לטובה לאדם, יזמין לו השי"ת מי שנצרך לאותו ישועה, וכשיתפלל בעדו יושע בעצמו

וה' פקד את שרה כאשר אמר כו'. כי תפילתו על אבימלך [כדכתיב (בפסוקים שלפניו) 'ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהתיו וילדו'] **הוא דבר המעמיד לפקידת שרה** [מצד 'המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה' (ב"ק צב ע"א)], **והכטחתו יתברך היתה שיתן לו בן, וחזמין לו ה' מצוה שמגולתה שיפקד** [היינו התפילה בעד נשי אבימלך, וז"ל השלה"ק בפרשתן: וה' פקד את שרה, למדו רז"ל 'המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה' ורש"י הביאו, ע"כ מדה טובה ומצוה רבה עושה האדם כשמתפלל בעד צרת אחרים'], **ובזה נתקיימה הבטחתו, והוא אומרו 'כאשר אמר', פירוש ולצד האמירה שאמר ה' הוא שנזדמן לו הדבר ונפקדה, כי כשירצה ה' להטיב יזמין המצוה שמגולתה היא הטובה המבוקשת,** ותמצא שקודם הבטחת הפקידה כבר נזדמן לאברהם מעשה פרעה שהוא בדומה למעשה אבימלך, ולא עצרו ה' לפרעה כדי שיתפלל עליו אברהם, וזה לך האות למה שפירשנו.

אור החיים הק'

אל יתרשל בתפילתו לסמוך על הצדיקים, אלא ידמה שעליו מוטל לפעול בתפילתו כל צרכי ישראל

והנה שלשה אנשים נצבים עליו, תיבת אנשים הם שני מלות מורכבות – ש"ם א"י"ן, כי ג' דברים בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא (מו"ק כה.), ו'אין' מזל לישראל (שבת קנו.), וז"פ שלשה אנשים נצבים עליו שצריך כל אדם לראות שהדבר מוטל עליו להמשיך ג' דברים הנ"ל לישראל משם אין, '**ולא יתרשל לומר הלא יש צדיקים שממשיכים טובות הרבה לישראל ואין כדאי להתפלל, רק שידמה בעיניו שעליו מוטל הדבר**' להמשיך משם אין וכנ"ל.

אור לשמים

בס"ד

ברוך מבנים אש"ך

אשר בקהל עם נברך בשמחה ברכת מולא טבא בשם אלפי בני ציון הוקרים
זר זהב לעטר ולפאר בשם אלפי תניכי מוסדותינו הק' בארה"ק בחדוותא ובעוז
עוז בידך וגבורה ביטינר, בפעליו הכבירים לא ישבות לטעו מוסדותינו יומם ולי
לעזור ולסמוך עושה ומעשה כל חיטים, ראשון הוא למקרא קודש יד להושיט
יאה ונאה בעידנא דחדוותא להודיע שבחו בשפתותינו, על כן נודה לשמו בפיו
גיל נגיל בשמחתו,על כל החסד שגמל בחסדו,ברין הוא שישול שכרו לחיים ולטב

בשמחה רבה לך ענו שירה, לכבוד האי גברא יקירא,
עומד חכן לימין מוסדותינו בעוז וגבורה,
אין גומרין עליו את ההלל בתפארה
הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **אשר זעליג לעוו** שליט"א

ראש הקהל דקהלתינו הק'
וחבר הנהלת מוסדותינו הק' "ישב לב" בארה"ק

לרגל השמחה שבביתו, רון שיר ושבח על שפתו

בנישואי נכדתו הכלה תחי'

בת ידידינו הרבני הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה
הרה"ג ר' **מנשה אייכנשטיין** שליט"א
ראש הכולל עין בעיה"ב לאנדאו יע"א
עב"ג החתן המצוין **צבי אלימלך** ני"ו
בן הרה"ג ר' **שלום רפאל**
פרישוואסער שליט"א

לימוד טוב ובשעה טובה ומוצלחת

מרן רבשע"א, יהון במעדא, כל יומא, לראות מתנו שפע נתת דשרשה לעלמי עלמיא. ברב טובון ושפו
את הכרכה, בריבי והמשכה, עושר ואושר מתוך שפון השמחת, לאורך ימים ושנות חיים דשנים ורעננים יהי
על דורות ישרים על מטעי התורה, מתוך רב תענוג ואחדת, ואר טוב וחסי ידידותם וכל טלי דשש

אלה הדברים, בברכה נאמרים, בשם כל קהל ישרים
החותמים למטן שמם בברכה, בהערצה והערכה

מרדכי ניסקינד לנדאו
בשם הנהלת
מוסדות ישב לב
בארה"ק

חיים אלעזר קליין
בשם קרן
מוסדות ישב לב
בארה"ק

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי החיים

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נראה לפרש כי יש הפרש בין ירא את אלקים ובין ירא אלקים, כי את אלקים היינו מפני הבא את אלקים היינו מעונשו, אבל ירא אלקים היינו מרוממותו, והנה באיוב נאמר ירא אלקים, וכן אמר השייית להשטן, אעפייכ אמר השטן החנם ירא וגוי נתנסה, וכן היה קטרוג על אברהם כידוע, ולכך נתנסה ונתגלה שאינו מיראת העונש דאין לו עונש גדול מזה בטבע שישחוט בעצמו בנו יחידו פרי אשר נחנט למאה שנה, והיינו עתה ידעתי כמו הודעתי כי יריא אלקיים דייקא אתה מרוממותו ולא מיראת העונש, הואיל ולא חשך וגו'.

(ישמח משה)

☆

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נייל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפיי כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמייק מונה בין הלאוין שלא להיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך עייייש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפיי יאמר לי השיי בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר הי אבל ברגע שאחייז שוב יוכל להיות חיו שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, ועייד שאמרו המקדש אשה עיימ שאני רשע אפיי כל ימיו היי צדיק היז מקודשת, ועייכ אפיי אם שמעתי מפי השייית עצמו שאני צדיק ברגע שאחייז לא הייתי מחזיק אייע לצדיק עייכ שמעתי, וזהו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, כלומר ברגע זו ידעתי אבל ברגע שאחייז כביכול אני שולל הידיעה שאינו מזדקק לבחירה.

(ויטב לב)

☆

ויעט אשל בבאר שבע וגו' ויקרא בשם הי אל עולם. יתבאר עפיי מאמרם זייל מתחלה עלה במחשבה לבראו במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים, וכן הוא במדרש שאמר אברהם אם עולם אתה מבקש אין דין, ואם דין אתה מבקש לית עולם, הרי כי זה מה שמתנהג השייית במדת הרחמים הוא בשביל שיהא קיום לעולם, והנה ידוע כי הי צלך על יד ימינך, שפירשו בו במדה שאדם מודד מודדין לו וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו, והוא כמו צל שעושה מה שאדם עושה, וזייש הי צלך על יד ימינך היינו חסדיך ורחמנותך עייכ, וזשייה ויטע אשייל ריית איכילה שיתיה ליינה, וריייל כי מכח שהתרחם על הבריות לתת להם מאכל ומשתה ומקום ללון, עייז ויקרא בשם הי, היינו שנתעורר רחמים בעולם כי במדה שמודד וכו', ואייכ אל עוליים דאית עלמא קאים, ועייז הוא יתי אל עולם.

(קדושת יו"ט)

☆

ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק בנו. הנה מובא בספהייק דברי יחזקאל (לפורים) בשם הרחייק הרבי רי ברוך ממעזיבוז זללהייה דפורים מרומז בתורה בפסוק (בראשית כא ח) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמייל את יצחק בנו, הגמייל אותיות מגליית, שעשה משתה בפורים. ושאל אותו בדחן שלו מהו הפירוש בתיבת את יצחק בנו, השיב הרחייק אמור אתה, ואמר שהוא עייד מאמרם זייל (סוכה מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגלה, לענין שלא לקרוא המגילה בשבת וגם שלא לתקוע בשופר בשבת טעם אחד להם משום שמא יעבירנו די אמות ברשות הרבים, וידוע (רייה טז.) דשופר מרמז על אילו של יצחק, והוטב בעיני הרבי רי ברוך והמליץ עליו במאמר התיקוויז זכאה מאן דמלל וכו', עכייד. ויייל כוונת הדברים, דבודאי שלא נכתב סתם הלצה בספהייק דברי יחזקאל, ובודאי יש דברים בגו, אכן יתבאר עפיייד הרחייק מהריייש מאסטרופוליא זלליה לפרש מדרש פליאה, שאלה אסתר מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והשיבו לה מן השמים מפני שנעשו שונאיהם של ישראל מך ורש, מיד פתחה אסתר ואמרה אלי אלי למה עזבתני, דהיינו שנגרמו העוונות ונחסר ממלאך "מיכאל" (אפוטרופסא רבא דישראל) אותיות "אליי", ונשאר אותיות "מך" וכן הוציאו משם "ישראל" אותיות "אליי", ונשאר אותיות "רשי", וזהו שנעשו "מך ורשי", ולזה פתחה אסתר "אלי אליי למה עזבתני, עכייד ודפחייה, ויתכן לומר שלכן תוקעין בראש השנה בשופר של "אילי" אותיות "אליי" שתי פעמים לעורר רחמים שלא יחסר אותיות "אליי" במלאך מיכאל ובישראל, והוא הדבר היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה שאחזיל (מגילה ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, דנייכ חייבים בי פעמים למלא אותיות "אלי אליי", ולכן מרומז דווקא בפסוק זה ויעש אברהם משתה גדול "ביום" הגמלי, הגמייל אותיות מגליית, דדווקא ביום עשה סעודה

אחרי שכבר קרא את המגילה בי פעמים [ועיי עוד בברך משה לימים נוראים שהאריך מרן רבינו זיל לפרש בזה].

(ברך משה)

☆

מתאמרא משמיה דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לפרש נוסח התפלה, רבונו של עולם כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו וכו'. ולכאורה מה הצד השוה שביניהם, והלא אברהם אבינו כבש את מדת הרחמנות, ואנו מבקשים להיפוך שיתעורר מדת הרחמים למעלה. אך ביאור הענין כי אחז"ל (סנהדרין פט:) שאברהם אבינו בלכתו להעקידה, בא השטן אליו ואמר לו ששמע מאחורי הפרגוד שהשה לעולה ואין יצחק לעולה, ואברהם אבינו לא האמין לו, ואמר כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו. והנה הקב"ה לא הביט און ביעקב, אלא השטן הוא המקטרג על ישראל ומעורר דינים עליהם חיו"ו. וזה כוונת תפלתינו שכמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כי היה איתן בדעתו שאין לקבל דברי השטן בשום פנים ואופן, כן יכבשו רחמיך את כעסך, כשהשטן עולה לקטרג ולעורר חימה, לא תשמע ולא תאמין לו כי דבריו אינם נשמעים, עכ"ד. ובזה אמרתי לפרש הפיוט, את ימין עוז עוררה לעשות חיל בצדק נעקד ונשחט תמורו איל גנון נא גזעו בזעקתם בעוד ליל לשמוע אל הרנה ואל התפלה, הכוונה שאנו מבקשים מאת הקב"ה את ימין עוז עוררה לעשות חיל, שיחם עלינו הקב"ה ויתגוללו רחמיך על מדותיך, והטעם כי אף שבצדק נעקד ונשחט תמורו איל, דכך היתה הגזירה מתחלה דשה לעולה ואין יצחק לעולה, עם כל זה לא הביט אברהם אבינו ולא השגיח על דברי השטן, ועל כן מדה כנגד מדה גנון נא גזעו שיגונן הקב"ה בניו, בזעקתם בעוד ליל, בתוך חשכות הגלות, ואפילו השטן בא ואומר אמת לא ישמע הקב"ה אליו, אלא לשמוע אל הרנה ואל התפלה של בני ישראל באיזה מצב שיהיו. ובזה יתבאר מה שאנו אומרים הושענא למען אמיתך, שאברהם אבינו שמע אמיתיות שלך דשה לעולה ואין יצחק לעולה, ועם כל זה לא קיבל דבריו, ולכן מדה כנגד מדה לא ישמע הי לדברי השטן אפילו אם אומר אמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

ג' פירושים מתוקים ב'אחר תעבורו', מעת פגישת רביה"ק זללה"ה עם הרה"ק מבעלזא זללה"ה

ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. כשהיה משכנו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה בעיר האלאשיץ כשחזר מאונגארין לפולין בגמר המלחמה (מלחה"ע הראשונה), ואיתרמי פעם שרביה"ק זללה"ה (שהיה אז עוד באורשיווא) עבר שם בדרכו לאיזהו מקומן, ורצה רבינו להיכנס להרה"ק מבעלזא לקבל פניו. והנה מנהגו של הה"ק מבעלזא היה, שבשעות הערב היה יושב ומשוחח עם בניו הצדיקים, ולא נתן רשות להפריעו, ואז היה שם הרה"ח ר' יעקב יאקאבאוויטש ע"ה מעיר נירעדהאז שהיה מחסידי בעלזא וגם היה מקורב לרבינו זי"ל, וכאשר ראה את העגלה שהתקרבה לביתו של הה"ק מבעלזא ומתוכה ירד רבינו זי"ל, הלך והודיע להמשב"ק של הה"ק מבעלזא, ר' אהרן יושע ע"ה, שהרב מאורשיווא נמצא פה ורוצה להיכנס להה"ק, ואמר המשב"ק שכעת לא יוכל להיכנס בשום אופן, והלך הרה"ח ר' יעקב על דעת עצמו ופתח את דלת הרה"ק, ואמר להרה"ק "הנה הרב מאורשיווא נמצא בכאן ורוצה להיכנס לרבינו לקבל שלום", ואמר הרה"ק מבעלזא שימתין כמה רגעים, וקם הרה"ק ממקומו והלך לקראת הדלת לקבל פני רבינו זי"ל, ונתן שלום בפנים צוהלות, וכיבד את רבינו ביותרת הכבוד.

הרה"ק מבעלזא אמר אז לרבינו זי"ל שאף שאין דרכו לקבל אנשים בין מנחה למעריב, אבל כיון שרבינו עובר אורח הממהר לדרכו הסכים לקבלו בכדי שלא לעכבו, **ואמר אז דבר נחמד בפירוש הפסוק "ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם אחר תעבורו", ולכאורה יש לדייק הלא אינו מן הנימוס לומר לאורחים "אחר תעבורו" לשלחם מביתו, אמנם באמת גם זה היא ממדת דרך ארץ שאם רואה אדם שאורחו ממהר לדרכו לא יעכבו ולא יאחר זמנו, אלא ישתדל שיוכל לילך לדרכו בלי עיכוב, וזה שאמר אברהם אבינו להמלאכים "אחר תעבורו" שלא אעכב על ידכם.**

רבינו זי"ל עמד על זה להרה"ק מבעלזא זצ"ל דזה ג"כ פי' 'אחר תעבורו' כי הלקיחה מבית הצדיק ישאר אצלם גם לאחר שיחזרו לביתם, שגם אז לא תפסק השפע שקיבלו אצל הצדיק, וז"פ **"ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם" שהצדיק יחזק את לבם "אחר תעבורו" שגם אחר שילך מבית הצדיק לביתו תשאר אצלו השפעת הצדיק.** (כן פי' פסוק זה בספה"ק תפארת שלמה פרשת יתרו, וזל"ק: רמז לתם כי גם 'אחר שתעבורו' מכאן לבא לביתכם יהי' לכם תועלת להיות נשמרים וכו', כמו שהורה לנו הבעש"ט זי"ע והפליא עצה והגדיל תושיה כו', וכה אמר כי כל מי שזוכה להיות משובתי שבת מאוכלי שולחנו הוא נותן בו סם חיים כו', וגם פועל להבא להתנהג בביתו בקדושה וטהרה כי' ובזה יפה כח הצדיק ע"י שולחנו הטהור לתת לאדם שמירה להבא להנצל מכל רע כנ"ל).

וחסידים מספרים שבאותו מעמד ציוה הרב מבעלזא להביא כיבוד לרבינו זי"ל, ורבינו השתמט מלטעום שישב אז בתענית, והרב מבעלזא הרגיש בזה, ואמר לרבינו שזה ג"כ אפשר לומר בפי' 'אחר תעבורו', דהכוונה שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "ואקחה פת לחם וגו' אחר תעבורו" **שהרגיש שהמלאכים לא רצו לאכול אצלו, יען שעבודתם הוא בלי אכילה וע"י אכילה יתגשמו, וע"כ אמר להם שאצלו לא יתגשמו ויוכלו לחזור לעבודתם כמקדם וזה "אחר תעבורו".**

מושיען ש"י (ח"ד, ע' עב)

נעמט אין אכט

דעדלין פרייטאג וידא

מודעה משמחת

זיך גרייטצוזיצ צום געהויבענעם
ביקור המרומם

שבת קודש

חיי שרה

הבע"ט

בצל הקודש פון
כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א
בעירנו מאנטרעאל יצ"ו

איז געפעסט געווארן א ספעציעל'ע

וועד האש"ל

אריפצונעמען די חשוב'ע געסט
בעלי בתים אברכים ובחורי חמד אן צושטעלן

אש"ל מלא

אכסניות - סעודות שבת קודש

צו רעזערווירן אירער אכסניא אדער
סעודות שבת קודש ביטע רופט
(845) 512-5097

וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סולת לושי ועשי עוגות (יח, ו). ובגמרא (בבא מציעא פז ע"ב) כתיב קמח וכתיב סולת, אמר רבי יצחק מכאן שהאשה נראה עיניה בתורתה יותר מן האיש, ופירש"י לפי שהוא אמר קמח והיא אמרה סולת. והקושיא מפורסמת, דהא סולת עדיף מקמח, אם כן איך מוכח מכאן שהאשה נראה עיניה בתורתה, הא מדברה היא אמרה ליתן לפניהם יותר ממה שאמר אברהם.

ויש לומר על פי מה שפירש"י את דברי הכתוב קמח סולת, סולת לעוגות, וקמח לעמילן של טבחים, לכסות את הקדירה לשמוד את הזוהמת. הרי לן ממה שאמר אברהם אבינו קמח, שהיתה כוונתו ליתן להם תבשיל, ואף שמתחילה לא אמר רק 'וקחה את לחם' (פסוק ה), ולעשות להם עוגות, ולא הזכיר שיעשה להם גם איזה תבשיל, מכל מקום הרי אמרו חז"ל (בבא מציעא שם) לדיקים מומרים מעט ועושין הרבה, ולכן אף שלא אמר בפירוש שרוצה לעשות גם איזה תבשיל, מכל מקום היתה כוונתו גם לזה, ומלא שהורגל לקחת כי רצה לעשות להם איזה תבשיל, וגם לסולת כדי לעשות עוגות. אבל שרה אמרה סולת, לפי שלא רצתה ליתן להם רק מה שאמר מתחילה לחם בלי תבשיל, ולכן אמרה סולת, שלא יקח רק סולת לעוגות, ולא יוסיף ליתן להם גם תבשיל, ואם כן שפיר מוכח מיניה שהאשה נראה עיניה בתורתה.

(פרשת וירא ת"ש)

ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו' (יח, ח). ליתא במדרש (הובא בבעה"ת) כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל, אמרו המלאכים (תהלים ח, ב) 'תנה הודך על השמים', אמר להם כתוב בתורה (שמות כג, יט) 'לא תבשל גדי בחלב אמו', ואתם כשירדתם למטה תאכלו בשר וחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב וגו', מיד הודו להקב"ה. הרי לן מזה גודל חיוב הזהירות בעניני התיכלה, כי בשביל שאכלו המלאכים בשר בחלב בביתו של אברהם אבינו, על כן הפסידו מלקבל התורה, אם כן חזינן מזה עד כמה נריכים להזהר ממאכלות אסורות, כי על ידי מאכלים גלמי כשרים, עלולים להפסיד חלילה את התורה כולה.

(בית דלי [להרה"ח בנש"ק ר' יצחק דוד לידער ז"ל] עמוד כה, ששמע מפי רבינו ז"ל)

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח, יט). ולכאורה קשה, דלמה ושמרו מורה דקאי גם על אברהם עצמו, ויותר היה לו לכתוב שישמרו דרך ה'. אלא הכוונה, כי על ידי שאברהם אבינו ע"ה בעצמו שמר גם כן דרך ה', והיה דוגמת לבניו איך נריכים לעבוד את ה', על ידי זה קיים במילואו את מאמר הכתוב אשר יצוה את בניו ואחריו, כי על ידי זה למדו בניו ממנו איך ילך בדרך ה'.

(חינוך ישראל [להרה"ג ר' ישראל דוד הארפענעס שליט"א, רב דביהמ"ד ישראל והזמנים] פתיחה עמוד לח, בשם רבינו ז"ל)

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע (יח, כג). פירש"י מגיגו הגשה למלחמה (שמואל ב' י יג) 'ויגש יואב וגו'', והגשה לפיוס וכו', והגשה לתפלה וכו', ולכל אלו נכנס אברהם, לדבר קשות ולפיוס ולתפלה. ונריך ביאור, להאיך שייך לומר כלפי הקב"ה הגשה למלחמה ח"ו, הן אמת שדיבר אליו קשות, אבל מה זה למלחמה, ובפרט שרש"י ז"ל מביא רחיה מן הפסוק ויגש יואב, ושם היה הגשה למלחמה ממש.

ויש לפרש הכוונה, דהקדש מה דאיתא בזוה"ק בפרשתן (קלו ע"ב) רבי חמא חזל לכפר טרשא, והיה שם מגיפה, וייעץ להם שיחמרו את ענין הקטורת והקרבנות שנתן הקב"ה למשה, וכן עשו והמגיפה נעצרה. תמ"כ התנמנם רבי חמא ושמע מיך שאומרים לו, כשם שעשית את הדבר הזה שהעלת את העיר מן המגיפה, כך עשה דבר זה שתאמר להם שיחזרו בתשובה, קס והחזיר אותם בתשובה, עיי"ש.

ובמו כן יש לומר לענייננו, כי אברהם אבינו הבין שאם יעלה בידו להניל אנשי סדום ממות נמיים, אז יתמרו לו שירחה גם להחזירם בתשובה, אך ידע

כי זה יעלה לו בקושי גדול, כי יצטרך לערוך עמם מלחמה כנידה כדי להחזירם בתשובה, ולזה אמר הכתוב ויגש אברהם הנשה למלחמה, פירוש שהיה מוכן לערוך עמם מלחמה כדי להחזירם בתשובה, ובלבד שיתאחו בחייס.

(ס"ג וירא תש"ב)

וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה' (יט, כז). ובגמרא (חולין נה ע"ב) מנין למלמד תכס שלא יתידי בלילה וכו', רבי אבהו אמר מהכא וישכם אברהם בבוקר וגו'. ופירשו התוספות (ד"ה מהכא) דמייתי ראיה ממה שלא הלך אברהם מבניו להתפלל על הפיכת סדום עד הבוקר, כי היה לו להקדים להתפלל בלילה, אלא לפי שרגילין להתפלל יחידי, כדי שלא יהא שום אדם עמו בשעת התפלה, על כן הולרך להמתין עד הבוקר, מפני שאין יוצאין יחידי בלילה.

ולבאורה יש לעיין, מהו הטעם שהקפיד אברהם אבינו כל כך שלא יהא שום אדם עמו בשעת תפלתו, ומדוע בשעת לא נקט את נעריו עמו כדי שיוכל לגשת ולהתפלל בלילה. ועוד יש לעיין, דהרי אנו יודעים את גודל מעלתה וערכה של תפלה בציבור, עד שבכל פעם שיש אזכרה של תפלה בציבור, מקשרים אותה לעמו של כך להתפלל על אנשי סדום, מכל מקום לא רצה להתפלל עליהם בציבור, כדי שלא ישמעו אחריהם את תפלתו על אנשי סדום, פן יבואו ללמוד משם ללמד עליהם זכות, ולהיות נמשכים אחריהם.[2] ועבור כן הוכרח להמתין עד הבוקר, כדי שיוכל לגשת ולהתפלל עליהם יחידי.[3]

(דרשה פרשת ראה תשב"ו בעיר הבירה לאנדאן יצ"ו)

אבינו את עמו כל כך להתפלל על סדום, והתפלל על זה כמה פעמים, ובכל פעם התפלל בתוקף ובצורה אחרת,[1] אם כן למה לא ניסה גם כן להתפלל עליהם בציבור, הלא תפלה בציבור כומה רב ועצום. ועוד, למה לא חשש שילמד משם למלמד אחרים בתפלה ביחידות עדיף יותר, דהא מעשה אבות סימן לבנים.

ויש לומר דבאמת זה הוא דבר ברור דתפלה בציבור עדיף יותר, אלא כאן היה לו לאברהם אבינו סיבה מיוחדת שלא היה יכול להתפלל בציבור, כיון שהיה רוצה להתפלל וללמד זכות על אנשי סדום שהיו רשעים מפורסמים, לכן אם היה מתפלל עליהם בציבור, והיו בני אדם שומעים אין שהוא מתפלל ומלמד זכות על אלו הרשעים, הרי היה יכול לגרום על ידי זה שיכנס בלבם קנאת המקובות אל הרשעים. ועוד, כי על ידי שישמעו האיך שהוא מתפלל ומלמד זכות על הרשעים, ילמדו מזה גם הם ללמד זכות על מעשי הרשעים, וממילא יבואו אחר כך להמשך אחריהם ולעשות כמותם. ועל כן אף שאסר אברהם אבינו את עצמו כל כך להתפלל על אנשי סדום, מכל מקום לא רצה להתפלל עליהם בציבור, כדי שלא ישמעו אחריהם את תפלתו על אנשי סדום, פן יבואו ללמוד מזה ללמד עליהם זכות, ולהיות נמשכים אחריהם.[2] ועבור כן הוכרח להמתין עד הבוקר, כדי שיוכל לגשת ולהתפלל עליהם יחידי.[3]

---

1. עד שלבסוף הוצרך להתנצל לפני הקב"ה (לעיל יח, ל, שם פסוק לב) 'אל נא יחר לה', עבור שמבקש על זה פעמים רבות כל כך.

2. ובאמת דבר זה ללמד זכות על הרשעים במשקל הנכון, אינו מסור אלא לאברהם אבינו ע"ה ולצדיקי הדורות כמותו, כי רק המה יודעים איך לרצות את בוראם בלי שיהיו נמשכים אחרי הרשעים

3. והנה רבה המכשלה בענין לימוד סניגוריא על הרשעים, כי ישנם כאלו שרוצים ללמד זכות עליהם, ואומרים דסו"ס יש בידם גם מעשים טובים, ואם כן מן הראוי שמעשיהם הטובים יבטלו את מעשי רשעותם, וישנם כאלו שאומרים דאולי אין חטאתם חמור כל כך, כי אולי לא ירדו לעומק החטא שיש במעשיהם, וגם ישנם כאלו שאומרים שעם כל חומר עונם ומעשיהם התועים, אבל ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד ע"א), ועוד ענינים כאלו שהמה דברי הבל.
אמנם מלבד שאין בדברים כאלו כדי ללמד זכות לפני שום בית דין שבעולם, עוד מזיקים דברים הללו לנפשם ולנפשות השומעים, כי בזה מקטינים את חומר החטא ועונשו, ואף שעכשיו אומרים כן רק בשביל ללמד זכות עליהם, אבל אדם קרוב הוא אצל עצמו, ולכשיתרמי שיעמדו הם בעצמן לפני נסיון דומה לזה, אז יהיו פתוחים לפניהם אותן שערי התירוצים שמצאו מקודם על מעשי הרשעים, וזה יכול להיות בעוכריהם להתפתות לפתויי היצר הרע, כי יתרצו מעשיהם בתירוצים הללו ועוד במדה גדושה.
ובאמת כשמתבוננים באופן תפלתו של אברהם אבינו ובצורת לימוד זכותו על אנשי סדום, חזינן כי לא אמר אולי לא ידעו את חומר האיסור של חטאתם, וגם לא אמר אף על פי שחטאו הרי יצורי ה' המה, וממילא אין מן הראוי להפוך את סדום, וגם לא אמר אף על פי שהמה רשעים, אבל הרי מכירים בעצמם שהמה בעלי עבירות, וממילא הרי המה אנשי אמת שאינם מכחישים חטאתם. רק סיגנון תפלתו של ראש אומתנו היה, כי באמת המה רשעים גמורים, וחטאתם באמת כבדה מנשוא, ובדבר זה לא התווכח כביכול עם הקב"ה, רק ביקש ממנו יתברך אולי נמצא בסביבותם צדיקים שיגינו עליהם בטוהר מעשיהם שלא יסופו ברעתם.
והגם שבתפלה כזו אין שום סיבה לתלות דברים בלתי הגונים, עם כל זה לא רצה אברהם אבינו להתפלל כן בפני שום אדם, מחמת חשש פן יגרום זאת שיתקרבו ויתחברו על ידה לרשעים, וגם שמא יבואו ללמוד מזה ללמד זכות על הרשעים, ובשביל כן היה מוכן לוותר על המעלות הטובות שיש בתפלה בציבור, כדי שלא ישמע שום אדם בעת שהוא מתפלל עליהם.
ואם כן נמצינו למדין מזה יסוד גדול בענין להתפלל וללמד זכות על הרשעים, כי אף באופן המותר להתפלל וללמד זכות עליהם, זהו רק בינינו לבין אבינו שבשמים דייקא, ולא יהיה אף אחד שישמע לקולנו, אבל בין בני אדם חלילה ללמד עליהם זכות, רק עלינו להוקיעם ולהאשימם שידעו ויכירו גודל חטאתם, וידעו בית ישראל להתרחק מהם ומטומאתם, והמלמד לפני בני אדם זכות על הרשעים טועה ומטעה.

סיפורי צדיקים, גגיאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

יוקח נא "מעט" מים

ידוע העובדא שפע"א איקלע הגאון רבי ישראל סאלאנטער ז"ל לאכסניא ובנטלו ידיו לסעודה שפך על ידיו רק מעט מים כדי שיעור מצומצם, שאלו בעה"ב מדוע לא יעשה רבינו כרב חסדא דמשא מלא חפני מיא (שבת סב:) השיב הגאון ראיתי שהמשרתת היא המביאה מים מהבאר ולכן לא אוכל לקחת הרבה מים יותר מכפי ההכרח, ולהיות ירא שמים על שכם העלובה ההיא, והנה אמרו בגמרא (בבא מציעא פו:) שאברהם אבינו אמר יוקח נא ע"י שליח, ומעתה מובן דכיון שלא הביא בעצמו דייק ואמר יוקח נא "מעט" מים, שלא להיות וותרן על חשבון עמל השליח.

(ליקוטי ישרים)

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו

פע"א הגיע הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל וציוה לעשות הברית מיד ובעזהשי"ת יבריא אבי הבן, והסביר הענין שמצינו שכשהיה אברהם אבינו חולה הגיעו שלשה אורחים, מיכאל גבריאל ורפאל, אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, יען כי אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, ורפאל שריפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולכאורה למה לא שלחו מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבוא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן היה בלוט שלא היה לו זכות שישלחו מלאך בשבילו, רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך להציל את לוט, וסיים המאור עינים: דכמו כן כאן שאבי הבן החולה אולי אין לו זכות שיבוא מלאך מיוחד לרפאותו, אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא לרפאות את הרך הנימול, יכול כבר לרפאות גם את האב.

(ילקוט מאורי אור)

וסעדו לבכם אחר תעבורו

הרה"ק ר' יצחק מווארקא זי"ע כאשר בא לעיר קאלשין היה מתאכסן תמיד בבית הרה"ג ר' מאטיל מיכלזאהן בעמח"ס "מאמר מרדכי", פע"א בא ביום החמישי בשבת לעיר הנ"ל ועמד לפני הפתח של ר' מאטיל ואמר לו שהוא נוסע הלאה ולא ישבות שם, נצטער מאוד ר' מאטיל והפציר בו שיבוא לביתו, והסכים ונכנס לביתו, ויאמר לו הרה"ק מווארקא: הגד נא, מצוה נשגבה כהכנסת אורחים שגדולה היא יותר מקבלת פני השכינה, היכן מבוארת בתורה, אתמהה, מצות "לא תחסום שור בדישו" מבואר בין התרי"ג מצוות, והמצוה הגדולה של הכנסת אורחים נכללת במצות "ואהבת לרעך כמוך". אמנם, לא יתכן היה לבאר המצוה בתורה באר היטב, כי אז היו מקבלים את האורח שבא והיו מברכים עליו קודם כמו על שאר המצוות, והיו מעכבים אותו, ולפעמים הוא נחוץ לדרכו ומפסיד הפסד רב אם יעכבנו, והוסיף להמשיל: אתה הוא איש מסחר ויש לך עסק קבוע לזמן ולשעה, אם יעכבוך עדי יאכילוך וישקוך הרי תפסיד מטרת נסיעתך, על כן נכללת המצוה ב"ואבת לרעך כמוך", להורות שאם לא יוכל האורח להתעכב, אל תעכבנו, ואם הזמן נכון ויאות לפניו אזי קבלהו וכבדהו, ונסע לדרכו, ובזה ביאר ר' מאטיל הנ"ל את מאמה"כ בפרשתן "וסעדו לבכם אחר תעבורו" והתמיהה ידועה, וכי כך אומרים לאורחים אכלו ואחר תעבורו, אלא לפי האמור גם זאת שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "אחר תעבורו" הוא חלק ממצות הכנסת אורחים, כלומר, שלא ידאגו על עיכוב בעת נחיצתם לדרכם.

(שיחות קודש)

ויכרתו שניהם ברית

הרה"ק ר' בונם מפרשישחא זי"ע ציוה פעם למשמשיו לשכור עגלה כי ברצונו לנסוע לווארשא, כאשר אמר כן עשו ונסעו לווארשא, כשהגיעו לשער העיר שאלו אותו משמשיו לאיזהבית אכסניא לנסוע אך הצדיק התעלם משאלתם וציוה להמשיך הלאה ברחובות העיר, לפתע סימן בידיו אל בעל העגלה שיעצו סמוך לבית ממכר יין שרף, ירד הרה"ק מהעגלה ונכנס לבית ומצא שם שני אנשים סבלים שיושבים ושותים יי"ש ומשוחחים ביניהם, נעמד הרה"ק ר' בונם לידם ושמע את האחד שואל לחבירו: האם כבר למדת החומש ב"חק", השיב לו רעהו: הן, אמר לו הראשון: גם אני למדתי, ובעת למדי הוקשה לי מאוד על הפסוק "ויכרתו שניהם ברית" האיך כרת אברהם אבינו ע"ה ברית עם אבימלך העכו"ם, השיב לו השני בקושיא: גם לי היה קשה בפסוק זה, למה כתיב ויכרתו שניה"ם ברית, הלא די היה לו לומר "ויכרתו ברית", אולם בקושייתך עתה נתיישב לי הדבר, שרצה הכתוב להדגיש שאף שכרתו ברית ביניהם, עם כל זאת נשארו "שניהם" כל אחד בפני עצמו, ולא התאחדו להיות אחד, כשסיימו דבריהם אלו, פנה הרה"ק ר' בונם ויצא משם, נתיישב על העגלה וציוה לשוב חזרה לביתו, מפני שכל נסיעתו לא היתה כי אם לשמוע את דברי צדיקים נסתרים אלו.

(שיחות צדיקים)

וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו

פ"א שאל אחד מהרה"ק מקאזמיר זי"ע על מה שמאחר הזמן תפלה, ואם מפני הארכת הכנה לתפלה, הלא יוכל לעשות ההכנה מבעוד לילה, שיהיה הכון כשיגיע הזמן תפלה להתפלל תפלה בזמנה, השיב לו כתיב וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו' ויבקע עצי העולה וגו', ופירוש רש"י וישכם אברהם בבוקר נזדרז למצוה וקשה כין שנתדרז למצוה היה לו לעשות את הכנה לחבוש את חמורו ולבקע העצים, ולהכין הכל מבעוד לילה, ומיד בהשכמה לרוץ להעקידה, אלא נלמד מכאן שההכנה אל המצוה, צריך

שיהיה בזמנה של המצוה דוקא ולא קודם, וכן ההכנה לתפלה, צריך שיהיה בזמן התפלה דוקא ולא קודם.

(נחמד מזהב)

וילכו שניהם יחדיו

כאשר בא הרה"ק מהר"ש מליובאוויטש זי"ע לוויטעבסק לרגל נישואיבנו ר' מענדל עם בתו של הגביר והלמדן המופלג ר' יוסף פאפיערין חתן הגאון המלבים זצ"ל וגם הוא בא לחתונת נכדתו, וכאשר ישבו אצל החתן בעת ה"קבלת פנים" כמנהג, אמר ר' יוסף הנ"ל: עתה יושבים פה שני גדולי ישראל, ובאשר זכינו להיות עמם במחיצתם אבקש אתכם לבאר לי מדרש פליאה אחד אשר לא אוכל להבין, עה"פ "וילכו שניהם יחדיו" איתא במדרש פליאה הה"ד "הלוך ילך ובכה אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו" ויאמר הרה"ק מליובאוויטש הלא הסבא של הכלה הוא זקן ממני וראוי לו הכבוד שנשמע ממנו קודם את חוות דעתו בזה, ויקם הגאון ויפרש את המדרש בפלפול נאה כדרכו בקודש, ואחרי שגמר את דבריו נענה הרה"ק ויאמר: המדרש יבואר עפי"מ דקיי"ל בזבחים דקרבן שנפסל דמו זורקין את הדם לאמה שבעזרה, ולכן כאשר שמע יצחק מאביו "לעולה בני" שהוא יהיה הקרבן, חרד ואמר בלבו שמא לא יוכל אבא לכבוש את רחמיו מעל בנו יחידו, ודעתו לא תהיה מיושבת עליו, ועלול לטעות ויפסול את הדם, וילך הדם לאיבוד, וזהו כוונת המדרש "הה"ד הלוך ילך ובכה" כלומר שיצחק היה הולך ובוכה, ולמה, מפני ש"אדם דואג על איבוד דמיו" שדאג שלא ילך דמו לאיבוד "ואינו דואג על איבוד ימיו" שלא דאג על איבוד ימיו וחייו, כי שמח להיות עולה לריח ניחוח לה', חכאשר סיים הרה"ק את דבריו קם הגאון המלבי"ם ז"ל מעל כסאו ואמר אין פירוש זה כי אם ברוח הקודש, והוא נפלא.

(חבל בנימין)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

ויאמרו אליו איה שרה אשתך. נ"ל על דרך צחות, דאמרו ז"ל (ב"מ פ"ז ע"א) אשה עיניה צרה באורחים, והנה שרה לא היה עיניה צרה הגם שטבע הנשים כך, אבל היא התחזקה נגד הטבע כדרך הצדיקים שמשנים טבעם, ולכן אמרו המלאכים איה שרה אשתך, כי היה להם הרבה לאכול, אמרו כמדומה שאשתך אינה בביתך והכנת לנו הרבה כפי רצונך שאין עינך צרה באורחים. ואמר הטה באהל, כי אין עיניה צרה והיא מכניסה אורחים נגד טבע שבנשים, ואמרו שוב אשוב ובו', הגם שלפי טבעה אינה ראויה להוליד, מכל מקום ישלם לה ה' מדה כנגד מדה ששנתה טבעה ותלד בן, וק"ל.

כתב סופר

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. על דרך הלצה, דהנה שיטת היראים (עמוד היראה כד) דאכילה בלא שתיה אינו חייב בברכת המזון, וכיון שחשבם לערביים ע"כ ריצה אותם שלא יהיה להם טירחא יותר מידי להרבות בברכות שלא כהרגלם, כיון שאתן לכם רק לאכול בלא שתיה, ולכן 'אחר' סמוך, תיקף 'תעבורו' שלא תצטרכו לברך.

משך חכמה

ההרה המלט. ויאמר לוט וכו' ואנכי לא אוכל להמלט ההרה וכו'. להבין ענין ההתוכחות של לוט עם המלאך, שהמלאך אמר ההרה המלט ופירש רש"י אצל אברהם ברח, ולוט השיב ואנכי לא אוכל להמלט ההרה ופירש רש"י אצל אנשי סדום הייתי נראה צדיק, עיי"ש. ביאור הענין בדרך צחות יש לומר כך, דהנה מקודם היה לוט מתלמידי אברהם אבינו ודבוק אליו, כמו שנאמר וילך אתו לוט וכו' (לעיל יב, ד), ויעל אברהם ולוט עמו וכו' (שם יג, א), עד שבא לכמה מדרגות, כמרומז בפסוק (שם, ה) וגם ללוט ההולך את אברם היה וכו', וכל זה היה מכחו של רבו אברהם, כפירש"י שם מי גרם שהיתה לו זאת הליכתו עם אברם, עיי"ש.

ואחר שראה בעצמו שכבר הגיע לאיזה מדרגות, נכנס בו רוח שטות לחשוב בעצמו שהוא גם כן רבי, והתחיל להרהר אחר רבו אברהם אבינו ע"ה, עד שנעשה חולק על רבו ועשה מריבה עמו, כמו שנאמר (שם, ו) ויהי ריב וכו' עד שהופרד ממנו לגמרי כמו שנאמר (שם, יא) ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו, והלך לסדום ונעשה שם רבי בסדום, כמרומז בפסוק (א) ולוט יושב בשער סדום ופירש רש"י מינוהו שופט עליהם, היינו רבי, ואמר בלבו אברהם צדיק במקומו ואני צדיק במקומי, כפירוש רש"י שאמר הקב"ה רואה מעשי והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל. ובפרט אחר שנענשו אנשי סדום כשנסבו על ביתו והכו בסנורים, תלה זאת בעצמו וצדקתו, והתנשא עוד בעצמו שהוא בעל מופת גדול להעניש את בני אדם, כי עשה מופת גדול כזה שהכו בסנורים מקטן ועד גדול.

ומחמת שטותו וגאותו כאמור, וכדאיתא בילקוט ראובני (וירא אות ק) גם הלאה (פס' ט) 'גש' ראשי תיבות ג'אה ש'וטה, עיי"ש. מחמת זה לא יכול עוד להכניע את עצמו ליסע אל אברהם אבינו, והמלאכי רחמים בקשו אותו המלט על נפשך, ההרה המלט אצל אברהם ברח וטוב לך, 'ויאמר לוט ואנכי לא אוכל להמלט ההרה', פי', לא אוכל עוד להכניע את עצמי ליסע אל אברהם להיות כפוף אליו, כי גם אני רבי במקומי כנ"ל, ואם סדום יהפך, הנה נא העיר הזאת קרובה ואהיה רבי בצוער, ומה עלתה לו, שנעשה שיכור ובא למה שבא ר"ל. ואלמלי היה חוזר ומכניע את עצמו לפני אברהם אבינו והיה נוסע אליו לא היה בא לכל זה כמובן, וכל זה נצמח יען שהתחיל להיות מהרהר אחר רבו כנ"ל, ודו"ק והבן.

(דברי ישראל)

תודה וקול זמרה

מזל"א טבא וגדיא יאה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, בברכת מז"ט בשיר ושבחה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד,
עושה ומעשה צדקה וחסד, לטובת מוסדותינו הק' משליך עצמו מנגד, ולא ישבות למענינו בכל עת תמיד,
האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, נודע לשם ולתהילה, נחמד למטה ואהוב למעלה,

מוה"ר אשר זעליג לעוו הי"ז

ראה"ק דקהל יטב לב ד'סאטמאר לאנדאן יע"א

מראשי הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק- סניף אייראפע

לרגל השמחה שבביתו, רון שיר ושבח על שפתו, בנישואי נכדתו שתחי'
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

בת לחתנו הרה"ג ר' מנשה אייכנשטיין שליט"א

זכות מעשיכם הכבירים לטובת מוסדות רבינו הק' זה רבות בשנים, תעמוד לכם
לראות דורות ישרים ונאמנים, מכל יוצאי חלציכם, לאורך כל ימי חייכם,
ומשמחה זו יושפע לכם רב ברכות ושובע שמחות, ותזכו להמשיך
בפעליכם הישרים מתוך הרחבת הדעת.

המברכים למען שמו בשמחה ובהערכה

יקותיאל יצחק בראך
יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתנור ופרח משוקדים

מהרי שלש סאים קמח סולת. בגמ' איתא (בבא מציעא פ"ו:) כתיב קמח וכתיב סולת אמר ר' יצחק מכאן שאשה עיניה צרה באורחים יותר מן האיש, והקושיא ידועה שהרי כאן משמע להיפך שהיא נתנה יותר מאברהם דסולת עדיף מקמח. ונראה על פי משל, הארי אמר פעם לגוריו אריות הקטנים בנים שלו, תדעו שאתם הגיבורים הגדולים שבעולם וכל הבריות מתייראים מכם, פעם הלכו האריות הקטנים לפלטין אחד, וראו ציור גדול על הכותל איך ששמשון הגיבור עומד והורג את הארי בידיו וישסעהו כשסע הגדי, ברחו בבהלה לאביהם הארי ואמרו לו, אתה אמרת לנו שאנחנו הגיבורים, ושם ראינו ציור איך שאדם אחד עומד והורג ארי במו ידיו, השיב להם אביהם, אדרבה מזה גופא נודע גודל גבורתינו, אם אנשים מציירים ציור מיוחד האיך שאדם הורג ארי, הרי זה מוכיח שדבר זה הוא חידוש ופלא ואירע רק פעם אחת בעולם והוא שלא כדרך הטבע, דאם היה זה דבר טבעי, לא היו מציינים אותו בציור, ובזה יובן מה שכתוב בתורה ששרה היתה צדיקת ונדיבת לב ליתן להאורחים סולת, מזה יש ראיה שסתם אשה עיניה צרה באורחים.

(בעש"ט הק')

☆

ויש לומר עוד עפ"י מה ששמעתי לפרש דברי המשנה (אבות פ"א מ"ה) **יהי** ביתך פתוח להווחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה, וקשה מה שייכות זה לזה, אך י"ל דהנה דרך העולם שאם רוצים להזמין אורחים מרבה האשה בתבשילין וכל מיני מעדנים כי אמרה שאינה יכולה להזמין אורחים אם לא תתן לו לסעוד כראוי כי מתביישת ממנו, וכוונתה שמכח זה לא יוכל הבעל להזמין אורחים בכל עת כי הוצאתה מרובה, וז"ש יהי ביתך פתוח להווחה ויהיו עניים בני ביתך פי' שאם ברצונך שיהיו עניים בביתך אז "אל תרבה" לאפות ולבשל בשביל האורחים זה יהיה "שיחה שלך עם האשה" רק יאמר לה מה שמספיק לנו יספיק גם לאורחים ואז לא תמנע טוב מבעלה, ובזה יש לפרש דברי הגמרא הוא אמר קמח והיא הרבתה ליתן סולת, ובזה יהיה לה פתחון פה שלא להביא יותר אורחים ומכאן שאשה עיניה צרה באורחים.

(הרי בשמים)

☆

ולולי דמסתפינא לפגוע בכבוד אמנו שרה י"ל עפ"י מאחז"ל (יבמות ס"ג.) דביתהו דרב כי אמר בשלי לי קטנית בשלה לו טלופחי, וה"נ בשעה שעיניה צרה באורחים היא כועסתו כשהוא אומר קמח היא עושה סולת וכן בהיפוך, על כן התחכם אברהם ואמר קמח כדי שתקח היא סולת, וזהו קמח סולת, פי' שאמר קמח וכוונתו הי' על סולת.

(חתם סופר)

דורש טוב

ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים. ויאמר בי נשבעתי וגו' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך. כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו'. צריך ביאור למה לא אמר לו המלאך את כל הברכות כשנגלה אליו בראשונה הלא אז היה הדיבור אחר עמדו בנסיון. **עוד צ"ב** דתיבות "**אשר עשית את הדבר הזה**" מיותרים ולא היה לומר אלא "**יען אשר לא חשכת את בנך**".

ויש לפרש, דהנה ישנם שני סוגי מצוות, הסוג האחד, מצות שאין בהם הנאת הגוף, כתפילין וציצית וכיוצא בהם, **והסוג השני** הם מצות שיש בהם הנאת הגוף כמו עונג שבת, או מצוות כאלו שיש מהם כבוד ותפארת לעושיהם, **ומצות אלו שיש בהם גם הנאת הגוף צריכים זהירות יותר שלא יעלה בלבו שום הנאת הגוף כי אם לקיים מצות הבורא,** כמו שאמרו במשנה (אבות ב, א) "**איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם**", ר"ל שמצוה זו שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, ובקל יטהו יצה"ר להתפארות הגופניות **וצריך זהירות גדול ומחשבה גדולה לסלק ממנו הנאת הגוף כי אם שיהיה שמחת הנשמה, וזהו ששאל התנא באיזה עבודה צריך לברור לו דר"ך ישר"ה לבלתי פנות ימין ושמאל, כל שהיא תפארת כו'.**

והנה מעלת שכר מצוה שיש בו הנאת הגוף שנתייגע בה לעשותה לשם מצוה, נעלה יותר משכר מצוה שאין בו הנאת הגוף, **כי במצוה שאין בה הנאת הגוף, אמרו חז"ל** (קידושין לט:) "**שכר מצוה בהאי עלמא ליכא**", אבל במצוה שיש בה הנאת הגוף ומתייגע לשבר הנאתו הגשמיית, שכרו כפול אף בעוה"ז, חוץ מאור הגנוז לו לעוה"ב, **והנה בעקידה היה בתחילה מצוה שאין בה הנאת הגוף,** ואח"כ כשאמר לו הש"ת: "**אל תשלח ידך אל הנער**" הוא **מצות לא-תעשה שיש בה הנאת הגוף,** שלא ישחוט את בנו, **אבל אברהם בגודל אהבתו וחיבתו לא עלה בלבו שום הנאת הגוף בעבור מניעת מיתת בנו אלא כמו שהיתה כוונתו בציווי הראשון להעלותו לעולה לשמו יתברך בלבד, כן היתה מחשבתו מיוחדת להשי"ת לבד בלי שום פנית הנאת הגוף.**

ובזה מיושב שפיר **שאכן במעשה העקידה גופא עדיין לא זכה להבטחה עוה"ז, עד שקיים הציווי ד'אל תשלח ידך אל הנער' וגו' ועשהו בלי שמחת גופניית, רק מתוך שמחת עשיית רצונו ית'.** והיינו דאמר: "יען אשר עשית את "**הדבר הזה**" ר"ל שצויתיך אל תשלח ידך, "**ולא חשכת את בנך יחידך**", ולא היה במחשבתך שחשכת בנך יחידך מן המיתה, על כך יהא שכרך גם בעוה"ז "**כי ברך אברכך**" וגו'.

פנים יפות (ועי"ש עוד)

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (א)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

ראשון למקראי קודש מוזכר הענין בקהלת (ג) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים וגו' עת רקוד, ומפרש התרגום 'ועידן בחיר לטפזא בהילולא', וברש"י שם פי': עת לרקוד – 'בחתנים וכלות' עי"ש, ובאמת בחתונה הראשונה של אדם וחוה כבר מבואר בחכז"ל דהמלאכים רקדו בחתונתם, וכדברי השל"ה הק' (מס' פסחים נר מצוה ס"ק מ"ו) וזל"ק: "ומצינו שהקב"ה שמח שמחה גדולה בחופת אדם וחוה כדגרסינן בפרק ג' מפרקי ר' אליעזר עשר חופות עשה הקב"ה לאדם בגן עדן וכולן של אבנים טובות ומרגליות, והלא לכל חתן אין עושין אלא חופה אחת, ולמלך המשיח עושין עשר חופות שנאמר בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסוכתך אודם פטדה ויהלום ותרשיש שוהם וישפה ספיר נופך וברקת וזהב, מלאכת תופייך ונקבייך כך ביום הבראך כוננו הרי אלו עשר חופות, והיו **המלאכים מתופפים ומרקדים כנקבות שנאמר מלאכת תופייך וגו', וכמו שהמלאכים היו תופפים ומרקדים כן ראוי לרקד לפני חתן וכלה מאחר שהוא רצון שמים**", עי"ש.

וכן כשנשא עמרם את יוכבד בנשואים השניים, מבואר במס' סוטה (יב.) על הפסוק 'וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי' דלכאורה ויקח ויחזור מיבעי ליה, ואמר ר' יהודה בר זבינא מלמד שעשה לו מעשה ליקוחין הושיבה באפריון **ואהרן ומרים מרקדין לפניה**, וב'רמב"ן' עה"ת (שמות ב, א) כתב: "ועל דעת רבותינו הם לקוחים שניים, שפירש ממנה מפני גזירת פרעה והחזירה בנבואת בתו ועשה בה מעשה לקוחים, הושיבה באפריון **ומרים ואהרן מרקדים לפניהם בשמחתם כי על ידי זה יגאלו ישראל**, ואע"פ שהיה אהרן קטן נתן השם שמחה בלבו בענין הזה או מרים אחותו מלמדתו", עי"ש, ומבואר שם דהריקודין והשמחה הי' כי עי"ז יגאלו ישראל, וכן מבואר בכמה ראשונים.

אולם ב'תורת חיים' כתוב (בבא בתרא קכ.) ז"ל: "שעשה לה מעשה ליקוחין פירוש כדרך שעושין לכלות, הושיבה באפריון דהיינו מטה שנושאין בה הכלות כמו שכתוב בערוך, ואהרן ומרים משוררין ומרקדין לפניה **כדרך שמרקדין לפני הכלה**", **עי"ש**, אולם יל"ע בזה האם במחזיר גרושתו ג"כ שייך שמהה וריקודין, ואכ"מ להאריך בזה.

ומצינו בפרשה דאיזבל אשת אחאב (מלכים-א כא, כג) מאמר הנביא כמובא בפסוקים: 'וגם לאיזבל דבר ה' לאמר הכלבים יאכלו את איזבל בחל יזרעאל', ולאחר מיתתה (שם-ט ב, לה) כתיב: 'וילכו לקברה ולא מצאו בה כי אם הגלגלת והרגלים וכפות הידים', היינו שלא

אכלו הכלבים את כל גופה אלא נשאר ממנה חלקים שזכו לקבורה וביניהם כפות הרגל, וע"ז כתב רש"י וכן הוא ברד"ק: "אמרו רבותינו שהיתה מרקדת לפני חתנים בידיה וברגליה ומכשכשת בראשה", עי"ש, ומבואר גודל ענין הרקודין, דאף במרשעת הזה זכו אברים האלו לקבורה, וכן מביאים הראשונים (עי' להלן) ראי' מזה גודל ענין הרקודין בחתונה.

אולם כבר האירו דלכאורה במקור הדברים, היינו בפרקי דר"א (פי"ז), מבואר דדרכה של איזבל הי' דכל חתן שהיה עובר בשוק היתה יוצאה מתוך ביתה ומצלצלת [בילקו"ש הגירסא 'מסלסלת'] בכפי ידיה ומקלפת בפיה ומהלכת עשר צעדות וכו', עי"ש, הרי שלא היתה רוקדת לפני החתן רק מצלצלת בכפי ידי', אולם כנראה הבינו הראשונים מזה או שהי' לפניהם גירסא אחרת או מקור אחר שאכן היא היתה גם רוקדת לפניהם לשמחם.

ובגמ' מס' כתובות (טז:) כיצד מרקדין לפני הכלה וכו', ובשעת הרקודין הי' מקלסין הכלה, לב"ש כלה כמות שהוא, ולב"ה כלה נאה וחסודה וכו', וגם מובא שם בגמ' כמה דוגמאות של חז"ל הקדושים איך היו מרקדין לפני הכלה, ויבואר להלן.

ועי' בקיצור של"ה עניני גמילות חסדים שכתב וזת"ד: "במסכת כתובות מצינו שכמה מחכמי התלמוד היו מרקדין לפני הכלה והיו משמחים את החתן ואת הכלה אע"פ שהיו תנאים וגדולי עולם, על כן מהם ילמדו כל אדם שיהא האדם משמח חתן וכלה אף על פי שהיא גדול הדור והחתן והכלה המה שפלים ועניים", עי"ש.

וגודל השכר שיש בזה כתב בספר 'עוללות אפרים' (ח"ג עמוד י"א, מאמר שפ"ג) וז"ל: "ובזכות שמחת חתנים הן בזיווג ראשון והן בזיווג שני, נזכה בשני זמנים לשמחת עולם שנמשלה לשמחת חתנים, האחד לימות המשיח כמו שכתוב (ישעי' סב, ה) כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלוקיך, וכתיב (ישעי' ל, כט) ושמחת לבב כהולך בחליל, והב' בגן עדן וכדאמרו חז"ל עתיד הקב"ה לעשות בגן עדן לכל צדיק ז' חופות ובו' וכל אחד נכוה מחופת חבירו וכו', וביאור הענין שבזכות שיהיו הצדיקים בעולם הזה שמחים בשמחת חתנים כראוי על כן הקב"ה משלם להם מדה כנגד מדה בחופות אלו, וזהו שאמרו במס' כתובות אמרו עליו על רבי יהודה בן אילעאי שהיה נוטל בד של הדס והיה מרקד לפני הכלה וכו', רב שמואל מרקד אתלת בדי, אמר רבי זירא קא מכסיף לן סבא, כי נח נפשיה אפסיק עמוד דנורא בין דידיה ובין כולי עלמא, ועמוד אש זה היינו הך מה שאמרו שכל אחד נכוה מחופתו של חבירו שאינו זוכה להיות במחיצתו, **לפי שזה היה מרבה יותר לשמוח בשמחתן חתן וכלה** כאמור, ובד שלקחו נרמז בו המחול שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים שנמשלו להדס זה כמו שכתוב והוא עומד בין ההדסים וגו', וזה שלקח ג' בדים של הדס רמז לג' זמנים, א. סתם שמחה של עכשיו, ב. לימות המשיח, ג. לעולם הבא כאמור, שלכולם נזכה בזכות שמחת חתנים אלו וכמו שכתוב 'כמשוש חתן על כלה' וגו', רצונו לומר שכמו שהיית שמח וטוב לב בשמחת חתן וכלה כך ישיש עליך אלוקיך", עי"ש.

וכבר ציינו את דברי הירושלמי מס' חגיגה (דף ט.) "איתא כיון שפתח ר' לעזר בן ערך במעשה המרכבה, ירד לו רבן יוחנן בן זכאי מן החמור, אמר אינו בדין שאהא שומע כבוד קוני ואני רכוב על החמור, הלכו וישבו להן תחת אילן אחד וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, **והיו מלאכי השרת מקפצין לפניהן כבני חופה שמיחין לפני חתן**", עי"ש, הרי לנו שבחופת חתנים היתה דרכם לקפוץ.

וב'טור' (אבה"ע סימן ס"ה) איתא "מצוה גדולה לשמח חתן וכלה **ולרקד בפניה** ולומר שהיא נאה וחסודה ואפילו אינה נאה, ואמרו על ר' יהודה בר אילעאי שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה, ואיתא במדרש למה לא אכלו הכלבים כפות של איזבל לפי שהיתה מרקדת בהן לפני חתן וכלה", עי"ש, וכן הוא נפסק בשו"ע (שם) "מצוה לשמח חתן וכלה ולרקד לפניהם ולומר שהיא נאה וחסודה", ובגה"ה: "ומצינו שרבי יהודה בר אילעאי היה מרקד לפני הכלה", עי"ש.

בשבוע הבא נבאר בעז"ה לפני מי שייך עיקר הריקודין לפני החתן או הכלה.

נגיל ונשיש בואת התורה כי היא לנו עוז ואורה

אקרא למאהבי המה יכבדוני, בשבח והודאה לה' ברוך שהגיענו,
עד הנה עזרונו, לשמוח בשמחת התורה זיכנו, ובכן הננו בזה
להזמין מעלת כבוד אנשי שלומינו חברי קהילתינו הק' די בכל אתר
ואתר, לשוש אתנו משוש להשתתף בזמן שמחתינו,

במעמד רבתי

הכנסת ספר תורה

שנכתבה לע"נ אבי מורי הרה"ח **שמואל בנימין** ב"ר **מרדכי אפרים פישל** ע"ה

מפארי הדרה חברי קהילתינו הק' במאנטרעאל

שיתקיים ברוב פאר והדר עוז וחדוה

בבית המדרש הגדול
דקהילתינו הק' במאנטרעאל
בנין שמואל בנימין

אשר נבנה ונגמר ברוב פאר והדר כלילת יופי

ביום א' תולדות הבעל"ט

- בצל הקודש של -

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הספר תורה תצא
בקול ששון ושמחה
מבית הורי
285 De l'epee Montral Qc.
בשעה 3:00
להיכל בית מדרשינו הגדול
בעיר מאנטרעאל

סעודת מצוה
לגומרה של תורה
ביחד עם מעמד האדיר
חנוכת הבית
לבנין בית המדרש הגדול והחדש
בשעה 8:00 - באולם הענקי
Crowne Plaza
6600 Chem. de la Côte-de-Liesse,
Montréal, QC H4T 1E3, Canada

המחכה לקראת בואכם בשמחת התורה

יקב יוסמאן סופר

חוקים לתורתם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

ברך בטעות שהכל נהיה בדברו על מיני מאכלים

ברך שהכל על מאכלים שברכתם מזונות העץ או אדמה יצא (שו"ע סי' ר"ו סעי' א').

ואפילו ברך שהכל על פת ויין יצא (שו"ע סי' קס"ז (סעי' י'), ובגמ' (דף מ:) נחלקו בזה האמוראים, דרב הונא סובר דשהכל אינו פוטר פת ויין, ורבי יוחנן סובר דפוטר הכל, וסברת רב הונא דמאי שנא מפרי העץ והאדמה דשהכל פוטרם, כתב הרש"ש דטעמו דבשלמא בשאר פה"ע ופה"א דמתחלה לא טבעו חכמים עליהם רק ברכה כללית כמו בפה"ע דכולל כל פירות האילן, וכן בפה"א כולל כל פירות הארץ לכן יוצא בדיעבד בשהכל דלא הוי שינוי כ"כ ממטבע דהוי מכלל לכלל, משא"כ פת ויין דטבעו חכמים עליהם ברכות פרטיות הוי שינוי גמור דהוי מפרט לכלל).

ואם בירך שהכל על הפת פטר גם את כל המאכלים שבסעודה (כף החיים (שם סק"י) בשם שכנה"ג הגה"ט (אות ב)).

ויש להסתפק האם פטר גם את המאכלים שאינם באים תוך הסעודה וברכתם שהכל כגון גלידה [אייס קרים]. (אם התכוין להדיא לפוטרם מסתבר דיצא דהרי התכוין עליהם, ואם לא התכוין להדיא לפוטרם, אולם הוא ידע בשעת הברכה שברצונו לאוכלם יש להסתפק בזה, וצדדי הספק דאפשר דכיון דבירך כברכת מאכלים אלו, ממילא הוציאם בברכתו, אולם יש לומר דכיון דאם היה מברך הברכה הראויה על מה שנתכוין להדיא לאכול [כגון העץ על הפירות] היה צריך לברך על המאכלים אלו בנפרד ברכתם הראויה, ממילא גם עתה כשבירך בטעות כבירך מאכלים אלו הרי זה כמי שכיון להדיא שלא להוציאם, ויש לדמותו להא דכתב בתוספות שבת (סוס"י רע"א) ומובא ברעק"א (בהגה' לסי' ר"ו סעי' ו') דאם נטל כוס שכר קודם הסעודה לשתות, והיה בדעתו לשתות גם בתוך הסעודה ונשפך הכוס, דצריך לחזור ולברך על השכר שישתה קודם הסעודה, אף דהדין הוא בנשפך על מה שבירך דאינו צריך לברך על המשקה האחר שישתה כיון שהתכוין עליו או שהיה בסתמא לפניו, זהו דוקא במה שחשב לפוטרו בברכה זו או שהיה שפוטרו בסתמא כיון שהיה בדעתו לשתות, אבל משקין הבאים בתוך הסעודה שנחשב כאילו התכוין להדיא שלא לפוטרו שהרי היה בדעתו לשתות בתוך הסעודה שאין צריך לברך עליהם, ממילא לא נפטרו בברכת שהכל שבירך, וא"כ הוא הדין בנידון דידן שנחשב כמי שכיון להדיא שלא לפוטרם, שהרי היה בדעתו לברך העץ ומאכלים אלו ברכתם אדמה, ולכן יש מקום לומר שלא הוציאם, אולם עדיין יש לעיין בזה מדברי התבו"ש (סי' י"ט סק"ג) ומובא בשע"ת (סי' ר"ו סק"ד) וברעק"א (שם סעי' ה') דאם היו לפניו שלושה אגוזים והיה בדעתו לאוכלם וכשבירך על הראשון חשב שכל אחד מין בפני עצמו וצריך לברך על כל אחד לחוד, כשנודע לו שברכתם שוה, אינו צריך לברך שנית על האחרים אף שלא התכוין לפוטרם בברכתו, ולא דמי לנמלך שלא היה בדעתו לאוכלו ונתחדש לו אכילה אחרת, אבל בזה לא נתחדש לו אכילה אחרת ואינו צריך לברך, ובפשטות החילוק ביניהם הוא דבהא דשיכר לא היה מחויב בברכה כלל על השיכר שבכוונתו לשתות תוך הסעודה, ולכן הברכה שבירך על השיכר שנשפך לא פטר את שאר השיכר, אבל בהא דאגוזים היה בדעתו לברך על שאר האגוזים, אלא דמחמת טעות לא כיון עליהם בברכתו, בזה אמרי' דכיון דידע דבדעתו לאוכלם ולברך עליהם, הרי זה כמי שכיון עליהם בשעת הברכה, ולפי"ז נידון דידן לכאו' דומה להא דאגוזים דהוא ידע דצריך לברך עליהם אלא דטעה בברכתו, ולכן אינו צריך לחזור ולברך, ואף שיש לחלק קצת דהתם בירך ברכה הראויה, אלא דמחמת טעותו לא נתכוין על האחרים, משא"כ הכא שלא בירך כלל ברכה הראויה, עכ"ז כנראה דהבדל זה אין בו די בכדי לחלק ביניהם.

ובאחרונים מצינו להדיא נידון זה, דבשו"ת מכתם לדוד (להגי' בעל משכיל לדוד, סי' י"א ד"ה והחדשות) כתב דמי שהיה לפניו פרי האדמה ופרי העץ וקדם ובירך על פרי העץ אלא שטעה ואמר בופה"א, דצריך לחזור ולברך כשיאכל פרי האדמה, וכן כתב בברכת הבית (שער י"ט סעי' יד) ומחלק שם דתלוי במה שאחז בידו בשעת הברכה, דאם החזיק בידו פרי העץ אזי חל הברכה על העץ ויברך שנית על האדמה, ואם החזיק בידו פרי האדמה חל הברכה על האדמה אף שהיה בדעתו להקדים על העץ, אולם בכמור וקציעה (סי' ריא) כתב יש לפניו שני מינין שרוצה לאכול משניהם, והאחד ברכתו שהכל, והשני בפה"א או בפה"ע, דקיי"ל שצריך להקדים דבר שברכתו יותר חשובה ומבוררת, כי קדים וברוך שהכל על הפרי, אף על גב דכי לא הוה בעי למיכל מידי אחריני יצא, השתא דבעי למיכל מתרוייהו, אמרינן ליה שיקדים לאכול אותו שברכתו שהכל, ויחזור ויברך על הפרי או על המזון, ואפילו כבר התחיל לאכול, יפסיק ויאכל אותו דבר שברכתו שהכל, ושוב חוזר לברך על המין האחר ברכתו הראויה לו, וכן כתב כשבירך אדמה על העץ וברצונו לאכול גם פרי העץ, דיאכל פרי האדמה ויחזור לברך על העץ, וכן כתב בכף החיים (סק"ב) ובפשטות מסתימת דבריהם מבואר דאין חילוק בין איזה פרי החזיק בידו, ובס' חסד לאלפים (סי' ר"ו סק"א אות ב') ומובא בשו"ת בצל החכמה (ח"ב סי' ח) נסתפק בזה, וכ' שאם הטעות הי' שסבר שלקח בידו פרה"א ובירך בופה"א נראה פשוט שיצא, והספק הוא רק אם ידע שלקח בידו פרה"ע ובירך על דעת לומר בופרה"ע אלא שפיו הכשילו ובלא דעת בירך בופרה"א בזה נראה דלא יצא וע"ש שהאריך, וכתב עוד סברא שצריך לברך שנית, דכיון דבירך אדמה על העץ הרי זה כמי שבירך ברכה שאינה חשיב שאינו פוטר דרך גררא מאכל חשיב, וגם דלהרמב"ם אינו יוצא בברכת אדמה על העץ, ולבסוף מסיק, ועכ"ז הלב מסכס משום חומרא דברכה שא"צ וצ"ע, ובשו"ת בצל החכמה (שם) הביא מס' פקודת אלעזר (או"ח סי' ר"ו) שאם בירך בופרה"א על פרה"ע פוטר גם פרה"א שלפניו גם בסתמא שלא נתכוון בהדיא לפוטרו בברכתו ע"כ, ולכאו' היה מקום לחלק בין היכא שידע בשעת הברכה שבדעתו לאכול פרי עץ אלא שנכשל בלשונו ואמר אדמה דאז יש לומר דאינו מוציא שאר פרי האדמה, דהרי חשב שמברך פרי העץ ולא כיוון לפטור שאר פרי אדמה, להיכא שבשעת הברכה טעה וחשב דהפרי שאוכל ברכתו אדמה, דאז הוציא גם שאר פרי האדמה).

ועל מאכלים שאינם באים בתוך הסעודה וברכתם העץ או אדמה [כגון קאמפאט] לא יצא (דלא שייך בהו כל הספק הנ"ל דהרי אין זה ברכתם המיוחדת וגם לא התכוין לפוטרם בברכה זו).

בס"ד

ברוך מבנים אש"ר

ברכת התורה, נברך בשמחה ואורה, ברכת מזל"א טבא, מעומקא דליבא, למע"כ ידידינו ומכובדינו, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, מ**אש"ר** שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך מאן מלכי רבנן, ואיהו גופיה צורבא מרבנן, זכה לתורה וגדולה במקום אחד, רודף צדקה וחסד,

הרבני הנגיד הטפסר המרומם

מוה"ר **אשר זעליג לעוו** הי"ו

ראה"ק דקהילתינו הק' עיה"ב לאנדאן יע"א
וממנהלי מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת נישואי נכדתו שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

בת לחתנו הרה"ג ר' מנשה אייכנשטיין שליט"א

וזאת הברכה ברכת התורה, שיושפע לו רב שמחה ואורה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, והשי"ת אל תוך ביתו יניח ברכה, ויוסף עליו ה' אלף פעמים ככה, להרבות ולהמשיך בפעליו הנמרצים והכבירים, ותמיד נספר תהילתו ונהללו על מעשיו הישרים, וכט"ס.

החותמים למען שמו ברגשי ידידות והערכה, אסירי התודה והברכה

הנהלת הכולל בארה"ב
הנהלת הכולל בארה"ק

לשכת הסת"ם

שאלות והשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקהילתנו

לרגל התחלת לימוד שו"ע או"ז סימן לב

במסגרת זכורת שונה הלכות:

הזדמנות פז להעשיר הידיעות בהלכות סת"ם, הנחוץ לדעת לכל אחד ואחד, אפילו שאינו סופר סת"ם.

בימים אלו מתחילים אנשי שלומינו ללמוד שו"ע או"ח סימן לב, במסגרת חבורת שונה הלכות. **סימן לב, הרי היא ה–לב והיסודות של דיני כתיבת תפילין, מזוזה, וספרי תורה.** לסימן לב יש נ"ה סעיפים. הסימן מחולק לשני חלקים. עד סעיף לו [ועד בכלל] מיירי מדיני 'כתיבת' הפרשיות, דיני כתיבת סת"ם. ומסעיף לז עד סוף הסימן מיירי מדיני הבתים של תפילין.

מטבע הדברים מי שאינו עוסק במלאכת הקודש של כתיבת סת"ם, או בתים מאכער, אינו עוסק בלימוד הלכות אלו. בחושבו שאינו נוגע לו, מכיון שאינו סופר וכו'. אמנם הדבר אינו נכון, שהרי כשאין לו שום ידיעה בהלכות אלו, כשבא לקנות תפילין, מזוזות, ספרי תורה, אינו יודע מימינו ומשמאלו, כמה הלכות יש בכל אות ואות, כמה הלכות יש בכל שם ושם. ואינו יודע כמה שצריכים להקפיד לקנות סת"ם הנכתב רק מסופר הבקי בהלכות אלו. שהרי אם הסופר אינו בקי בהלכותיה, כמעט אינו מן המציאות שיהא הסת"ם כשרים.

בלימוד 'סימן לב', מקבל הלומד ידיעות ביסודות של ההלכות: * שתפילין ומזוזות צריכים לכתבה 'כסדרן' * דיני חק תוכות * דיני שאלת תינוק * דיני מוקף גויל * שצריכים לקדש התפילין * לקדש השמות * ועוד הרבה דינים.

וכל ההלכות הנ"ל, [כמעט ש]אי אפשר לראותו אחרי שנכתבה כבר הסת"ם. למשל אם כתב חלק מהאות שלא כסדרן! התפילין או המזוזה פסולים! ודבר זה א"א לראותה אחר שכבר נגמר הפרשה! אם חלק מצורת האות נעשית ע"י מחיקה. הרי הוא פסול, ואי אפשר לראותו אח"כ! אם שכח לקדש שם אחד נקטינן שכל הספר פסולה. והרי גם המומחה הגדול ביותר בסת"ם, אינו בוחן כליות ולב.

ועל דבר זה הצטער אותו צדיק, כ"ק מרן רבינו שליט"א, הזועק מנהמת לבו זעקת הסת"ם, שהוא נורא ואיום, איזה מזוזות איכא בשוקא! שלפעמים כ'עם הארץ' נדמה לו, שהמזוזות אינן מעשה ידי סופר, רק מעשה דפוס בעלמא. ולפעמים כ'תלמוד חכם' נדמה לו, שנעשה ע"י סופר, בחשבו שהדבר מותר. וכאמור שהמזוזה יכולה להיות פסולה אף אם נכתב ע"י סופר עם נוצה, עם דיו כשרה, וקלף מהודר, מ"מ אם אין הסופר בקי בהלכות סת"ם, כגון שאינו יודע שצריך לקדש השמות, או שאינו נזהר בזה, המזוזה פסולה רח"ל! ולעולם לא נדע את זה!

והתיקון לזה הוא רק על ידי שהקונים סת"ם, יבינו חומר הענין בזה, **שסת"ם לא קונים סתם**, מכל הבא ליד. ולא סגי שהסת"ם נכתבה בכתב יפה. ודבר זה יכול להיות רק ע"י שלומדים הלכות אלו, ומקבלים עכ"פ ידיעות בהלכות אלו. ועי"ז יודעים להיות נזהרים בזה.

ולכן נשתדל בס"ד בשבועות אלו, לכתוב על הסעיפים הנלמדים באותו שבוע, פעמים בארוכה ופעמים בקצרה. באופן השוה לכל נפש. ויהיה מחולק לשני חלקים. א. 'מבוא הסת"ם' – מבוא להלכות המבואר באותו סעיף. ב. 'ידיעות הסת"ם' – כשמו כן הוא, ידיעות ומושגים בהלכות סת"ם.

ויה"ר שיהא לתועלת להלומדים החשובים. ויקרב את הלומדים למושגים של סת"ם. ושלא נבוש ולא נכשל בדבר הלכה.

סעיף א'

מבוא הסת"ם:

בסעיף זה מבואר: מצות כתיבת ארבע פרשיות בתפילין, שהן 'קדש', 'והיה כי יביאך', 'שמע', 'והיה עם שמוע'. / שצריך לכתוב הפרשיות כפי הסדר שנכתבה בתורה ['כסדרן'], דהיינו קודם פרשת 'שמע', ואח"כ פרשת 'והיה כי יביאך', ואח"כ פרשת 'שמע', ואח"כ פרשת 'והיה אם שמוע'. ואם שינה מהסדר פסולה. / איזה תפילין כותבים קודם, של יד או של ראש. / האם מותר להפסיק באמצע כתיבת הפרשיות. / סופר שכתב פרשיות של תפילין, ונתנה למגיה לבודקה. ונמצאו פסול בפרשת קדש. לכתוב פרשת 'קדש' חדש, אי אפשר משום שלא כסדרן. יכול לצרף פרשת 'קדש' מתפילין אחרים, באופן שיודע בוודאי שנכתבו קודם אלו.

ידיעות הסת"ם:

בענין הפסק בכתיבת הפרשיות: כתב בבאר היטב (ס"ק ג, בשם שער הכוונות) "ויזהר לכתוב כל הארבע פרשיות של ראש ויד רצופים. ולא יפסיק ביניהם בשום דיבור כלל". ומשמעות הלשון שיש ליזהר לכתוב פרשיות של ראש ושל יד רצופין. אמנם הגירסא הנכונה צ"ל "כל הפרשיות של ראש 'או' של יד רצופין". כן הגירסא בשערי תשובה (סק"ג). וכתב שם דאם הוא זקן או חולה וא"א לו לכתוב כל הד' פרשיות ברציפות שיכתוב עכ"פ ג' פרשיות. ובעיקר בין פרשה ראשונה לשניה לא יפסיק דהם סמוכים בתורה עי"ש עוד באופן שקשה לו לכתוב.

ובלשכת הסופר (סימן כ סק"ו) הביא בשם המלאכת שמים (בינה כלל יז סק"י) שכתב וז"ל, ודברים טובים ויקרים הם לסופר הראוי לדברים כאלה, כגון שהוא זהיר וזריז ואומן וכחו יפה וידיעתו בהלכות כתיבת סת"ם רחבה ויראתו שלימה. אבל מי שאין בו דברים הללו כולם, לענ"ד יש לחוש הרבה שע"י הכתיבה הרצופה ייעף וייגע ויקלקל יותר ממה שיתקן. **ע"כ יותר טוב לענ"ד, להפסיק בין הכתיבה ולנוח, כדי שיעצור כח לתקן מלאכת שמים כהלכה, ומה' ישא ברכה.** עכ"ל. ומסיים הלשכה"ס 'ודברי טעם הם'.

סעיף ב'

מבוא הסת"ם:

בסעיף זה מבואר: בשל יד כותבים כל הפרשיות על קלף אחד. ובשל ראש כותבים כל פרשה בקלף נפרד. וטעם הדבר משום שבתפילין של יד נאמר "והיה לך 'לאות' על ידך", דמשמע אות אחד, היינו בית אחד. וכשם שהוא אות אחד מבחוץ, כך יש להיות לכתחילה אות אחד מבפנים, שתהיה על קלף אחד. אבל בשל ראש שיש בו ארבעה בתים, צריך שיהיו הפרשיות כתובות בארבעה קלפים.

ידיעות הסת"ם

בענין להדביק שני קלפים בפרשיות של יד. שאלה שכיחה, סופר כתב פרשיות של יד, ואח"כ נמצא טעות בפרשה רביעית, ורוצה לחתוך פרשה רביעית, ולהדביק קלף חדש, ולכתוב פרשה רביעית חדשה. [אם הטעות בפרשה אחרת כגון בפרשה ראשונה, ליכא השאלה האם מותר לחתוך פרשה ראשונה ולהדביק שם קלף ולכתוב מחדש פרשה ראשונה, משום דאז אינו נכתב כסדרן, ופסולה]. **תשובה.** מבואר במשנה ברורה (לקמן ס"ק ריט) שמותר לעשות כן (עי"ש). והתפילין הוה מהודר. ועדיף להדביק שני הקלפים קודם הכתיבה. ולפעמים עושים כן לכתחילה, שמדביקים שני קלפים בשביל כתיבת תפילין של יד, באופן שהקלפים הארוכים אינם טובים כל כך כמו הקצרים, וע"י דיבוק שני קצרים יכול להשיג בנקל קלף משובח יותר, וממילא יהיה הכתב מהודר יותר. [ויש לדון האם צריך להודיע לקונה שהקלף דבוק משני קלפים].

סעיף ג'

מבוא הסת"ם:

בסעיף זה מבואר: הלכה למשה מסיני שצריכים לכתוב פרשיות תפילין 'בדיו'. והיינו שצריך שיהיה 'שחור'. והלמ"ס בא למעט שאר מיני צבעונים כגון, האדום והירוק. אבל בכל דבר שיעשו ממנו מראה שחור כדיו כשר. רק שיהיה מתקיים. / אם כתב אפילו [מקצת] אות אחת בשאר מיני צבעונים, פסול. / זרק עפרות זהב על אותיות שהיו נכתבה בתחילה ע"י דיו שחור, פסול, דכתב עליון מבטל כתב התחתון. אמנם יכול להעביר הזהב וישאר כתב התחתון ויהא כשר. אפילו אם כבר המשיך לכתוב אח"כ, ואין בזה משום שלא כסדרן, כיון שכשמעביר הזהב אינו כותב, ונשאר כתב התחתון ממילא. אמנם אם זרק עפרות זהב על אותיות השם, אין תקנה להעביר הזהב, משום דהוה 'כ'מוחק את השם. אבל מוחק ממש לא הוה דנשאר כתב התחתון (ביה"ל שם ד"ה כמוחק).

אופן עשיית הדיו: לכתחילה מצוה מן המובחר שיעשו הדיו מעשן עצים או שמנים ששרויים במי עפצים. [העשן יוצר את הצבע השחור של הדיו]. ולא יטיל לתוכו גומא [הוא שרף האילן] או קנקנתום [קופער וואסער], דע"י מינים אלו הכתב עומד ואינו יכול להמחק. ולכתחילה בעינן שיהיה כתב שיוכל להמחק. [כמו שמצאנו בסוטה שצריכים שיהא אפשר למחקה]. אבל לדינא מותר לעשות הדיו ממי עפצים גומא וקנקנתום. ולכן סתם המחבר ולא פירש ממה לעשות הדיו. וגם הרמ"א מודה לזה. ומש"כ שלכתחילה יעשה מעשן עצים היינו רק מצוה מן המובחר. וכן נוהגים לעשות היום ע"י תערובת שלשתן וע"י בישול. וכ"כ המג"א לא ראיתי לאחד מהגדולים שיעשו מעשן שמנים, משום שדיו העשוי מעשן שמנים מתקלקל ונמחק מהר. [וכוונת השו"ע 'בין שיש בו מי עפצים בין שלא במי עפצים'. ולא כתב אפילו אם הדיו מעפצים לבד. דצריך שיהיה שני מינים. וכל שיש בה שני מינים כשר. (ביה"ל ד"ה בין שיש בו)].

ידיעות הסת"ם:

לאחר הזמן נעשה הצבע ברוי"ן. ידועים דעת החתם סופר (שו"ת יו"ד סימן רנו) דאם השינוי לאדמומית הוא מחמת יושן, הרי הוא כשר, שהרי הוא נכתב בדיו, ולהכי נאמרה ההלכה למשה מסיני 'לכתוב' בדיו, ולא שצריכה להות שחור. להורות דצריכה היא רק להכתב בדיו, וכך דרכו של רוב דיו, לכשיזקין יכהה מראיתו ויתהפך קצת לאדמדמם, ונעשה כעין מראה שקורין בלשון אשכנ"ז ברא"ן. (וראה במשנ"ב ס"ק קכח שהאריך בזה).

סעיף ד'

מבוא הסת"ם.

בסעיף זה מבואר **דיני מוקף גויל [קלף]:** כל אות צריכה להיות מוקפת בקלף מארבע רוחותיה. ולכן צריך שלא תדבק שום אות באות אחרת. [והא דנקט 'גויל' לאו דוקא, דהרי תפילין כותבים על הקלף. רק מכיון שדין זה נאמר בהלכות ספר תורה, וספר תורה נכתבת על ה'גויל', נקט הלשון מוקף גויל (ביה"ל ד"ה כל אות)].

אם כתב אות ארוכה ונדבקה בסופה לאות שמתחתיה. באופן שאם יגרר הדיו במקום שדבוק תשאר צורת האות. דעת הרד"ך שכשר כמו שהוא, ואין צריך לגרור הדיו, ולהפרידן זו מזו, [מדין כל הראוי לבילה]. ודעת המג"א כיון שבמציאות אינו מוקף גויל. צריך לגרור. ומותר לגרור אפילו בתפילין ומזוזות, וכבר המשיך לכתוב אח"כ, ואין בזה משום שלא כסדרן. כיון שצורתה עליה אף לפני התיקון (משנה ברורה ס"ק יב).

מוקף גויל בתגין: תג הנוגע בתג אות שאצלה (ציור), או מתיבה לתיבה. המאירי מיקל בדיעבד אף אם לא גידדו. [ואף שהתג אינו מוקף גויל, לא איכפת לן, כיון שאין התגין מגוף האות]. המג"א והפר"ח מחמירין לגרדו. והגרירה מועלת לכו"ע. [ואין בזה משום חק תוכות, מכיון שאפילו בב' אותיות הנוגעות מותר לגרור].

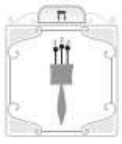
והני מילי שלא נשתנה הצורה ע"י חיבור התגין. אבל אם נשתנה הצורה ע"י חיבור התגין, כגון בנגיעת התגין של ב' זיינין (ציור). אין למחוק הנגיעה משום חק תוכות. וגם הוה שלא כסדרן.

כתיבה תמה – צריך לכתוב כתיבה תמה, שיזהר שלא יחסר אפילו קוצו של יו"ד (ציור). היינו עוקץ שמאל של יו"ד. וכש"כ רגל ימין של היו"ד.

כתב נאה – מצוה לסופר שיכתוב בכתב נאה. וצריך שיהיה נאה מבחוץ, היינו הבתים. ומבפנים, היינו הפרשיות.

כתיבה גסה – יכתוב האותיות עבות במקצת [כתיבה גסה], משום שאם יכתבם דקות, יש לחוש שמא יימחקו האותיות לאחר זמן.

תגין – צריך לתייג כהלכתו. והיינו באותיות שעטנ"ז ג"ץ, יש לעשות שלשה תגין (ציור).

ידיעות הסת"ם:

דיני התגין. אותיות שׁעטנ"ז גּ"ץ עושין שלשה תגין. אותיות בּ"קּ זזי"הּ נוהגין לעשות תג אחד. ואותיות מלאכ"ת סופר, יהיו בלא תגין. **כסדרן.** מותר לעשות התגין אחר שסיים כתיבת הפרשיות, ואין בזה דין כסדרן, כיון שצורת אות עליה גם בלא התגין. **לשמה.** מעיקר הדין אין צריך לכתוב את התגין לשמה, ומועיל אפילו אם המתייג פסול לכתיבת סת"ם (משנה ברורה סימן לט ס"ב ביה"ל ד"ה בכל) מ"מ לכתחילה יש לתייג לשמה. ושיהיה המתייג כשר לכתיבת סת"ם (שו"ת שבט הלוי ח"י סימן ז).

פאר סיי וועלכע
שאלה אין
הלכות סת"ם

רופט שוין אריין
אין די לשכה:
972-548562976

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהר"י ט"ב זצוקללה"ה
בני ברק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

י'עלה ו'יבוא
א'יחולי ל'בבינו

מריחוק מקום וקירוב לב, נישא ונשגר ברכת מזל טוב, קדם מעלת כבוד ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, ברוך הכשרון, בהכשר ויתרון, לא ישבות למענינו יומם ולילה להרבות פעלים, ידיד נאמן למען קהילתינו ומוסדותינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרות עצומה למענינו, הלא הוא

ר"ה ידידינו החשוב והנעלה, כביר המעש ורב הפעילות

מוה"ר יואל יאקאבאוויטש

הי"ו

אב"ד בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי' למז"ט

עב"ג החתן המופלג בתוי"ש

כמר ישראל אהרן סטרולאוויטש נ"י

ממעוזי המתיבתא הק' בקרית יואל יע"א

יה"ר שתזכה להמשיך במעשיך הטובים לעלם ולעלמי עלמיא, ובשכר זאת תתברך בשפע ברכה והצלחה, תענוג ונחת מכל המשפחה, מתוך אושר ועושר בהרחבה ובהרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, בב"א

המברכים ברגשי הודאה והוקרה

הנהלת הקהילה

תודה וקול זמרה

סימן טוב ומזל טוב

כ' חשון

הגה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תק"ס בעיר ראווא, מסופר שאבי אביו ר' שלום ז"ל שהי' גביר אדיר נפל באותו עת למשכב ושלח פיתקא עם קבוצת חסידים שנסעו להרה"ק מלובלין זי"ע כשקרא הרה"ק מלובלין שמו בהפיתקא נענה ואמר: אין אנו יכולים להתפלל עוד עבורו, היא החליף את מקומו ונכנס מכתר מלכות לכתר תורה, החסידים לא הבינו על אתר מה רומזים דברים הללו אבל אח"כ כשהגיעו בחזרה לביתם, נודע להם כי אז כשהגישו את הפיתקא כבר שבק ר' שלום חיים לכל חי, ובאותה זמן נולד לבנו הרב יעקב יוסף בן שנקרא שמו בישראל שלום, הבינו שמסתמא היתה כוונת רבם שר' שלום שהי' גביר וקצין הי' בבחינת כתר מלכות, ובמקומו באה נשמה גבוה אשר היא תהי' מסתמא בבחינת תורה.

ואכן תקוותם התקיימה במילואה, ויהי אך גדל הילד הכירו בו רואיו שאכן כלי מחזיק ברכה הוא, כי הי' בעל כשרונות יוצאים מהכלל, גם חכמתו ופקחותו קנו להם שם בכל הגליל, ורבים הי' אוהבים לנסותו עם שאלות שונות וליהנות מתשובותיו הקולעות, נוסף על כשרונתיו הי' גם בן מתמיד עצום, ממש לא פסק פומי' מגירסא, והבלי עולם הזה הי' נחשבים אצלו כלא נגד עריבות התורה שהי' לו, כמסופר שפע"א עבר המלך דרך עיר ראווא, כנהוג עבר שם ברעש גדול, וכבוד גדול עשו לו עם כלי זמרים וכדו', וכמובן שכל העיר יצאו לקראתו, גם אביו ואמו יצאו, ושכחו מילדם והשאירו אותו בבית, לאחר גמר העסק כשחזרו הביתה מצאו שהילד בוכה, וחשבו שהוא בוכה מפני שהשאירו אותו בבית, ואמרו לו שהצדק אתו והם שכחו והבטיחוהו לו שיותר לא ישכחוהו, אבל מה נשתוממו בשמעם שהילד שאלם מאיזה דבר הם מדברים ואיפה היתה זאת, כראות תמימותו ונוכחו לדעת שהילד באמת אינו יודע מה מתרחש סביבו, שאלוהו א"כ למה הוא בוכה, ענה הילד משום שאינו מבין דברי הש"ך בחושן משפט והמשיך לבכות: הלא הש"ך הבין זה ומדוע אני איני מבין, וכן יצא לו שם בכל המדינה כעילוי ולמדן מופלג והי' נקרא בפי כל "דער ראוא'ער עילוי", על גדלותו בתורה יעיד לנו כתב ידו הק' אשר כתב בסוף מסכת נדה של הש"ס שלו וז"ל "היום בו תשע שנים אנכי סיימתי ש"ס".

אביו הי' לוקחו אצל גדולי הדור שיתענגו מטובו ויתנו ברכותם עליו, וכולם הי' מלאים התרגשות והתפעלות מהילד הזה, שונה הי' נסיעותיו להרה"ק מלובלין זי"ע שם נסע מזמן לזמן כחסיד אל רבו, וממנו הי' שואב תורה וחכמה, הרבי מלובלין העריך אותו מאוד ושיבחו בפני תלמידיו בשבחים מופלגים, לדוגמא פע"א כשהי' אצלו אמר אח"כ הרה"ק מולבלין לאחד מתלמידיו שלא הי' נוכח באותו מעמד שכהילד הי' שם בזה"ל: צר לי עליכם שלא הייתם כאן מקודם כי הלא חכם הדור הי' כאן...".

ימי ההילולא

י"ח מרחשון

- רבי יחזקאל ב"ר אברהם ישכר דוד מראדאמסק, (כנסת יחזקאל) תרע"א

י"ט מרחשון

- רבי שמעון הלוי מאוזיראן ב"ר משולם פייבוש - ת"ר

כ' מרחשון

- רבי שלום ב"ר יעקב יוסף הלוי מקאמינקא - תרי"ב

כ"א מרחשון

- רבי אברהם אזולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם) - ת"ד
- רבי אשר אנשיל ב"ר יואל אשכנזי זצ"ל מזלאטשוב

כ"ב מרחשון

- רבי דוד שלמה אייבישיץ ב"ר ירחמיאל (ערבי נחל) - תקע"ד
- רבי עזריאל הורוויץ ב"ר דוב (דער אייזערנער קאפ) - תקע"ט
- רבי ישכר דוב ב"ר יושע רוקח (מהרי"ד מבעלזא) - תרפ"ז

כ"ג מרחשון

- רבי אברהם חיים ב"ר מענדל מלינסק - תרס"ה

כ"ד מרחשון

- רבי אברהם בן הגר"א - תקס"ט
- רבי נפתלי ב"ר אליעזר ליזענסק - תקצ"ט

כ"ה מרחשון

- רבי אברהם בן הגר"א - תקס"ט
- רבי נפתלי ב"ר אליעזר ליזענסק - תקצ"ט

כ"ו מרחשון

- רבי רפאל הכהן ב"ר יקותיאל זיסקינד (תורת יקותיאל ומרפא לשון מוסר) **תקס"ד**

האיש מקדש

שמו הטוב הלך למרחוק, ועוד טרם מלאו לו י"ג שנה כבר

שמו עיניהם עליו נגדים ופרנסי קהלות הקודש מערים שונים, אכן הזוכה הי' הגביר המפורסם הרה"ח ר' נפתלי נתן הירש ז"ל הנקרא ה"גראף מקרעשוב" אשר הי' בעל צדקה מפורסם, בקשר לזה השידוך מסופר ענין פלא הרה"ק מלובלין זי"ע הבטיח להגראף מקרעשוב שהוא יזכה לקחת חתן את ה"חד בדרא" ולא גילה לו את שמו, אבל הגראף הבין בדעתו שדברי רבו מוסבים על העילוי מראווא, ביודעו כמה העריץ והחשיב רבו' הק' נער זה, לימים עבר דרך ביתו של הגראף מקרעשוב חבירו הנקרא הגראף מזאמוטאט וסיפר לו לפי תומו כי נוסע לעיר ראווא לקחת את העילוי לבתו, חרדה עברה בגופו של הגראף מקרעשוב בשמעו שאיש אחר עומד לזכות בהעילוי המפורסם אשר לדעתו הובטח הוא בו מפי רבו הק', בלי שהות נסע לובלינה לשפוך לפניו רבו שיחו אמר לו רבו: וכי אמרתי לך שתזכה בהעילוי מראווא אני לא אמרתי לך אלא שתזכה בה"חד בדרא" ואם הגראף מזאמוטאט יקח את העילוי לחתן אזי יהי' הדבר למופת שאין הוא חד בדרא כי זה שייך לו, לבסוף חזר הגראף מזאמוטאט בידים ריקנית, והגראף מקרעשוב זכה בהעילוי לחתן לבתו, ואף לאחר שלקחו, פחד שלא יתחרט הצד השני, לכן ביקש תיכף ומיד בהיותו עוד קטן יוליכו אותו תחת החופה לקדש בתו, ואף שאין הקידושין מועילין עכ"ז לכה"פ שמסתמא לא יחזרו הורי החתן, וכן הוה שהוליכו תחת החופה בהיותו קטן, ואח"כ כשנתגדל ונעשה בר מצוה הוליכו אותו פעם שני' לחופה.

בצל רבותיו

אחרי חתונתו ישב בעיר ראווא, והתגורר אז בעיר הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהי' סמוך על שולחן חותנו אשר הי' הגראף של ראווא והיא הי' אחיו של הרב יעקב יוסף אביו של הרב מקאמינקא, וזה גרם לידידות והתקרבות בין שניהם, ודיבר הרה"ק מדזיקוב על לב הרה"ק מקאמינקא שיסע אל אביו ויסתופף אצלו, וכן עשה וקיבל מרותו בשלימות עד שהחשיבו כרבו מובהק, ברבו זה הי' דבוק בדביקות נפלאה, ואף שנסע להרבה צדיקים בדורו, אף הרה"ק מראפשיץ הראה לו אהבה רבה והחשיבו מאד עד שכתב לו פע"א מכתב וכותב לו בין השורות החכם הכולל המשולם.. וכו' כמעט בכל יום ויום עלה על לב להתפלל עליו ועל ב"ב... בהיות שם הכיר את הרה"ק מצאנז זי"ע והתקשר אתו בקשר עבותות אהבה אשר גדל מיום ליום, עד שרבם אמר עליהם ששררה ביניהם אהבה עזה כאהבת דוד ויונתן, רבם הק' החשיב מאד את התחבורתם, והראה להם בפועל את שביעות רצונו, במה שבכל שב"ק בעת שחילק החלות להמסובים על שולחנו נתן להם שני חלות מדובקות יחד, וראה זה פלא שפע"א הי' ביניהם איזה פירוד, ובעת חלוקת החלות, נתן להם רבם חלות נפרדות, והרבה דברים נפלאים הי' להם ביחד עם רבם הק', אחר הסתלקות רבו קיבל עליו מרותו של הרה"ק השר שלו' מבעלז זי"ע והחשיבו כממלא מקום רבו מראפשיץ, הרה"ק מבעלז החשיב מאד את תלמידו החדש, והאציל עליו מתורתו, במדה גדושה עד שלפעמים הי' סגור עמו שעות מרובות בחדר מיוחד ושוחחו ענינים העומדים ברומו של עולם, לסימן ואות של הערצה נראה מהסיפור דלהלן: פע"א רצה הרה"ק מקאמינקא להיות בבעלז בר"ה פקד עליו הרה"ק מבעלז שיסע בחזרה לביתו, וכה אמר לו: פע"א עברתי דרך ביהמ"ד ושמעתי תקיעות יפות ומהודרות, ונכנסתי פנימה לראות מי התוקע הנפלא, אבל מה מאד נשתוממתי בראותי שאין האיש בעל מדריגה או בעל מקובל שיעלה תקיעותיו כ"כ יפות, אזי הבנתי שהקב"ה ברוב רחמיו על בניו הרוצה בטובתם שלח מלאך מן השמים שיעמוד לימין התוקע, ואף אם הוא אינו יודע הכוונות אבל המלאך עושה העבודה בשבילו, לכן אני מצוה אותך לנסוע הביתה כי למה יטריחו מלאך מהשמים בחנם בעירך בזמן שאתה יכול להיות שם ולתקוע בעצמך ואז לא יצטרכו לעזרתו של מלאך, וגם עם רבו זה הי' לו כמה ענינים נפלאים.

על כס הרבנות

כשמלאו לו כ"ב שנה בא לכהן בעיר יאריטשוב, יאריטשוב הי' עיירה קטנה, ותושבי' היהודים הי' בסך הכל כמה עשרות משפחות יהודיות אבל לעומת זאת היתה חשובה בעיני הצדיקים אשר כינוי אותה בכינוי של חיבה "יראה תשובה" כעין נוטריקון לתיבת יאריטשוב, שם ביקש לישב בשלווה, אבל מעשה שטן הצליח ומררוהו בעלי חצים המשכילים ופורקי עול שבעיר עד שהי' בסכנה ושלח מכתב להרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב בשפכו לפניו את מר לבבו, וכתשובה למכתבו קיבל מכתב בחזרה, אשר מחזקו מאד ומבטיחו שהכל יתהפך לטובה, ט"ו שנה ישב שם ובשנת תקצ"ז בא וישב בעיר קאמינקא אשר בה ישב כל ימי חייו ועל שם העיר הזאת נודע שמו כ"הרה"ק מקאמניקא", וראו לציין שקיבל גם כתב רבנות מהעיר צפת באה"ק, והשתוקק מאוד לעלות אבל רבו הרה"ק מבעלז לא הסכים לזה.

הצנע לכת

הי' עובד אל אלקיו בהסתר והצנע, כל ימיו הי' צנוע ונחבא אל הכלים לא רצה לחבר ספרים, על אף שהי' בביתו תיבות גדולות מלאות בכתבי ידי חידושים בכל מקצועות התורה, גם לא רצה להתנהג באדמורו"ת אף לאחר פטירת רבותיו כאשר הרבה מתלמידיו בקשו ממנו שיקבל עליו אדמורו"ת דחה אותם, ומסופר שלאחר פטירת רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע באו אליו כמה תלמידים על שב"ק, ובדעתם הי' לקבל עליהם מרותו, לא פנה אליהם בכלל, אדרבה צעק אליהם וקראם "רבי מאכערס" בחושבם שהם מבינים מי שצריך להיות רבי, והשתדל בכל עוז להסתתר מעיני אדם.

פע"א שהיה ביומא דהילולא של הרה"ק מראפשיץ זי"ע ובין הבאים ללאנצוט על ציונו הק' הי' גם הרה"ק ר' משה מראזוואדוב זי"ע והי' אז בן י"ד שנה ונפשו חשקה להכיר את הרב מקאמינקא, כי הרבה שמע אודותיו, אבל לא ראהו מעולם ולא ידע מי הוא, ויהי בחפשו ניגש אל אברך אחד, ובמקרה הי' זה הרב מקאמינקא, ושאלו היכולים אתם להראות לי מי הוא הרב מקאמינקא, בודאי ענה האברך והראהו באצבעו על איש אחד זקן ונשוא פנים, הרב מראזוואדוב הבין שהאיש משחק בו, כי ידע שהרב מקאמינקא איש צעיר לימים, ובאשר ששמע וידע מכבר אשר דרכו של הרב מקאמניקא לנהוג לפעמים בדרך זה, הבין בחכמתו, כי האברך הוא הרב

מקאמינקא פנה אליו ואמר "אויב אזוי וויים איך שוין" הפטיר לו הרב מקאמינקא בבת שחוק, "דו גנב יונג" ובתוך השיחה אמר איזה פילפול עמוק עד שהרה"ק מראזוואדוב הרגיש כאבים בראשו מרוב התאמצות לירד לסוף דעתו הק'.

איש אלוקים

עם כל השתדלותו להסתיר מעשיו מכל מקום בלטו מעצמם מזמן לזמן ענינים נפלאים, אשר העידו עליו כי איש אלוקים קדוש הוא, פ"א כשהי' אצל הרה"ק מבעלז זי"ע ביקש ממנו כפרי אחד ליכתוב לו קויטל, וביקש לו שיכתוב ההקויטל, כי יש לו רחיים אך אינן טוחנות כראוי, ואף כשטוחנות כבר אין העבודה משתלמת, וההוצאות מרובות מהכנסות, ואף כשיש לו איזה ריווח אינו רואה סימן ברכה בהכסף, הרב מקאמינקא שמע דברו, וכתב לו בזה"ל "יש מילה ולא מל, מל ולא פרע, פרע ולא מצץ דמי" הכפרי נכנס אל הרה"ק מבעלז ולקח את הפיתקא והביט בו בהתפלאות ושאלו מי הי' הכותב של הקויטל והכפרי תיאר להרה"ק מבעלז לפי מראהו החיצוני, והבין שהרב מקאמינקא הוא, מיד צוה שיקחו מוהל מומחה, ויבדקו אם הכפרי נימול כראוי וכדין לאחר בדיקה ראו שאינו נימול כראוי מלו אותו שנית, והוא התחיל לראות ברכה והצלחה בעסקיו.

שלו"ם רב על משכבו

אמרו עליו צדיקים שיש לו ניצוץ משמואל הנביא ורמזו בשמו שלום שהם רוב אותיות שמואל, ולכך חי נ"ב שנה ובעוד שהוא במיטב שנותיו, ומאיר לעולם כולו בתורתו ובצדקתו, נפטר בליל ש"ק כ' מרחשון שנת תרי"ב בעיר קאמינקא ושם מנו"כ, אבל גדול היה אז ליהודים, גאונים וצדיקים הספידוהו תמרורים כן אנו מוצאים בסוף ספר אף פרי תבואה מהרה"ק ר' צבי הירש מליסקא שאמר בהספד עליו ועל הרה"ק ר' שלום בן הרה"ק מרוזין וז"ל: והנה תרי שלום זצוק"ל היו צדיקים גמורים ונפטרו בילדותם, אם כן עליהם לבכות בלא שום התעוררות, ואמרתי עליהם בדרך מליצה, שלו"ם שלו"ם לרחוק ולקרוב, אמר ה' ורפאתיו, דהנה הב' הצדיקים א' הי' בנגלה וא' הי' בנסתר, וזה לרחוק ולקרוב, אחד הי' קרוב אל השגתינו וא' הי' רחוק מהשגה אמר ה' ורפאתיו, זה ודאי הי' מטעם רפואה כמו שנאמר בזוה"ק דמיתת צדיקים הוא כמו שמקיזין דם לחולה כן ג"כ אם ישראל ח"ו אינם בבריאת הנפש כהוגן והוא רפואה לכל הגוף, ולפעמים צריך להקיז בשני ידיים, וזה ג"כ עכשיו אצלינו ר"ל.

כ"א חשון

הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע

בעל חסד לאברהם

וזרח השמש

נולד במדינת פאס בשנת ש"ל משפחתו הוא מחכמי קשטילייא אשר באו מגירוש ספרד תיכף לפיס, בנערותו הי' שוקד בלימודו ביושבו בצל חכמי עירו כמו שכתב בהקדמתו לספרו חסד לאברהם ז"ל: זכרתי ימים מקדם עיר מולדתי פאס יע"א עיר גדולה במעלה ותהלה, עיר של יקרים וחכמים אנשי סגולה מיוחדים, ואני בקרב חכמים שלמים וגם רבים יושב בשבת תחכמוני להתחמם כנגד גחלתם בעמלה של תורה באהבה ובחיבה ומידי לילה ולילה ומידי שבת בשבתו דבר בעתו הואלתי באר פי המדבר על אוזן שומעת בחכמה ובדעת חברים מקשיבים, ערבים עלי דברי דודים בדרושים חדשים מקרוב מתוקים מדבש ונופת צופים.

גדלותו בתורת הח"ן

כבר בימי עלומיו החל רוח בקרבו ללמוד ולעסוק בתורת הנסתר והי' בקי מאוד בספרי הרמ"ק ואז נדר לעלות לא"י להתענג על ד' בלימוד חכמת האמת כדכותב בהקדמתו לספרו אור החמה ז"ל: ויער ד' את רוחי ורוח קדשו נוססה בי לדרוש אחר חכמת האמת ודרשתי ממרי מדות הנמצאים בזמני להבינני קצת מפשר אמרי ספר הזהר ומוצאו ומובאו, ולא נכנסו הדברים באזני ופרשתי כי אמרתי כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה, וכאשר חפץ בי ד' בא לידי ספר פרדס רימונים להאלקי כמהר"ר משה קורדווירו זלה"ה והי' לי למשיב נפש ויעירני כאיש אשר יעור משנתי וטעמי כי מתוק האור אור החכמה האלקית, ואדור נדר לד' לעלות אל ארץ חמדה להתענג באור יקר אשר חבר הרב זלה"ה על ס' הזוהר.

גדלה מעלתו וכחו בתורת הנסתר שנתגלה לו רבי חיים וויטאל זי"ע לאחר פטירתו שיכול להוציא הכתבים שצוה לגנוז בקברו ככותב נכדו החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים ערך ע') וכבר כתבנו כמה פעמים שמורי זקיני מהר"א אזולאי ומהר"י צמח ז"ע עשו הפסקות ויחודים עד שהרב מוהרח"ו ז"ל נתן להם רשות לחפור בקברו ולהוציא משם הכתבים שצוה הוא ז"ל לגנזן והוציאם משם.

עלייתו לארץ ישראל

בעת ההוא החל המרידה בעיר פאס גם כי סבלו ממשלחת חיות רעות אשר טרפו והרגו הרבה אנשים אז גמר בלבו לקיים נדרו לעלות לארץ הצבי כדכותב וז"ל: ויהיו כי הקיפו לי הימים ראש ולענה מנת כוסם מלא מסך במים אדירים משברי ים סוף ואני בתוך ההפיכה אשר הפך ד' באפו ובחמתו לעיר קברות אבותי ע"ה עיר פאס יע"א המהוללה לתורה ולתעודה אז אמרתי עתה אקום ואשלם את נדרי בס"ד.

אשיב ממצולות ים

בדרכו לארץ ישראל נעשה לו נס כשניצל מלהתבע בלב ים ככותב ז"ל: ויהי היום ואנחנו באני' בלב ימים וד' הטיל רוח סערה בים ויהי סער גדול בים והאני' חשבה להשבר, ויחתרו המלחים להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסוער עלינו ובהתעטף עלינו נפשינו את ד' זכרנו ונקרא את ד' בלב נשבר ונדכה, אנא ד' אל נא נאבדה אבות עם בנים אך אוסיף להביט אל היכל קדשך, ותבוא עליו תפלתינו ויקם סערה לדממה וישקוט הים מזעפו, ויצאני אל היבשה בחוף הים קפוטקיא הוא

דמיעטא וימהרו האנשים לרדת אל היבשה כי היינו רעבים גם צמאים והניחו כל אשר להם בקרב הספינה בלב ים עד אשר נשוב ממחרת, והי' ביום ההוא והי' סער גדול בים ויהי בהיות הבוקר וישקף רב החובל אשר ירד עמנו אל היבשה וירא והנה אין האני' על חוף הים ויך כף אל כף ויאנח כי אבד כל רכושו אשר רכש וכל יגיעו, וייחל ז' ימים אולי תשוב הספינה ואין קול ואין עונה, וייחל עוד ז' ימים אחרים ואין קשב ויתייאש מן הספינה והצדקנו עלינו את הדין כי הי' כספינו כופר נפשינו, ואתנחם ואתעצב אל לבי על חידושי שחדשתי אשר טפחתי ורביתי ע"כ. וכתב נכדו החיד"א בשם הגדולים דכדי שיזכור נס זה עשה חתימתו דמות ספינה.

א"י נקנית ביסורים

לבסוף הגיע אל המנוחה ואל הנחלה והתיישב בעיר האבות היא חברון תוב"ב ושם הי' עוסק בספרי מרן הרמ"ק אשר הפליא אותו שכתב כ"כ הרבה ברזי תורה, וגם אז לא שקט ולא שליו כי פרצה מגיפה בעיר חברון ואז ברח לירושלים עיה"ק וגם שם הי' המגיפה ובכל הר הקודש הי' שולט המגיפה וכשנעצר המגיפה בעיר עזה עבר לשם כדכותב ז"ל: ויהי היום בשנת שע"ט שנת הגמול נהפך לאבל מחולינו כי יד ד' הי' בדבר גדול מאוד ויהרוג מחמד עין ואמלטה אני וביתי לעיר הקודש ירושלים תוב"ב וגם שם הי' חרון אף ד'.. ואמלטה שם אני ובני ביתו אל סביבות עיר חברון תוב"ב ואני יושב משומם קצת ימים כי לא ידעתי לאן אפנה ולאן אנוסה כי היתה יד ד' נטוי' בכל הארצות.. שמע ד' בקולי ותעצר המגיפה מעיר עזת"ה אשר ליהודה תוב"ב ואמלטה שמה בי"ט באב ומצאנו שם קצת רווחה.

הסתלקותו הנפלאה

פעם אחד בא פאשה מאינסטמבול לעיה"ק חברון ת"ו ומנהגם ביום ששי הולכים הישמעאלים להתפלל במערת המכפלה ובתוכם בא הפאשה מאינסטמבול ורצה לראות מה שיש בתוך המערה, ובין כך נפל החרב שלו מן התיק כי החרבות שלהם הוא מקודם בתוך תיק ומניחים בתוך החגורה והי' מצופת בזהב ואבנים טובות והי' שוה כל הון, וגזר על ישמעאלים שיוציאו מן המערה והורידו אותם בחבלים, ולא הספיקו עד שהוציאו אותם מתים, וכיון שראה הפאשה כן לא ידע מה לעשות וכי ימותו כולם וגזר על ישראל שהם יוציאו מן המערה ונתן להם ג' ימים, מה עשו ישראל עשו תעניות ותפלות ואח"כ כשהגיע הזמן נתפחדו ישראל להכנס ועשו גורל ונפל הגורל על הצדיק עליו, ותומ"י כשראה שהגורל נפל עליו הלך בטבילה וטבל ולבש תכריכים וכל הלילה היו יושבים אצלו ודורש להם דברי קבלה מאברהם אבינו ע"ה, ואח"כ הלך ואמר להם שיתפללו בעדו שישמר מכל דבר צער והלך למערת המכפלה והכניסו אותו בחבל ואמר עתה הגיע העת שאראה בתוכה ואמר שמע ישראל ואח"כ שאלו לו מי אתה והשיב אני אליעזר עבד אברהם, ואמר לו כיצד באתה לכאן וסיפר לו המעשה ואמר לו המתין בכאן עד ששאל רשות מאברהם יצחק ויעקב זיע"א אם תכנס, וכן היה ונתנו רשות להכנס ונכנס ומרוב הפחד לא אמר להם שלום עליכם שנת עלף ונתנו לו ריחות וקם וסיפר להם המעשה, וכיון שראה הגן עדן שם לא רצה לצאת ואמרו לו שזה לא אפשר, רק אתה מוכרח לצאת ולמחר יהי' הנשמה שלך בכאן וכל ישראל היה תאוים אימתי יזכו לראותו כי חשבו ח"ו וד"ל, ומאת ה' העלו אותו בחבלים ובא לביתו שמח והיו כל ישראל שמחים ע"ז ואמר להם כך וכך נגזר עליו וכך רצונו בזה שלמחר יהי' פטירתו ונצטערו כל ישראל כי אבד חסיד, ומה יעשה והנה כל הלילה היו יושבים אצלו והוא היה דורש להם בעניני קבלה עד קודם אור הבוקר וירד בטבילה שלו בביתו וטבל ולבש תכריכים ולמד עם הקהל קבלה וקודם אור הבוקר אמר שמע ישראל וכו' ויצא נשמתו בטהרה, והיה בכי' גדולה ומספד רב.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ספריו הק' בנגלה ובנסתר בראש וראשון ספרו אשר על שמה נקרא חסד לאברהם יסודות בחכמת הקבלה, ספרו קרית ארבע (שקראו כן גם על שמה של העיר חברון בה נתחבר) שכולל בתוכו ד' ספרים על תורתם של ד' מטיבי לכת של חכמת הקבלה האריז"ל תלמידו ר"ח ויטאל, רבי אברהם גאלאנטי, והרמ"ק ונקראו בשמות אור החמה, אור הלבנה, זהרי חמה, ואור הגנוז, ספרו בעלי ברית אברהם שחבר בעיר עזה שם מצא מקום מנוחה לאחר שהי' הולך נע ונד בארה"ק מפני המגפה כנ"ל ונדר בעת צרה לחבר ספר על דרוש, מתחלה קראה בעלי בית "אברם" כי בעת שחיברו לא הי' לו בנים כדכותב בהקדמתו: ויזכני לקיים מצות פרי' ורבי' ובזה אקרא בשם בעלי ברית אברהם ויהיה שמי מלא, גם חיבור פירוש על המשניות בשם אהבה בתענוגים, וכן יש ממנו ס' מעשי חושב (קיצור כוונת המצות) וס' כנף רננים (קיצור כוונת התפלה) עדי זהב (הגהות על הלבוש) ועוד.

כ"ב חשון

הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע

צור קודש מחצבתו

"בטרם אצרך בבטן ידעתיך": מקרא זה ניתן להמליץ עליו, שנים רבות לפני שנולד, חזה הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע ברוח קדשו כי עתיד הוא להיוולד ולהאיר פני תבל בקדושתו, הי' זה כאשר שבת זקינו הרה"ק השר שלום מבעלז זי"ע אצלו, ומנהגו הי' לכבד את הצדיקים ששבתו במחיצתו בברכת המזון, ואילו הם חזרו וכיבדו אותו, וכך נהג גם השר שלו', אך הרה"ק מאפטא מיאן לברך, באמרו לו שרצונו שהוא יברך, לאחר מכן שאלו בנו הרה"ק ר' יצחק מאיר מז"נקוב זי"ע מה ראה לשנות ממנהגו, ולמה חזר וכיבד את הרה"ק מבעלזא בבהמ"ז, ענה הרה"ק מאפטא: "שני תשובות בדבר ראשית מכל הנוכחים לא הי' מי שהבין את דברי תורתי אלא הוא בלבד, ושנית עתידים בניך להשתדך עם בניו, ומשידוך זה יוולד בן שיאיר את העולם", לימים נשא הרה"ק מהר"י מבעלז את בתו של הרה"צ ר' שמואל אשכנזי זצ"ל

חתנו של הרה"ק מז'ינקוב, ואכן בשנת תרי"ב נולד להם בן ה"ה הרה"ק מהרי"ד שהאיר את העולם בצדקתו, ונקרא שמו בישראל ע"ש זקינו הרה"צ מו"ה ישכר בער רמר"ז אבד"ק סקאהל (חותן זקינו השר שלום וגם דודו אחי אמו ועל ברכיו של דודו זה נתגדל השר שלום עד היותו לאיש מפני שאביו ר' אלעזר נפטר בדמי ימיו).

ברא כרעא דאבוה

בימי ילדותו נתגדל על ברכי אביו אשר חיבבו והעריצו מאוד, ומסופר דפע"א כשהיה ילד קטן שמע אביו באמצע הלילה את קול בנו מהרי"ד היושב ועוסק בתורה, ויהי ממחרת קרא לכל בניו וסיפר להם את זאת, וכוונתו היה לעוררם שגם הם יעשו כמוהו, נענה אחד מהנוכחים ואמר שאין זה פלא כיון שממילא אינו יכול לישון מכאבים שיש לו ממכה שברגליו ולכן לומד, כששמע זאת אביו הק' נתחוורו פניו, כי היה קרוב מאוד לליבו ולא ידע כלל שיש לו יסורים, אחר רגעים אחדים אמר: "זה אינו, בערניו לומד גם בלאו הכי ואפילו כשיכול לישון". בימים ההם היה חוק שרב העיר צריך לחתום על תעודת "מעטריקאל" שמטעם הממשלה, שבהם מנויים דיירי העיר למשפחותם, הרה"ק מהר"י לא צה לחתום בעצמו, וביקש ממי שהיה ממונה להכין את התעודות שיחתום לבדו את שמו כאילו הוא חתם, יום אחד קרא לו מהר"י וצוה לו שמהיום והלאה יחתום את שם בנו "בערניו", וזה היה אות שמתכוון למנותו כממלא מקומו, אמנם כאשר שמע הרה"ק מהר"י שנתפרסם הדבר והיה לשיחה בפי הבריות, חזר בו וציוה לכתוב את שמו כמקדם.

אבי עד שר שלום

חיבה יתירה נודעת היתה לו מזקינו השר שלום פע"א הושיבו על ברכיו הק' ולחש לו באזנו דברים רבים כשנשאל לאחר מכן ע"י אביו מה לחש לו, ענה שאינו זוכר כשגדל חזר אביו ושאלו שוב על כך, ושוב ענה שאינו זוכר, כך חזר הדבר בתקופות שונות, רק בשעה שנסתלק אביו הרה"ק מהר"י לאחר שישב על כס הרבנות בעת הקבורה נזכר בדברי זקינו, וזה הי' הדרכה וחיזוק על התמנותו לרבנותו. מסופר שהרבנית הצדיקת מרת טויבא (בתו של ר' זונדל בנו של השר שלום) היתה נוסעת להמהרי"ד ופע"א היתה שם על ימים נוראים ואמרה אח"כ למהרי"ד שהפיוט "וכל מאמינים" הוא אומר בדיוק כמו זקינו, והשיב לה מהרי"ד: אני יודע, ולפלא הוא כי מהרי"ד היה כבן ד' או ה' בעת הסתלקות זקינו השר שלום זי"ע ועכ"ז אמר אני יודע. יסופר שפע"א כשהלך להתפלל על ציון זקינו הק' אודות ביטול גזירה מעל ישראל, השיח שם ליבו ואמר: "זיידע, דו האסט מיר ליב געהאט צו הערן ווען די ביסט געווען אויף דער וועלט, הער מיר צו יעצט אויך אויף יענע וועלט".

האיש מקדש ומתקדש

בחורף שנת תרכ"ח כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית מרת באשע רוחמא בת הרה"צ ר' ישעי' משולם זושא זצ"ל בנו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע, ונשאר שם בטשערנוביל לאחר חתונתו כעשר שנים מהם אכל ארבע שנים "קעסט" על שולחן זקינו הק' שקירבו במיוחד והשתעשע בו, ושקד והתייגע בתורה משך רוב שעות היממה, ביום אחד קיבל הרה"ק ר' אהרן מכתב מהרה"ק מהר"י מבעלזא בו מבקש ממנו שיקרב את בנו, קרא לו זקינו ואמר לו: "אביך כותב אלי שאקרבך, אך איננו מוצא זמן מתי לקרבך כי אתה לומד ללא הרף". עד לבואו היו מפנים כל השאלות של החצר בטשערנאביל להרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטיפל זי"ע לאחר נישואיו הודיע כי מהיום והלאה אינם צריכים לפנות אליו אלא יכולים לפנות בכל השאלות למהרי"ד. זוגתו הרבנית לא האריכה ימים ונפטרה בדמי ימיה ביום כ"א אדר תרמ"ד, בשנת תרמ"ו נשא בזיווש"ק את הרבנית חיה דבורה בת הרה"ק ר' אברהם שמואל פטשעניק האבד"ק בראזנא.

ביום כ"ד שבט שנת תרנ"ד יום הסתלקות אביו הרה"ק ר' יהושע זי"ע, הוכתר למלא מקום אביו כאבדק"ק בעלזא במשך כעשרים שנה ישב שם וניהל את עדתו על מי מנוחות, לאחר פרוץ מלחמה"ע הראשונה ביום תשעה באב שנת תרע"ד הוכרח לברוח לאונגארין וישב בראצפערט עד חודש אדר שנת תרע"ט ולאחר מכן התישב במונקאטש עד חודש אדר שנת תרפ"ב, אח"כ חזר לגאליציע ושהה שתי שנים בעיר האלאשיץ עד שבנו את ההריסות בעיר בעלזא, בחודש שבט שנת תרפ"ד חזר לעיר בעלזא ושם ישב עד יומו האחרון.

איש אלוקים קדוש

קדושתו המופלאה היתה מיוחדת במינה, צפה בעיניו הטהורות למרחקים, ולא נפל מדבריו ארצה, ורוח הקודש הופיע בבית מדרשו וגדולי עולם היו עדים לדבר, פ"א בתקופה של חורף קשה והשלגים כיסו את המסילות הברזל, ולא יכלו לנסוע, בין הבאים שהמתינו לנסוע לבעלזא היה הגה"ק בעל ערוגת הבושם הגה"ק בעל באר מנחם מקליב הגה"צ מטשאבא זי"ע וכמעט שנתייאשו מנסיעותם, לשמחתם הגיע יהודי עשיר ששיחד את מנהל הרכבת בסכום הגון כדי שיוכל להגיע לבעלזא קודם שבת, והלה נתן הוראה לפנות את השלג מהמסלה, ואכן הגיע לבעלזא, בליל שב"ק קיבלו שלום ממנו, כשהגיע תורו של אותו עשיר פנה אליו ואמר לו מי שרוצה להגיע לשבת מגיע, נענה בעל ערוגת הבושם ואמר לסובבים אותו שמעתם מה שהרבי אמר, דברים אלו לא אמר לנו, אלא ליהודי זה שדאג לכך שנוכל לשבות בבעלזא והי' בכך רוה"ק גלוי. פ"א בא "בישוף" לבעלז בשבת ויצא לקראתו, ולא רצה לילך בשטריימל שלו ולקח שטריימל מאברך א', וכשבא בחזרה, אמר הוא ראה אותי אבל אני ב"ה לא ראיתיו, "נראה ואינו רואה הוא מדריגה יותר גדולה מרואה ואינו נראה".

לוחם מלחמות ה'

ידוע מה שהי' מרגלא בפומיה של רביה"ק זי"ע שדרכו במלחמה נגד הציונות הוא ממשיך את הדרך מצדיקי בית בעלזא, כידוע שהרה"ק מהר"י בעלזא לחם בתקיפות נגד המתחדשים, ורצה לעשות פילוג הקהילות בגאליצי' כמו באונגארין, כי ההתבדלות בבעלז הי' מיסודי היסודות עד שאמרו בבעלז כי אם לא נמצא רשעים בסביבותיהם להפרד מהם צריכים להשתדל שפושע ישראל יקבע את דירתו שם

כדי שיהי׳ ממי להפרד. וגם הרה״ק מהרי״ד הלך בדרכי אביו, ועוד בחיי אביו תפס מקום במערכות המלחמה נגד ההשכלה, ובמחזיקי הדת שהוקמה אז ע״י אביו והגה״ק ר׳ שמעון סופר זי״ע הי׳ נחשב בין הראשונים לעמוד על המשמר.

וכמו״כ הי׳ אחר מלחמת העולם הראשונה שהחל אז להתפשט נגע הציונות הי׳ אז הראש והראשון לעמוד על המשמר לבלתי תת לשטן להשחית לחדור לבתי בני ישראל, פ״א התבטא שצריכים לכוון על ה״ציוניסטן״ ועל ה״מזרחיסטן״ ולמלשינים אל תהי׳ תקוה וכו׳ וכל המינים כרגע יאבדו, [ודבר זה נכתב במכתב עת ״קול ישראל״ חשון תרפ״ז ושם כתוב שאמר זאת בדרשה לפני כל נדרין, באחד ממכתביו כותב בזה״ל: ״כל המתדבק בהם מיד נכנס בו רוח מינות וכפירה מפעפעת בו רח״ל, ויש לי הרגשה לומר שהמזרחי עוד יותר מסוכן לדת מהציונים״, פ״א אמר בדרך הלצה למה נקרא שמם מזרחי לפי שהשכינה שורה במערב, והם לוחמים עם כביכול נגד השכינה לפיכך נקראים מזרחים, אמר שכשמברך שלא עשני גוי מכוון ג״כ שלא עשני ציוני לפי שהם נכללים ג״כ במלת גוי, לפי שכל שיטתם הוא להתדמות להגוים ויהי ככל הגוים בית ישראל.

וכמו״כ לחם כארי נגד כל רעיון של האגודה ובכל מוצאי יו״ט הכריזו בבעלז בשם האדמו״ר שלא להתחבר עם הציונים והמזרחי והאגודה, וכן אמר כ״ק רביה״ק זי״ע שהרה״ק רבי ישכר דוב היה הראשון שהסביר לו גודל סכנת האגודה, אמר, ״עס איז געווען בייַ מיר (אין ביהמ״ד) בחורים און יונגעלייט וואס זייער פנים האט געשיינט פון תורה און יר״ש, און זייט זיי זענען אריין און דע אגודה קען איך זיי נישט קוקן אין פנים״. רגיל היה הרב מקראסנא ז״ל לומר בשם אביו שכשנתייסד האגודה לא אמר הרה״ק רבי ישכר דוב ז״ל כלום ולא יצא נגדם ויש שאמרו שהרה״ק מבעלזא הוא מהאגודה, אז אמר פ״א בס״ג: ״אלה עשית״ ווען די האסט געמאכט די אגודת ישראל ״והחרשתי״ האב איך שטיל געשוויגן, אבל ״דמית היות כמוך״, אבער די קלערסט היה כמוך און מ׳גייט ארום זאגן איך בין מסכים מיט אגודת ישראל, ״אוכיחך ואערכה לנגד עיניך״, וועל איך ארויס קומען בחרב ובחנית. פעם הביע רבינו הק׳ זי״ע: ״ווען איך וואלט מיך באנוצט מיט די לשונות פון בעלזער רב קעגן די אגודה, וואלט מען מיר נאכגעוואפן מיט שטיינער.

עם מרן ה״עצי חיים״

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל שאביו מרן העצי חיים זי״ע הי׳ חשוב מאד בעיני הרה״ק מהרי״ד, וכמה פעמים נתבטא בהתפעלות רבה ממרן עצי חיים, בעת שהותו של מהרי״ד בראצפערט בעת מלחמת העולם הראשונה וגם מרן העצי חיים הי׳ שם, רצה פעם העצ״ח לילך לבקרו ושלח את בן ביתו אל מהרי״ד לשאול באיזה זמן שיוכל לבא, הקפיד על השליח ואמר על אדם גדול כזה אתה שואל מתי שיבוא בכל עת שרוצה לבוא דלתי פתוחה לפניו, פע״א הי׳ צריך העצ״ח לבקרו וראו את המהרי״ד עוסק שלא כדרכו בסידור הכסאות בחדרו, ושאלו אותו לפשר הדבר, ענה מה אתה שואל ״דער סיגוט׳ער רב איז דאך א לייב״ וצוה לכסות את השלחן במפה כמו בשב״ק באמרו כי הרב מסיגעט הוא ת״ח ות״ח הוא בבחינת שבת, בעת שהי׳ אצלו עצ״ח בעריכת השלחן בליל שב״ק שאל אותו מי הוא המשב״ק הראה העצ״ח על ״ר׳ אשר גבאי״ וצוה מהרי״ד את משמשו שיניח בשב״ק זו את ר׳ אשר לשמש אצל השלחן בהעמדת היין וכדו׳ וישבו מהרי״ד ועצ״ח וערכו השלחן ביחד ור׳ אשר עומד ומשמש, ואחר כל מאכל עירב מהרי״ד את השיריים עם השיריים של העצ״ח, וחילקם כך להחסידים, באותו את ששהה בראצפערט נולד לעצ״ח מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל וכיבד העצ״ח את מהרי״ד בסנדקאות ולבש הרה״ק מהרי״ד את השטריימעל לכבוד הברית וגם צוה לכל היושבים והחסידים שילבשו את השטריימעל להברית.

הסתלקותו לחיי העוה״ב

רמזים רבים ראו אצלו על שקרב והולך יומו האחרון, בליל שמיני עצרת האחרון בעת שנכנס אל הרבנית לברכה בברכת ״גוט יום טוב״ כמנהגו, אמרה לו הרבנית: ״היום התפללת בקול רם והיה ב״ה עולם גדול״, הפטיר הרה״ק לעומתה: ״אַ דאגה אין בעלזא אן עולם אַ גלאטע שבת חיי שרה וועט דא אן לויפן אַ עולם״.

בשנתו האחרונה השתתף בשמחת חתונה והי׳ שם כמה ציונים ששרו את שיר הציוני, שקראו ״התקוה״ ורוחו של הרה״ק נסערה מאוד למשמע השיר הטמא הזה, ומרוב צערו קיבל שטף דם ברגלו ונפל למשכב, ומחולי זה לא קם ונסתלק בליל שב״ק פר׳ חיי שרה כ״ב מרחשון שנת תרפ״ו, ורבבות אלפי ישראל מרחבי גאליצי׳ באו לחלוק לו כבודו האחרון, גם רביה״ק זי״ע הספידו מספד תמרורים בעיר סיגעט וההספד נדפס במילואו בספה״ק דברי יואל פרשת תולדות.

כ״ב חשון

הגה״ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זי״ע
בעמח״ס ״לבושי שרד״ ו״ערבי נחל״

מתולדותיו

נולד בשנת תקט״ו בעיר אוזיראן, כשהגיע לפרקו נשא בהמלצת הגאון בעל ״מאיר נתיבים״ את בת בנו של הגאון ר׳ אברהם אביש מרגליות בעל ״צילותא דאברהם״ אחיו של ה״מאיר נתיבים״ ה״ה הגאון ר׳ יחיאל מיכל מלשקאביץ זצ״ל, בשנת תק״מ הרבין תורה בנאדבורנא ובין תלמידיו הי׳ הגאון מבאטשאטש זצ״ל, כיהן ברבנות בכמה קהילות בישראל קודם בעיר חורוסטקוב, ואח״כ בעיר בוזשנאב כפי שאנו רואים בדרשותיו בספרו ״ערבי נחל״ בשנת תק״ן, ואח״כ בעיר ״סראקע״ שבה כיהן עד שנת תקס״ט שאז עלה לארץ ישראל, וע״ש העיר הזאת נקרא בקרב ישראל, חביב ונערץ הי׳ על בני קהילתו, הוא שפט אותם בחכמה ותבונה, בני עירו קבלו את פסקי דיני כמפי האורים מבלי לערער עליהם, מסופר שכדי שיוכל לפסוק דין תורה בלי שום חשש של משא פנים בדין, התקין בבית דינו שבעלי הדין אשר באו לדין לפניו, עמדו בחדר מיוחד מבלי יוכל לראותם משם, והוא ישב בחדר אחר, הרבה בדרשותיו הנפלאים ובתוכחת מוסרו הנעים השוה לכל גם להפחותים שבקהל, והרבה מדרשותיו באו לאחר מכן

בספרו "ערבי נחל", לפני עלותו לארה"ק בשנת תקס"ט, יצאו כל העיר אנשים נשים וטף ללוות את רבם הנערץ, ולווהו עד מחוץ לעיר, על אף שתמיד הי' מוכיח ומיסרם, היתה אהבתם אליו, וקשה היתה עליהם פרדיתו, כשיצא מן העיר הפך פניו כלפי העיר ואמר: כמה נאה את סראקע, שאלוהו, הלא כשרבינו ישב בה הי' מייסרנו קשות ועירנו לא מצא חן במיוחד בעיניו, השיב להם בצחות: היא גופא מפני שאין אתם בתוכם עכשיו על כן נאה היא....

רבותיו

עיקר חכמתו קיבל מאת רבו הגדול רבי זאב וואלף מטשארני–אוסטראה זי"ע, וז"ל בעל שם הגדולים החדש: הרב מו"ה דוד שלמה אייבשיץ, הוא המאור הגדול, הגאון האמיתי החסיד המפורסם קדוש ישראל, בנגלה ובנסתר ידיו רב לו, הי' אבד"ק סראקע, חיבר ספרים נוראים... והוא מתלמידי הרב הגדול, חסידא קדישא מו"ה זאב וואלף מטשארני–אוסטראה, ע"כ, כמו כן קבל תורה מפי הרה"ק רבי משולם פייביש מזבאריז זי"ע, וגם מביאו בספרו לבושי שרד בשו"ע או"ח סי' קס"ח, וגם בסוף יו"ד, ידוע היא העובדא שבעת כהונתו בסאראקע, הי' נוסע תמיד אליו ללמוד תורה מפיו, ובני קהילתו של ר' ש"ד בקשו להניאו מלנסוע לרבו הק', באמרם אליו שלא נאה לגאון כמוהו לנסוע למי שאינו גדול כל כך בתורה, והוא ניסה תמיד להוכיחם שרבו יותר גדול ממנו בתורה, אך הם לא קבלו את דבריו, פ"א הגיע ר' פייבוש לסראקע, רצו התלמידי חכמים בני סראקע להווכח אחת ולתמיד את גדלותו בתורה, ונכנסו לתהות על קנקנו והציעו לפניו שש קושיות חמורות בש"ס, והוא בגודל ענוותנותו ענה להם שיכול לתרץ כל השש קושיות בתירוץ אחת והיא – שאינו יודע ללמוד, אח"כ נכנס הרה"ק בעל לבושי שרד לרבו ומענה בפיו, שגם בלאו הכי הוא סובל רבות מבני עירו על נסיעותיו אליו ועתה שמנע עצמו מלהראות את כוחו בתורה עאכ"ו שלא יניחו לו, ענה לו רבו הנח לי כמה יגיעות יגעתי עד שפעלתי שלא אראה את למדנותי מן השפה ולחוץ וכעת ברצונך שאאבד עולמי בשעה אחת, ומ"מ בפעם אחרת הי' רבו עוד פעם בסראקע ונתעוררה שאלה חמורה בעניני מקוואות אז הוכרח לפסוק בדבר שנוגע לעיקרי תורה, ואז נוכחו כולם בגאונתו (כתבי הר"י שו"ב), בין רבותיו נמנה אף הרה"ק רבי עזיאל מריטשעוואל זי"ע בעל "תפארת עזיאל".

בשפתי צדיקים

הי' גאון גדול בתורה, וקדוש ונורא הי' שמו בין רבותינו גדולי ומאורי החסידות, ונצטט מדבריהם עליו בהסכמותיהם על ספרו "לבושי שרד" על הלכות ש'מיטת ושבירת העצמות, ר'יאה, ד'ינים ליו"ד, ומשם תקחנה, הרה"ק מאפטא על אף שראה אותו מעולם, רבה היתה השתקקותו לראותו, וכך הוא כותב בהסכמתו: מי האיר ממזרח צדק, נודע בשער בת רבים בישראל גדול שמו כשמן תורק, מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק, עילת תהילת גולת כותרת, ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק, בקי בחדרי תורה נ"י פטיש הימיני עמוד החזק, המשובח והמפואר כבוד קדושת שמו מה"ו דוד שלמה נ"י שהי' אב"ד סראקע, ועתה זכה לישב על התורה ועל העבודה באה"ק תובב"א, ואמת הי' הדבר אשר שמעתי בארצי על אודותיו ועל חכמתו אשר נתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורוחב לב נכון בים התלמוד ופוסקים, ומחדדין שמעתתיה טפי, חידודי' קודם לליבונה ללבן ולברר שמעתתא אליבא דהילכתא, ומה נכבד הי' בהגלות נגלות לעיני ומצאתי ראיתי את שאהבה נפשי פה להשתעשע עמו באהבים ואילת חן, אך דודי מני נסע ואינו דומה שמיעה לראיה, איברא אי לא חזינא ארי' חזינא מרבעתיה דידיה ה"ה מכתבי פיתוחי קודש... ע"כ, הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע כותב בהסכמתו ...ואף שאין דרכי ליתן הסכמה על ספרים חדשים הנוגעים להלכה פסוקה, אך אוקי גברא אחזקתי', כי הוא חריף ובקי בחדרי תורה כחד מן קמאי, וכל מעשיו לשם שמים, וצלל בים אדירים לירד לעומקה של הלכה, ע"כ אמרתי כל מן דין סמוכי לנא, לאדפוסי אידרא לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל... ע"כ, וז"ל של הגה"ק בעל "באר מים חיים" זי"ע: הן הבהיק והאיר נגד עיני ספר נפלא יקר הערך, מופז ונחמד למראה בעיני בעלי השכל, אשר הועלה ואשר הובא מארץ הקדושה תובב"א, והאיר מפני המזרח אור תורה של כבוד הרב הגאון הנשר הגדול בוצינא דנהורה תפארת ישראל... ובבוא עם הספר הלז להעלותו על הדפוס המשובח דפה קהלתנו ק"ק מאהלוב, קריתי בו שתים ושלוש דלתות, וראיתי שדברי הספר המה... דברי האורים המאירים ומתנוצצים לכל עבר ופנה, ותומים שמתמם דבריו בפסקי הלכות, ודוד בכל דרכיו משכיל, וה' עמו לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, וגם אני איזיל ואשתבח בעירי לחזק ידי המביא לבית הדפוס שעל ידי מעשי אצבעותיו יזרח אור הבהיר... ע"כ.

ומלבשתו ענווה

"מאד מאד הוי שפל רוח" הי' נר לרגלו, לא הרשה לפרסם שמו בעת שהוציא ספריו, וז"ל של המביא לבית הדפוס של ספרו "ערבי נחל" ה"ה תלמידו הנאמן רבי ארי' לייבוש מרגליות זצ"ל: "והנה לא נמצא בכתבי המחבר טעם לקריאת החיבור הלז בשם ערבי נחל, אך עיין בזוהר ויקרא ויקרא דף פ"ה ע"ב, נראה שמגודל ענוותנותו דהמחבר קראוהו בשם זה, וגם כי ערבי נחל במ"ק עם הכולל בגימטריא דוד שלמה במ"ק, וגם מזה נראה ענוותנותו וצדקתו כידוע", בשנת תקפ"א הוציא לאור הרה"ק ר' ישראל נחמן דרוהאביטשטער זי"ע מבאי ביתם של תלמידי בעשטה"ק זי"ע, נאמן ביתו של קדוש ישראל הרב החיד"א זי"ע את ספר "אש"ד הנחלים" של הרד"ש הכולל ביאורים ללשונות הקשים שבט"ז ומג"א, וגם על הספר הזה לא הרשה לכתוב שמו וז"ל של ר' ישראל נחמן בהקדמתו: לדידי חזי לי האי שופריא דהמחבר, מכירו הייתי לשעבר, עודנו באבו במדינתינו פולניא יע"א, אף כי אחרי עלינו אל ההר הטוב הזה, אדמת קודש צפת אתל"א, שם ישבנו על התורה ועל העבודה, עבודת הקודש, וראו ראיתי את גודלו ואת ידו החזקה בתורה ובחסידות, ובנאות דשא הרביץ תורה בישראל, וחיובא רמיא עלי דידי לפארו ולהללו ולספר שמו בכל הארץ, לעשות לו שם כשם הגדולים אשר בארץ, אמנם מה אעשה כי זממא נפל בפומיה דהאי גברא בצוותו לבל אשא שמו על שפתי חיבוריו", וגם אחרי עלותו לאה"ק בשנת תקס"ח עם כל כבודו וגדלו ופרסומו שהי' לו בחוץ לארץ, התיישב בעיה"ק צפת יצ"ו וקבע

מקומו בביהמ"ד למטה במקום העניים ופשוטי העם, והתפרנס ממלומדות עם איזה תלמידים.

במקום שיש חילול ה'

עם כל ענוותנותו, להיפך הי' הדבר כשנגע דבר מה לכבוד ה' ותורתו, אז ויגבה לבו, באותו הימים שישב בצפת הי' בביהמ"ד ההוא איזה גביר שהי' מקומו למעלה בביהמ"ד במקום חשובי העם, ופרנסתו שלו היתה בשפע מבניו שהניח בחו"ל שהיו שולחים לו סכום נכבד תמידין כסדרן, פ"א אירע עכוב בדרכו של השליח, והי' הגביר שרוי בעגמת נפש, הן על הכסף שאזל מכיסו, והן על חוסר ידיעתו מבני משפחתו, והנה סוף סוף הגיע השליח וצרור הכסף בידו, כאשר השליח הביא את הכסף היתה זאת באמצע התפילה, והלז שוחח עמו קצרות על אודות איחור דרכו, רד"ש שעמד במערב ביהמ"ד יצא ממקומו, ופסע לעבר ה"מזרח", נטל את הגביר בזרועו והוליכו לחוץ ביהמ"ד, ואמר לו "כאן מותר לדבר" וחזר למקומו, בשעת מעשה חרה הדבר להגביר וגמר בלבו שאחר התפילה יעשה את החשבון, אבל אחר התפילה חשב הגביר כי הצדק דווקא עם רד"ש, כי הלא אמת שאסור לדבר בבית הכנסת, ואדרבה הלא ניכרת בזה יראתו הגדולה שלו, שלא גר מפניו, עם היותו כעני עומד בסוף ביהמ"ד, ואני הוא עומד במזרח, אי לזאת נגש הגביר אל רד"ש ונתן לו סכום נכבד מאד, אבל רד"ש לא רצה לקחתם, כאשר העתיר ההוא בהפצרותיו שרצונו להנות אותו, אמר לו: הלא אני מלמד עם כמה תלמידים, קנה צלוחית יי"ש משובח ונשתה כולנו יחד.

ובא השמש

ביום כ"ב מרחשון תקע"ד נסתלק ונטמן בבית החיים העתיק בצפת במערה אחת עם הרה"ק רבי ארי' לייב מוואלטשיסק והרה"ק רבי אברהם דובער מאווריטש בעל "בת עין" זי"ע, על מצבתו חקוק: פ.נ. הרב הגאון האמיתי צדיק יסוד עולם חסיד ועניו מ' דוד שלמה בן ירחמיאל בעמ"ח ספר לבושי שרד וס' ערבי נחל עלה לשמים כב' מרחשון ש' תקע"ד לפ"ק.

מורשתו הרוחנית שהשאיר לנו היא ספריו הק' שנתקבלו באהבה רבה בתפוצות ישראל, א) "לבושי שרד" על הלכות ש'מיטת ושבירת העצמות, ר'יאה, ד'ינים ליו"ד, זה הי' ספרו היחידי שזכה עוד לראותו בחיים חיותו עולה על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן, ספר שהרעיש תבל בשעתו, והוכר כספר יסוד, ורבים מגדולי התורה נמנעו מליתן היתר הוראה למי שלא הי' בקי בספרו זה, על הספר מסכימים רבים מגודלי ומאורי הדור, ה"ה הרה"ק מבארדיטשוב, הרה"ק מאפטא, הרה"ק רבי ארי' לייב מוואלטשיסק (מתלמידי המגיד זי"ע, שהי' מוקיר ומחבב את רד"ש מאד, ואף נקבר אתו ביחד באותו מערה), הרה"ק בעל באר מים חיים, זי"ע, כולם כאחד משבחים ומפארים את רוב גדולו של הספר בהנהרת פסקי הלכה בעומק העיון, הרה"ק מוואלטשיסק זי"ע (שמילא את מקומו של רבי ארי' לייב מוואלטשיסק אחר עלותו לא"י) חיבר ספר "עמק השידים" השגות על הספר "לבושי שרד", ונכנס להרה"ק מאפטא זי"ע ליטול הסכמה, החריש הרה"ק מאפטא וסגר את הספר, למחר בא אליו שוב לבקש שיסכים על ספרו, פנה אליו הרה"ק מאפטא ואמר לו: על הרב מסארקע אתם רוצים לעשות השגות, אני מעיד עליו שהי' לו גילוי אליהו, הניחו לו עם שיבושיו, אין צריך לתקנן, ואמנם חזר בו הרב מוואלטשיסק,

ב) גם הגהותיו על שו"ע או"ח ויו"ד וחו"מ, שרד"ש כתב על שו"ע שלו נתקבל באהבה רבה בין לומדי התורה, תעיד על זה שמצאו להם המדפיסים חובה לשבצו יחד עם השולחן ערוך ולהדפיסו על הגליון ביחד עם שאר נושאי כלים,

ג) "ערבי נחל" בספר ענק זה הוא משלב את הפשט והדרוש, הנגלה והנסתר, הלכה ואגדה, מוסר וחסידות, וזה בדרך כלל הסדר: בפתיחה מחרוזת קושיות יסודיות בהבנת פשוטו של מקרא, לאחר מכן הוא עובר לישוב הפסוקים בהקדמות המיוסדות על אדני פז כתבי אריז"ל ותורת הבעשטה"ק, משולב ובנוי בקשר בל ינתק עם דברי הגמרא ומימרות חז"ל, חוזו ודורש בדברי מוסר נוקבים התעוררות לעבודה, וע"י אוצר בלום זה שהכל בו, נעשה העקום למישור, וכל הקושיות מתיישבות אחת אל אחת,

ד) "נאות דשא" (דש"א ר"ת של שמו) ספר שו"ת הלכה למעשה על כל ד' חלקי שו"ע, את רוב הספר הוציא לאור הגאון ר' אברהם בנימין קלוגר בנו של הגאון רבי שלמה קלוגר מבראדי בעל "חכמת שלמה, זצ"ל, גם יש הוספות להספר בשם כ"ד הקמח, ו"מי מנוחות", ה) "אשד הנחלים" ביאור על לשונות הקשים בטורי זהב ובמג"א,

ו) "משוש כל המתאבלים" פירוש כפול על מגילת איכה, פי' אחד נקרא "כל המתאבלים" דולה את עומק האבל והאנחה המפעמים בפסוקי המגילה, וזה לעומת זה פי' ב' הנקרא "משוש" חושף מתוך איכה את רמזי הגאולה ורום השמחה המעותדת למתאבלים על ירושלים,

ז) "מגילת סתרים" הספר בנוי בעיקרו על פרק א' דתהלים, הרבה עניני ויסודות העבודה ומוסריו הנפלאים, ויש עוד הרבה ספרים בכתובים שלא ראו עוד אור עולם, והם ספר "טיב גיטין" חיבור גדול על מסכת גיטין עמוק בחריפות ובקיאות, ספר "כד הקמח" על ג' מסכתות ק'מא מ'ציעא ח'ולין, חיבור נפלא על שו"ע א"ע, כמו כן נדפס ממנו ספר רפואות וסגולות, וספר על בנין בית המקדש השלישי, גם הרבה מחידושיו נדפס בספר של מורו וחמיו זקנו "צילותא דאברהם" שהוא הכינו לדפוס.

כ"ה חשון

הגה"ק רבי נפתלי ווייסבלום מליזענסק זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקכ"ה לאביו הרה"ק רבי אלעזר (שהוציא את הספר הק' נועם אלימלך) בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, הי' תלמידו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב זי"ע.

בשנת תקס"ו אחרי פטירת אביו מילא בע"כ את מקומו בליזענסק, אלפי חסידים התחילו לנהור אליו והוא לא רצה בשום פנים ואופן להיות רבי וממש גירש את חסידיו בכח, והי' נוסע לשבות בצל הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, והרה"ק מראפשיץ הי' פושט את הבגדי הלבן של שב"ק מפני כבודו, ור"נ הצטער על זה ואמר: הלואי ולא הייתי נולד, אז דער הייליגער רב זאל אויסטיען די ווייסע בגדים פאר מיין כבוד

וועגין, ר׳ נפתלי מראפשיץ הי׳ מכבדו לשורר ״אזמר בשבחין״, והי׳ אומר בזה הלשון, ״אז ר׳ נפתלי וויל מוחל זיין זינגען אזמר בשבחין, זאל ער זינגען אזמר בשבחין, פ״א באו אליו הרה״ק מצאנז והרה״ק מקאמינקא והרה״ק ר׳ הרעשעלע גלאנץ חתן הרה״ק בעל ארי׳ דבי עילאי זי״ע, בליל שב״ק ניגשו אל חדרו של ר״נ, והוא הי׳ יושב שם עם תריסין סגורים, והי׳ שם חרך קטן, והביטו מתוך אותו חרך וראו אותו יושב גמרא או שו״ע, ויהי כאשר רק הביטו בתוך החרך, מיד עשה ר״נ תנועה בידו שילכו, ולא הרהיבו ליכנס, ונסעו משם מבלי להיכנס אליו, ואח״כ נסעו עוד פעם, ובפעם השניה נסע תחת ר׳ הערשעלע ר׳ אליעזר דזשיקובער בן הרה״ק מראפשיץ זי״ע, וכיון שהוא הי׳ בן הרה״ק מראפשיץ הרהיב עוז ודפק על הדלת, ר״נ פתח את הדלת והבין שזה הי׳ מעשה של ר׳ אליעזר״ל, הראה באצבעו (כמתרה) אליעזר״ל, ענה ר׳ אליעזר״ל, איר זענט נישט מקיים קיין הכנסת אורחים, האט זיך ר״נ צעשמייכלט והרשו להם ליכנס, פעם אחרת נסעו אליו עוה״פ הרה״ק מצאנז והרה״ק מקאמינקא, כשהצריכו לעלות על איזה הר ראו את ר׳ נפתלי עומד שם על ראש ההר, ומראה להם באצבעו שיחזרו לעקבותיהם, ופחד גדל נפל עליהם ותיכף חזרו לאחוריהם, פ״א בערב יום הכיפורים בחששו שמא יהי׳ מאימת הדין מישהו שיכנס אליו עם קויטל, לכן הי׳ יושב לסעודה עם הרבנית לצידו, ומי שנכנס אליו וראה את הרבנית יושבת לידו מיד הי׳ חוזר לאחור, הרה״ק מצאנז אמר פ״א ששום צדיק אינו רוצה להיות רבי רק מן השמים כופין אותם, אחד הי׳ שנלחם עם השמים הרה״ק ר׳ נפתלי מליזענסק, והוא נצח אותם, להרה״ק ר״נ נאבדו אצלו שמונה עשרה בנים ואמר שזהו עונש מן השמים על שאינו רוצה להיות רבי, ואמר: ביז צום לעצטן, און איך וועל נישט ווערען קיין רבי, רק כשגבר דוחקו נסע לחזור לעיירות, עם הרה״ק מצאנז והרה״ק מקאמינקא זי״ע ששימשו כגבאים.

פועל ישועות

רק שתי שעות בשנה ביום הפורים אז לקח פתקאות, פ״א ביום הפורים התחפש את עצמו לרבי ולבש את הבעקיטשע של אביו הק׳ ודפק על קופסת הטבק ואמר כל מי שרוצה ליושע יבוא ויושע, הי׳ שם אדם אחד שאשתו היתה משותקת רח״ל ואמר אני רוצה ליושע ורץ והביא את אשתו לחדרו של ר״נ ומיד קמה והלכה על רגליה כאחד האדם, ראו זאת אנשים והחלו לנהור אליו ולבקש את ברכתו, אחז בשולי המעיל ונענם ואמר ״געגוג נאריש געמאכט״, פ״א בא אליו אשה עם קויטעל עם פדיון והניחה לפניו את הקויטל עם הפ״ן, אמר לה ר״נ כנראה שאין את יודעת שאני אינני רבי רק שתי שעות בשנה ביום הפורים, האשה כאשר שמעה ממנו דברים אלו שאינו רבי, לקחה בחזרה את הקויטל עם הפדיון ורצתה ללכת, נהנה ר״נ מהאשה ואמר לה הנני בטוח שתיושעי בזכות האמונה שהיתה לך בי במה שאמרתי שאינני רבי, דאילו החסידים שלי עד כמה שאני מתייגע עמהם וחוזר לפניהם שאינני רבי אינם מאמינים בי, אבל את תיכף ומיד האמנת בי בזכות זה תיושעי.

עיין בספר חכמה מא״ן סיפור נפלא, בנו של הרה״ק ר״נ הרה״צ ר׳ זושא זצ״ל לאחר נישואיו עבר להתגורר בעיירה קטנה במזרח גאליציא, ואביו הורה לו שלא ילך לשום רבי, והוא ציית לדבריו, פ״א הגיע הרה״ק מרוזין זי״ע לעיירתו, ורבים באו לקבל פניו, גם ר׳ זושא הלך אליו, כל הקהל עברו לתת שלום והרה״ק מרוזין לא דיבר כלום עם שום אדם, אך כשהרה״צ ר׳ זושא בא לפניו שאל אותו מי אתה, אברך, ענה מליזענסק, שוב שאלו, מי מליזענסק, השיב בנו של ר׳ נפתלי, שאל אותו איזה ר׳ נפתלי, ענה, בנו של ר׳ אלעזר, שאלו איזה ר׳ אלעזר, השיב, בנו של הרבי ר׳ אלימלך, אמר הרה״ק מרוז׳ין: נו, רבי אלימלך הגדול, דער גרויסער ר׳ מלך, והוסיף ״שומע אתה אברך כאשר הרוסים גוזרים גזירה, היא הולכת ונחלשת, אבל כאשר הקיר״ה (הקיסר ירום הודו, קיסר אוסטריה) גוזר גזירה היא הולכת ומתחזקת״, הוא חזר על הדבר שלש פעמים, והמשיך, פעם הי׳ מפקד גדוד, נו, ער האט זיך שיין געפירט אין זיין הויז, הוא נהג בביתו ברחבות רבה, פעם הגיע ביקורת, והסירו אפילו את המסמרים מהקירות, נו, הבה נתפלל מנחה, ר״ז תמה למשמע הדברים אבל כמובן שלא העיז לשאול, כעבור זמן נסע לבקר את אביו, שאלו אביו, עדיין לא ראית שם רבי׳ס חדשים, ענה כן ראיתי את הרוזינער, אמר לו ר״ז והוא בודאי שאל אותך מי אתה, מי מליזענסק, ואמרת לו כל יחוסך, עד שהוא אמר רבי אלימלך הגדול, ואמר שכאשר הרוסי גוזר גזירה היא הולכת ונחלשת אבל כאשר הקיסר גוזר גזירה היא הולכת ומתחזקת, וסיפר לך מעשה במפקד גדוד, וסיים ר״נ: אם הרוזינער סיפר לך זאת, הרי זה לאות שאני צריך לנסוע אליו לשבת... .

יסורים של אהבה

הרבה פעמים ראו איך שחוכך עצמו על גופו, והיו העולם סוברים שזה מפני שכמעט שאינו רוחץ עצמו, ע״כ נושך אותו, ולכן הוא מחכך עצמו, עד שפ״א נתגלה למה הוא חוכך עצמו, דדרכו הי׳ כשהלך למקוה לא הי׳ רשאי שום אדם להיות שם, פ״א חשב איש אחד הלא הרבי נפתלי מתנהג כבעה״ב פשוט, ולמה יש לו מנהג זה שאף אחד אינו רשאי להיות בשעה שהוא הולך למקוה, מה עשה, הטמין עצמו במקוה לראות מה מעשהו שם, ראה שיש לו חגורת ברזל עם מחטין, ואת זה תחב בגופו, ולא רצה שיהי׳ רק במקום אחד, ע״כ הי׳ מנדנד החגורה שיקרע עצמו גם בשאר חלקי הגוף, אז הבינו שזה שחכך א״ע, לא חכך את עצמו, אלא הזיז את החגורה לשאר חלקי הגוף.

אשכבתי׳ דרבי

נסתלק ביום כ״ה מרחשון שנת תר״ט (תקפ״ט) הוטמן בעיר ליזענסק ליד ציון אביו הק׳ ר׳ אלעזר, מסופר דבר פלא דבאהל של הרה״ק הרר״א הי׳ ב׳ חדרים, בחדר הפנימי הי׳ מונח הרר״א ובהחיצון הי׳ מונחים בניו הקדושים, ולא הי׳ מקום לר״נ בהאהל החיצון, והי׳ שם בהלוויה הרה״ק ר׳ אלימלך רודניקער זצ״ל (בן הרה״ק ר׳ מענדל בער בן הרה״ק ר׳ אלעזר בן הרר״א מליזענסק זי״ע) פנה להמצבות ואמר: ״מאכט עטץ פלאץ פאר״ן פעטער, איז גוט, אז נישט, וועל איך מתיר זיין דעם חרם (שהטילו חרם לא להטמין שום אדם בחדר הפנימי) און כ׳וועל אים ליגן לעבען זיידן, און ער וועט אפילו נישט זיין ברוגז, ופלא פתאום ראו שהמצבות באהל הצטופפו ונעשה מקום עבור רבי נפתלי זי״ע וקברו אותו שם.

מוסדות יטב לב
דרכינו יואל

מסאמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיה"ק ירושלים תובב"א

ויתהללו כל ישרי "לב"

מהררי ציון עיר הקודש, נישא ברכותינו מלא הגודש, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותיק ועושה חסד במידה מרובה וגדושה, נביעה רננות בעד מפעליו הכבירים לתעודה ולתורה, לו העוז והגבורה, להגדיל תורה ולהאדירה, עומד לימינינו בכל עת ועונה במסירות נאמנה, להרחיב גבולי הקדושה בתוך עדת מי מנה, איש חי ורב פעלים, לטובת מוסדותינו פעיה"ק ירושלים, שמו הטוב מברכים ומהללים.

ה"ה הרבני הנגיד המפואר

מוה"ר אשר זעליג לעוו הי"ו

ראש הקהל דקהילתינו הק' בעיה"ב לאנדאן יצ"ו
ומראשי הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק סניף אייראפא

לרגל שמחת נישואי נכדתו למז"ט

בת חתנו ידידינו הנעלה, פאר היחס והמעלה, כש"ת
הרה"ג ר' **מנשה אייכנשטיין** שליט"א
ראש כולל עיון לאנדאן יצ"ו

עב"ג החתן כמר **צבי אלימלך** ני"ו
בן הרה"ג ר' **שלום רפאל פרישוואסער** שליט"א
ר"מ דישיבת בית התלמוד

והברכה אחת לכבוד הטפסר הגדול שר הצדקה והחסד, מוכתר ונערץ בחכמת שלמ"ה
הרב הגאון ר' **שלמה פרישוואסער** שליט"א
רב דק"ק סאסוב לאנדאן וחבר הבד"ץ התקה"ח לאנדאן

והנה כי כן יבורך האי גאון בתורה, שמו נודה לתפארה, כש"ת
הרב הגאון ר' **אברהם חיים האלבערשטאם** שליט"א
אב"ד רודניק

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי ד'
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון ו**ירושלים**

הכו"ח בברכת ציון וירושלים
ישכר נבלאט יאקאבאוויטש
בשם הנהלת המוסדות
פעיה"ק **ירושלים** תובב"א

קריאה פעורר הזמן | לילות החורף (א)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, תמיד לקדושת היום וסגולתו

אין פרשת וירא איז דאך מרומז אלע ימים טובים, ס'איז א ראש השנה'דיגע פרשה, די קריאה איז דאך פון די וואך (וה' פקד את שרה ופרשת העקידה). און די וואך שטייט אויך פון סוכות... דער מדרש זאגט אז דאס וואס אברהם האט געזאגט (בראשית יח, ד) והשענו תחת העץ מיינט א סוכה, איז דעמאלטס געווען סוכות.

תוס' אין ראש השנה (דף יא. ד"ה ד"ה אלא) זאגט אז ס'איז געווען צוויישן יום כיפור און סוכות, וויייל לויטן פרקי דרבי אליעזר (פרק כט) אז אברהם אבינו האט זיך געמ'מל'ט יום כיפור, קומט אויס אז יום שלישי למילתו איז געווען צוויישן יום כיפור און סוכות.

אין די וואך איז מרומז אויך פסח ומצות אפה (בראשית יט, ג) ויאכלו, זאגט רש"י פסח היה.

שפעטער שטייט (שם כא, ח) ביום הגמל את יצחק, "הגמל" איז אותיות "מגלה", איז דאך מרומז אויך פורים. (הובא בדברי יחזקאל (לפורים) בשם הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זללה"ה).

די גמרא אין ראש השנה (דף יא.) רעדט ארום וועלכער יום טוב ס'איז דעמאלטס געווען, וויייל דער מלאך האט געזאגט (בראשית יח, יד) "למועד" אשוב אליך (ופירש"י ליום טוב הראשון הבא ולשרה בן), און די גמרא פירט אויס אז דער מלאך איז געקומען סוכות און געזאגט אויף פסח ולשרה בן.

ספר שולחן מלכים (ח"א), שיחות קודש ממרן רבינו שליט"א
עם כ"ק האדמו"ר ממאדזשיץ שליט"א, ה' וירא תשס"ט

◆◆◆

שמעתי מפי הרה"ק אדמו"ר רבי יעקב יוסף טוורסקי זצל"ה מסקוויא, שהגיד בשם הרה"ק ר' אברהם יושע העשיל מאפטא זי"ע בעל אוהב ישראל, שאמר על לילות הארוכות אשר בימות החורף, שהן גיבענטשטע נעכט.

(אמרי דבש)

נכון מאוד ובוודאי שכאו"א ישמור עצמו מאוד לבל לעשות עוד דברים מכוערים למען יראת ה' יהי' חופף עליו כל היום, ויכין א"ע לימי החורף ללילות הארוכים הבעל"ט לעבוד בהם את ה' ולהוסיף לימוד התורה, וכמו"ש בקדשו הרר"ב מפרשיסחא בלה"ק: "די זיסע געסט די לאנגע ווינטער נעכט קומען אן" צריך האדם להכין לקבלם בטהרה ולעבוד בהם את ה' בתורה ובמעשים טובים.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

שמעתי מר' לייב אברהם שו"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מרוזין שאמר בשם אביו הרה"ק ר' שלום מפאהריבטש, כי פסוק (בראשית א' ב') והארץ היתה תוהו ובוהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלוקים יהי אור קאי על שבת חנוכה, והרה"ק מאפטא היה קורא אותן כדרלעומר שבתים, ואחד קדוש (הרה"ק ר' צבי מזידישוב זי"ע) אמר בזה"ל די ווינטערדיגע סדרות גייען גיט אנגעטוהן (מיט פעלצן), כלומר שהם בלבוש עב.

(מרגניתא דבי רבנן)

◆◆◆

אמר הרה"ק ר' צבי מזידיטשוב זי"ע, בעל העטרת צבי, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, וכאשר האדם עוסק בתורה בלילות החורף הארוכים זוכה להרגיש בהם קדושת חול המועד.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלוא זי"ע)

◆◆◆

פעם אמר הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע: "אַ איד קען זיך אויסבעטן ווינטער פארטאג'ס ווי יום הקדוש ביי נעילה".

(אוצר ישראל)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

שבת בדגים תכבד (ב)

טעם אכילת דגים (המשך) ◇ שכר וסגולת הדגים ◇ צדיקים מגולגלים ◇ פאלשע פיש ◇ מים אמצעיים

טעם אכילת דגים (המשך)

חשיבות הדגים לפי שלא השחיתו דרכם

ע"ד אגדה שמעתי טעם, מה שהדגים הוא חשוב בעיני כל לסעודת שב"ק ויו"ט ושאר סעודות מצוה, משום שהם לא השחיתו דרכם בדור המבול כידוע ממדרשים, והרי הוא רמז מוסר גדול למי שהוא משמר מדת היסוד הוא חשוב בעיני כל למעלה ולמטה. וכעי"ז בס' תורת יחיאל, להגאון בעל לב העברי, (פ' ויחי אות תתכג). עוד כתב, שיש לומר רמז ד"ג בגי' ז' לרמז ליום השבת, וגם יי"ן ובש"ר בגי' ז' במספר קטן.

(זכרון סופרים)

ועל זה בחרו ישראל עם הקודש לענג את השבת בהסיר מלבו כל הדאגות, גדולות וקטנות, שבעניני הגשמיות וגם בהרוחניות על ידי אכילת דגים, שבתיבת דג, יש בו גם כן לשון דאגה, ואך בלא אות א', הוא כולו טוב בלי שום דאגה וכו'. לזה אנו אוכלים מאכל הראשון בשבת קודש מאכל דג, בלא א', להכנים בקרבנו קדושת ענוג שבת, בלי שום עצב ודאגה משום דבר גדול וקטן מכל הענינים ברוחניות וגשמיות, רק שנהיה מלא ענג להתענג על ד', כי הכל נתהפך ונתברר לטובה שלימה, ויהיה צוחין אף עקתין בטלין ושביתין.

(שבט מיהודה, לובלין – פ' בא תרסז עמוד פד)

בכתי"ק מכ"ק א"ז (מדר"ש מבעלזא) זי"ע איתא שע"י אכילת דגים בשבת זוכה האדם להינצל מכל דאגותיו ח"ו. והביא ראיה מהפסוק (נחמיה יג, טז) 'והצורים ישבו בה מביאים דאג וכל מכר ומוכרים בשבת', ושם הכתיב הוא דאג באל"ף מלשון דאגה, והקרי הוא דג מלשון דגים, לרמז כאמור, שע"י אכילת דגים בשב"ק זוכים להיפטר מכל דאגה ח"ו.

(הליכות הצדיקים, בעלוא – ח"ב עמוד שכט / מדבר קדש - פרשת בלק)

טעם לאכילת דגים בשבת, לפי שבמבול לא מתו הדגים שבים, לפי שלא השחיתו, ולא דבקו בשאינם מינם וכו'.

(מטעמים החדש - ערך דגים אות ד)

שמעתי מכ"ק אדוני מו"ח (הרה"צ ר' ברוך בענדיט ל"ש זצ"ל) הגאב"ד קראסנא יצ"ו, שפעם קרא לשם לשבות את מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע, ודרש אז, ופיו הקדוש פתח בחכמה בסוד הטבילה במקוה עש"ק ואכילת דגים בשב"ק, כי ידוע שאין להיצה"ר שליטה תחת המים רק על פני הארץ, ומהאי טעמא גם בשעת המבול לא השחיתו את דרכם, ולכן בערב שבת קודש שהוא אחד מזמני התשובה ותיקון על השבוע העבר, והכנה דרבה לקראת שבת מלכתא, טובלים במקוה, ותיכף כאשר יבא תחת המים יסתלק ממנו היצה"ר, ויכין עצמו לקבל שבת בלב טהור ונפש שמחה, ולכן אוכלים גם כן בשבת קודש דגים שהם תמיד תחת המים ואין להיצה"ר שליטה עליהם.

(ליקוטי צבי - פ' מטות)

הדגים נבראו לראשונה

הר"ר בונם זי"ע מפרשיסחא אמר, טעם המנהג לאכול המאכל הראשון בשבת קודש דגים, מפני שהדגים היו הבריאה הראשונה מבעלי חיים, וקדושת השבת הוא שורש החיים, ע"כ נהגו ישראל להתחיל העונג שבת במין דגים.

(שיח שרפי קודש - שבת אות נה)

לקשר רוחניות וגשמיות בלתי לה' לבדו

ענין אכילת דגים בשבת וכו'. י"ל כי הדגים רואים בעיניהם מכל הצדדים ואין אצלם בחי' פנים ואחור, שהוא בנגד רוחניות וגשמיות, לרמז כי בשב"ק צריכים להיות כל הענינים גם הרוחניים וגם הגשמיים בלתי לה' לבדו, וזהו מאה"כ בברכת יעקב אבינו, וידגו לרוב בקרב הארץ, היינו שגם בעניני ארציות יהיו בבחי' דג שפנים ואחור שוים אצלו. וכו'.

(תורת אבות, קאברין - שבת עמוד ריח)

עינא פקיחא

בשבת יש מצוה לאכול דגים וכו', וגם דג מרמז לעולם היותר גבוה, דהוא העינא פקיחא, רצון הקדום שורש השרשים, עינא דלא ניים ונעיר תדירא, כמו דכתיב (תהלים קכא,

ד) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, כי משם בא שמירה על ישראל.

(דברי אמת, לובלין – פרשת מטות ד"ה עוד לפסוק)

באים מעולם קדוש וגבוהה

הנה דגים באים מעולם קדוש וגבוה מאד, שהוא מרמז על עינא פקיחא כידוע מספרי קודש, אשר על כן הזהירו לאכול בכל שבת דגים.

(מאור ושמש - ליקוטים בד"ה תנן התם)

אכילת דג רמז להשגחת השי"ת על יראיו

צריך לאכול דג בשבת, ומה טוב שיהיה בכל השלש סעודות, לפי שהדג אין לו עפעפים ועיניו פתוחין, והוא רמז שהקב"ה עיניו אל יראיו פקוחות, להשגיח עליהם ברחמים גדולים.

(סדור שער השמים - בשם רבי אברהם הלוי תלמיד הרמ"ק)

בחרו לאכול דגים בשבת, לפי שהדגים אין להם קול, לרמז שכשמשמר אדם שבת כהלכתו, אינו צריך לצעוק ולהיות נאנח על הנפש.

(טיול בפרדס – ערך דגים)

בקונטרס ע"ט שמ"ן כ' בשם הרה"ק ר"י מטאמאשאן זי"ע, מה שאוכלים בסעודת שב"ק את הדגים בראשונה, הטעם הוא כי בבשר ורוטב וכו' יש לפעמים שאלות, סירכא וכדו', משא"כ דגים חזקת כשרות אית בי' לעולם, וע"כ דגים נכנסין תחילה, וכשם שבזו אין שום שאלה וכשרה למהדרין, ובחזקת כשרות הוא, כך כל הסעודה כולה וכל המאכלים שיביאו על השלחן כשרים המה.

(מבאר הצדיקים – פרשת פנחס שנת תשסט)

מתחילין הסעודה בדגים שהוא בחזקת כשרות

אחד מנכדי הרה"ק מטשאטקוב זצוק"ל הזמין פעם את זקנו על סעודה שהכין לכבוד איזה מאורע, שאלו זקנו, האם הכנת דגים לסעודה, ענהו, לא, אמר לו זקנו אם כן אין בדעתי לבוא, שאל נכדו לפשר הדבר, אמר לו דגים מותרים באכילה בלי שום תיקון, אבל בשר בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נתכשר, ולכן טוב להתחיל את הסעודה בדבר היתר ללא שום פקפוק, ואז חזקה שהסעודה תסתיים בטהרה.

(נר ישראל - ח"ב עמוד קכח)

הרה"ק רבי יוסף מראדוויל סיפר [להרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב] שפעם אחת, בעת היותו בהשלחן של זקנו [הרה"ק מרוזין] זצ"ל והיה דרכו לעמוד מאחורי הכסא, ראה שאכל את עיני הדגים, ועלה בדעתו טעמו של הדבר שהוא אוכל את העינים דוקא, אעפ"י שאין הדרך לאכלם, כי הענין שאנו מהדרין לאכול דגים בשבת, בשביל שהדגים לא השחיתו את דרכם לפני המבול, כמו שאמרו חכז"ל (סנהדרין קח.): "מכל אשר בחרבה מתו" (בראשית ז, כב) – "חוץ מן הדגים שבמים", ולכן אינם צריכים לשחיטה כי מתוקנים המה, וידוע כי העינים הם סרסורי העבירה (ירושלמי ברכות א, ה), והדגים שלא חטאו עינים שלהם נקיות וזכות, לכך בחר לאכול את העינים מהדגים. ומיד הרגיש זקני ז"ל מה שחשב ופנה אליו בדברי אלה: "אברך, כיוונת אל האמת".

(ישמח ישראל - ג חשון תרפד עמוד לב)

שכר ומגולת הדגים

להשפיע פרנסה

לכן אוכלים דגים בשבת, להשפיע פרנסה בגלות בריוח מעינא טבא, עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו.

(היכל הברכה – פ' וישב דף ריט ע"ב)

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

הנשמה יתירה נהנית ביותר מברכות המזון של סעודות השבת, שזה אין לה בעליונים

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו כי על כן עברתם. כבר דקדקו המפרשים תיבת 'על כן', כי נראה ממיעוט דרך ארץ שיאמר הבעל הבית לאורח הבא אליו הרי בשביל זה באת אצלי במכוון לסעוד אצלי, ובעבור הקושיא הזאת הוכרח רש"י ז"ל לפרש מלשון הואיל, ונ"ל דהנה כתב בעל עשרה מאמרות **דהנשמה היתרה הבאה לאדם בשבת נהנת מאוד מברכת המזון, כי היא מצוה מחודשת אצלה שאינה נוהגת בעליונים,** (ונ"ל הטעם כי הנשמה הניתנת לאדם בכל ימי חייו הנה היא מתעסקת עם הגוף בכל ענייניו כמוהו, **מה שאין כן הנשמה יתירה שבשבת אין לה השתתפות עם הגוף והיא כמלאכי רוח, ונהנית מאוד מהמצוה הזאת,** והבן. ובזה יתבאר לנו הפיוט דכל מקדש שביעי וכו', שיסד שם הפייטן **'סועדים בו לברך שלש פעמים',** דלשון לברך הוא מיותר ובלי גיזרה, ולפי הנ"ל יצדק מאוד, דעיקר כוונת הסעודה להנות להנשמה מברכת המזון). **וכן היה הענין המלאכים שבאו לבית אבינו אברהם אשר אכלו אכילה ממש** (כדי שיוכלו) **לברך ברכת המזון עיי"ש טעמו ונימוקו.**

ובזה יתפרש הפסוק שאמר **'ואקחה פת לחם וסעדו לבכם',** הכוונה תברכו ברכת המזון, כי הנה נאמר בבועז ויאכל וישת וייטב לבו (רות ג ז) , ופירשו רז"ל במדרש (רות רבה פ"ה ט"ו) ובזהר (ח"ב רי"ח ע"א) **'וייטב לבו דבריך על מזונא', אם כן הטבת הלב יקרא לברכת המזון ודבר זה ידוע למשכילים, ואם כן גם בכאן יתפרש וסעדו לבכם שתברכו ברכת המזון. 'כי על כן עברתם'** וכו', ר"ל עיקר כוונתכם בברכת המזון שהיא מצוה מחודשת אצליכם, נ"ל.

אגרא דכלה

מי שיש לו דגים אינו צריך לדאוג כלום לשבוע הבא

הרה"ק רבינו בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע אמר בזה"ל: ר' שלמה'לע מקארלין היה אומר שמי שאין לו דגים לכבוד שבת קודש, ידאג יותר מאשר על הענין שאמרו עליו חז"ל ידאג כל השנה (יומא פה.), ואני מוסיף על זה דמי שיש לו דגים לכבוד שבת קודש, אינו צריך לדאוג כלום על אותו ענין בכל ימות השבוע.

(עבודת עבודה, מאהש - שיחות קודש ח"ב עמוד קמב)

בכל אבותינו נמשך בני חיי ומזוני

מה שאוכלין דגים בשבת בכל הסעודות, כי שלשה סעודות המה נגד אבותינו אברהם יצחק יעקב, ובכוחם נמשך לנו בני חיי ומזוני וכו', ודגים גם כן רומזים על בני חיי ומזוני וכו'.

(אמרי נועם - ליקוטים דף פח ע"א)

האוכל דגים מתברך בברכה המשולשת

מצוה מן המובחר לאכילת דגים בשבת, דהנה אשכחן במעשה בראשית ברכה בג' דברים, והם בג' ימים זה אחר זה רצופים. א) ברכה ל'דגים' ביום ה'. ב) ברכה ל'אדם' ביום ו'. ג) ברכה ל'שבת' ביום הז'. (וסימנך בנאות דש"א ירביצני (תהלים כג, ב) ראשי תיבות ד'גים ש'בת א'דם), והנה חוט המשולש לא במהרה ינתק, 'אדם' (הייני ישראל אתם קרויים אדם (יבמות סא.)) האוכל 'דגים', לכבוד 'שבת', הנה יתברך בברכה המשולשת ולא במהרה תנתק.

(בני יששכר - שבת מאמר א אות יא / מאמר ג אות טז)

סגולה להנצל מעינא בישא

לסגולה להינצל מעינא בישא, אמר הרה"ק רבי גרשון העניך מראדזין זי"ע, שטוב לישא אצלו עיני דגים, שהדגים אין עין הרע שולטת בהן, כדכתיב (פ' ויחי) וידגו לרוב, ודרשינן מה דגים שבים מים מכסין עליהן ואין עין הרע שולטת בהן, ע"כ העין מדג מבטל עינא בישא, ובפרט מדגים המבושלים לכבוד שבת, והוא ז"ל בעצמו נשא אצלו עיני דגים, וכמה פעמים ראיתי בשבת קודש, כשאכל הדגים הי' נוטל העינים והטמינו.

(דור ישרים - ע' פב)

ע"י אכילת דגים בשבת יש ברכה משולשת

הדגים נתברכו ביום ה', והטעם שנתברכו ביום ה', כדי שתהא הברכה משולשת בשלשה ימים זה אחר זה, ברכה דדגים ביום ה', ברכה דאדם ביום ו', וביום ז' יום השבת, ויברך אלקים את יום השביעי, והחוט המשולש לא במהרה ינתק, ונראה דמשום הכי מצוה רבה שיאכל האד"ם דגי"ם בשב"ת, כדי שתהא הברכה משולשת.

(אגרא דכלה - פ' בראשית / בני יששכר - ברכת שבת אות ט)

דג בשבת הוא סגולה לרפואה

מצוה לאכול דג בשבת, וירפאנו ה' והיה עלהו לתרופה.

(דרשות חת"ס - ימי הספירה עמוד רפ)

צדיקים מגולגלים

ע"י אכילת דגים יגיע תיקון גם לנשמתו

יהי' נזהר בכל סעודה לאכול דגים, וגם עפ"י סוד ענין גדול הוא, וגם רוב הצדיקים מגולגלים בדגים, וע"י אכילת דגים בשבת יוכל לתקן נשמתם, ואם הוא יבוא לידי כך שהוא ג"כ יגולגל בדגים, אזי יזמין השי"ת שיאכל הדג ההוא ישראל כשר וצדיק, מדה כנגד מדה.

(של"ה הק' – בריש הנהגת שבת / הו"ד במנח"ש - סי' עב סקכ"ח)

הצדיקים הקטנים מגולגלים בדגים

שאלני מורי הצדיק וקדוש מה"ר יעקב יצחק מלובלין זלה"ה, מאי טעמא לא נזכר בתורה הק' בסעודת המלאכים דגים, וכן ויזבח יעקב בהר (בראשית לא, נד), ובדברי רז"ל נזכר בשר ודגים. והשבתי לפי שעיקר הסעודה להעלות ניצוצות ולתקן גלגולים, והנה איתא בכתבי האר"י דרוב צדיקים מגולגלים בדגים, והיינו ודאי צדיקים קטנים, אבל הצדיקים הגדולים אין צריכין לשום תיקון, ואז בימי אברהם לא היו רק הצדיקים הגדולים הנזכרים בתורה, וקלסיה מאד, ואמר שמשום זה לא נזכר גם כן בסעודת שלמה דגים, לפי שאז היתה סיהרא במילואה (זוהר ח"א דף עג:), ואיש תחת גפנו (מלכים–א ה, ה), היינו שהיו הכל נשמות חדשות, והבן זה ודפח"ת.

(ישמח משה - פ' וירא ד"ה ויקח חמאה)

הדגים יש להם עינא פקיחא לרמז על השי"ת

כתבו חכמי האמת (הרמ"ע מפאנו בכנפי יונה ח"ב סי' קד / ובמאמרי הרמ"ע תיקוני תשובה פרק עשירי) בענין הרבה מיני גלגולים קשים שצריך האדם להתגלגל ע"י חטאותיו ר"ל, במינים טמאים וטהורים, ובדומם ובצומח ובעלי חיים, ועופות טמאים וטהורים, והם דוקא לרשעים כפי רשעתם, אבל צדיקים בני תורה הצריכים מירוק, דינם הוא להתגלגל בדגים שבים, סימן לדבר ויגוע ויאסף, וכתיב אם את כל דגי הים יאסף, לפיכך מצוה מן המובחר לאכול דג בשבת, ובפרט בסעודה הג' שהיא סוד עת רצון דוקא, ועינא פקיחא דלעילא משגחת בעולם, דומיא דעין הדג דלית לי' גבנינין על עינא, וכולא חסד ורחמים, כמבואר באדרת נשא עייי"ש אם בעל נפש אתה, ואפשר שיזדמן לו דג שנפש טהורה גנוזה בה, ויזכה להשיב אותה בקדושה ולהעלותה באותה שעה.

(זכר דוד – מאמר א פרק פ)

פאלשע פיש

לפי דעתי העניה נ"ל לומר שטוב ויפה ונכון הוא הדבר לעשות מה שעושין אנשי מעשה, אם יזדמן להם שאין יכולין להשיג דגים על שב"ק ויו"ט ומעודות מצוה, אז עושין אותו מבשר עוף מאותו בשר שהוא לבן, ומרקין את הבשר עם בצלים, וטעמו אז כעין דגים, וקורין אותו פאלטש"י פי"ש, ויש לי בזה ב' ראיות: א' מה ששמעתי מעט"ר א"א [מח"ס סגולת ישראל ועוד] זצ"ל מ"ש בשם הרהקוה"ט ר' אברהם מסטרעטין זללה"ה זי"ע ועכ"י, שאמר לפרש במ"ש בתפלת יום כפור יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות, דהיינו שהקב"ה שומע ומאזין אם בר ישראל עושה אפילו רק קול של בכיה עכל"ה, ודו"ק והבן כי דומין הדברים זה לזה, ראי' ב', עפ"י דברי רש"י בפרשת וירא (פרשתנו) על הפסוק (בראשית כב, יג) ויעלהו לעולה תחת בנו, שכתב וזל"ה: מאחר שכתוב ויעלהו לעולה לא חסר המקרא כלום, מהו תחת בנו, על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומר יהי רצון שתהא זו כאלו היתה עשויה בבנו, כאילו בני שחוט כאלו דמו זרוק, כאלו נקטר ונעשה דשן, ע"ש והבן כי מכוונים הדברים, ולדעתי דבר זה הוא כעין מה שמאריך בו הדרכי משה ז"ל בחלק חו"מ סי' ת"כ ס"ק ה'.

(אברהם אזכור - אות ל)

מים אמצעיים

בין בשר לדגים חובה ליטול, משום דקשה לדבר אחר, וחמירא סכנתא מאיסורא.

(שו"ע - או"ח סי' קעג ס"ב)

ירחוץ ידיו בין בשר לדג ויאכל פת שרוי בינתים, כדי לרחוץ פיו. הגה – ויש אומרים דאין לחוש לזה רק כשמבשלם יחד ואוכלן, אבל לאכלן זה אחר זה אין לחוש (הגהות מרדכי). וכן נוהגין שלא לרחוץ הפה ולא הידים ביניהם, ומ"מ יש לאכול דבר ביניהם ולשתות, דהוי קנוח והדחה (הגהות ש"ד סי' ע"ה ומביאי בגליון או"ה שם).

(שו"ע - יו"ד סי' קטז ס"ג)

טוב להפסיק ביניהם [בין דגים לבשר] במשקה אשר ישתה, כי היכא דלא ליגעו ביחד באצטומכא שהוא כמבשל.

(שלה"ק - שער האותיות קדושת האכילה אות ה)

הרבה דברים אסרו חז"ל משום סכנה או שאר היזק הגוף ונבארם פה [וכו'], וצריך לרחוץ ידיו וגם פיו בין בשר לדג או להיפך [וכו'], כדי שלא יגעו יחד באצטומכא וכך נזכר בשל"ה.

(בן איש חי - שנה שניה פרשת פנחס אות ח)

יש ליזהר מאד במים אמצעיים, כי יש בהן סוד נפלא [וכו'], וכן בין בשר לדגים חובה ליטול ידיו משום מים אמצעיים, אף שלא יהי' סכנה.

(שלחן הטהור, קאמרנא - סי' קעג ס"א)

אפשר דבזמן הזה אין סכנה כ"כ, דחזינן כמה דברים המוזכרים בגמ' שהם סכנה לרוח רעה ושאר דברים, והאידנא אינו מזיק, דנשתנו הטבעיות, וגם הכל לפי טבע הארצות.

(מג"א - סי' קעג סק"א)

אבל בדגים עם בשר, שהמג"א צידד דליכא בזמן הזה סכנה, וגם אמרתי לרו"מ בשם ס' הקנה דאחר אלף החמישי בטלה הסכנה, אבל לא ראיתיו בעצמי, רק חכם א' אמר לי כן, א"כ יש להקל [וכו'].

(שו"ת מהרש"ם - ח"ד סי' קכד)

וראיתי בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' קכד בסוף התשובה בד"ה ובדבריו וכו') שמביא שם בשם ספר הקדוש קנה, דאחר אלף החמישי בטלה הסכנה הנ"ל ע"ש, ואני שואל בענין, שהספר קנה הקדוש יאמר זאת שאחר אלף החמישי בטלה הסכנה הזאת, הלא עיין נא בשם הגדולים להחיד"א ז"ל (בסוף סדר תנאים ואמוראים בד"ה איכרא) דכתב שם, דהמחבר ספר הקנה בעצמו כתב שם שהיה בשנת ד' אלפים ע"ש, והיתכן שיאמר קנה הקדוש דבר שלא היה בעולמו עדיין, ודוחק לומר שבנבואה אמר זאת, כי היתכן שרז"ל חכמי הגמרא שאמרו סכנה זאת לא ידעו לאמור בנבואה שאחר אלף החמישי יבטל הסכנה הזאת, והספר קנה הקדוש ידע זאת בנבואה וכו'.

(ילקוט אברהם - יו"ד קטז אות לט)

עי' בבל"י ס"ק ד' שכ' דאף שגם המ"א ס"ל דבזה"ז אין להחמיר בזה כ"כ, דנשתנה הטבעיות, מ"מ עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא, ויש להחמיר לכתחלה לרחוץ משום ספק סכנה עיי"ש, וכה ראיתי לרבנן קשישאי שנזהרו ליטול ידיהם בין דגים לבשר, אך בענין רחיצת הפה ראיתי הרבה מקילין, ומסומכין על הרמ"א דסגי במה ששותה איזה משקה וקנוח הפה בפת בנתיים.

(דרכי תשובה - יו"ד סי' קטז ס"ק לב)

נטל ידיו אחר ששתה חי"ש שלא להפסיק חשם

איתא בשם צדיקים כי אחר אכילת דגים ישתו מיד יין שרף, ועושין בזה צירוף שם שד"י, כי הר"ת של ד'גים י'ין ש'רף הוא שד"י, כמו שסומכין אחר סיום השירה 'ושמו אח"ד יש'תבח', ועל כן אין ליטול ידיו כנהוג אחר אכילת הדגים, רק אחר שתיית היין שרף, דלא יהיה הפסק הנטילה בין צירוף השם.

(דרכי חיים ושלום, מונקאטש - אות שצו)

❧ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ❧

מעשי ניסים בצל תומר כדי שיהיו דגים על שב"ק

סיפר רבינו (בעל ברך משה זללה"ה) ששמע מהרה"ח רבי אשר גבאי (שוואַרץ) ז"ל שכאשר נסע מרן העצי חיים זללה"ה לאסיפת הרבנים בעיר טשאפ, ופתאום ירד שלג גדול עד שלא היו יכולים לחזור לסיגעט, ונשאר שם על שבת קודש ובהיות ששרר כפור עצום נקרש הנהר ולא היו יכולים לצוד דגים לשבת קודש והוכרחו לאכול במשך השבת דגים מלוחים (הערינ"ג), ובמשך כל השבת הצטער מרן העצ"ח ז"ל על שאין להם דגים לשבת, ובסעודה שלישית פתח העצי חיים וסיפר על זקינו הרה"ק רבי אלעזר ניסן זללה"ה שהיה פעם אחת באונגארין במחוז ניר על שבת, ולא היה שם דגים על שבת, ואמר לאשת בעה"ב שישימו על הכירה קדירה עם מים ובצלים וכן עשו, ולעת ערב חצי שעה קודם שבת התחיל לירד גשם חזק מאד עד שנכנסו המים לתוך הבית וביחד עם מימי הגשם נכנס דג שלם לתוך הבית, [ובספר צדיק כתמר יפרח עמ' ה' הנוסחא שבא ציפור אחד והשליך דג גדול לתוך הבית], וייהי לפלא וייהי ככלות העצי חיים לספר סיפור זה, נכנס גוי אחד וסיפר שהלך לשבור הקרח שעל הנהר, ומצא דג דבוק לקרח, ובא לשאול אם צריכים הדגים, וצוה העצי חיים שימתינו עליו כדין בכדי שיעשה, ואח"כ בשלו את הדג והכינוהו כראוי, והאריך העצי חיים בסעודה שלישית עד שהביאו את הדג ואכלוהו לכבוד שבת קודש.

(זמירות ברך משה, סעודתא דחקל תפוחין קדישין, דמתה לתמר אות ט')

הרה"ק מצאנז זי"ע הטמין עיני הדגים בבגדיו

הרה"ק מצאנז זצ"ל נהג ליתן את עיני הדג בתוך חיקו, והי' לו בזה ענין מסוגל וסוד רב, וכן מובא בספר עולת מועד להג"מ שלמה דאמיניץ מוויעלעטשקא ז"ל, (דף ל"ג) שסיפר לו הה"ק רבי אלעזר מאושפיצין חדב"נ של מרן הרה"ק בעל דברי חיים כי אחרי פטירת חותנו הקדוש ז"ל מצאו בכל מלבושיו שהי' לובש בסעודות שב"ק עיני הדגים וביותר מן הדגים הנקראים העכט. וכן נהג הרה"ק החקל יצחק מספינקא זצ"ל שנתן עין הדג לתוך חיקו.

(זמירות שבת שבתון)

ישועות בזכות עיני הדגים מסעודת שב"ק

בקשר לסגולת עיני הדגים שיש בו משום שמירה, מסופר שפע"א בעת עריכת השלחן בליל שב"ק של הרה"ק רבי דוד'ל מלעלוב ירושלים זצ"ל בעת חלוקת הדגים ולהרה"צ רבי מיכאל הערמאן זצ"ל שהיו מגדולי חסידיו ומבאי ביתו, נתן רק את עיני הדג לשמירה, ולמחרת כשחילק דגים ולר"מ שוב נתן רק את העינים, וכן בס"ג שוב אותו הדבר בוחר עבור ר"מ רק את עין הדג. ס"ה קיבל באותו שבת ד' עינים, לא חלף זמן רב מאותה שבת ושני ילדותיו חלו במחלת עינים קשה שהיתה נפוצה בימים ההם בירושלים רח"ל, רץ ר"מ לרבו ר"ר דוד'ל, והוא אומר לו הרי נתתי לך את העינים, אח"כ התברר שהקאפטן בו הכניס את העינים עבר בנתיים כביסה, ונותר בו רק זוג עינים אחד, ובת אחת אמנם הבריאה אך השניה נותרה עוורת ל"ע לכל ימי חייה אחר שהרופאים נלאו להשיב לה את ראייתה, מקץ תקופה קצרה בס"ג שוב קרא לו רבו רבי דוד'ל והעניק לו עין של דג כשהוא מתרה בו על זו כבר תדע לשמור "דאס איז פאר דיר", ואכן העין נשתמרה אצלו ועמה גם מאור עיניו עד ליומו האחרון בגיל צ"ג לא נזקק רבי מיכאל למשקפיים ולא כהתה עינו.

(אור הגנוז לעלוב)

דרך אכילתו לאכלו בצד השני שבקערה

בספר הישר והטוב מובא שהרה"ק מהרצ"ה מליסקא זצ"ל דקדק הרבה לאכול הדגים על צד השני שבקערה ונתן טעם לשבח ע"ז דידוע דאותיות א"ב כסדרן מרמזין על רחמים והא"ב בסדר הפוך דהיינו ת- ש- ר מרמזין על דין, והנה דג הן אותיות ד- ג סדר א"ב ההפוך ומרמזין על דין ע"כ אכל הדגים על הקערה בצד השני לרמז להפך הדין לרחמים.

(דרכי הישר והטוב)

בית המדרש
בית מנחם צבי
נתייסדה ע"י כ"ק מרן רביה"ק זיע"א

דקהל
יטב לב דסאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד

קול צהלה ורנה שפתינו אז תרנה

ברכת מצל מאד

בגילה רנה שמחה וצהלה, תבענה שפתותינו שירה ותהלה, רון שיר ושבח דא שירתא, כסא מלא על כל ברכתא, ברכת מזלא טבא בשפה ברורה, קדם ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מדה ומעלה, יקר רוח ולב טוב, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ובפרט בלב ונפש לבית מדרשינו המפוארה,

ה"ה ידידינו היקר איש חי ורב פעלים, את קרן
בית מדרשינו להרים, כל מדה ומעלה אצלו מצומדים

מוה"ר

יואל יאקאבאוויטש

הי"ן

גבאי נאמן דבית מדרשינו

ויושמחו כל חוסי בך לעולם ירננו

לרגל השמחה הגדולה השורה במעונו

בנישואי בתו הבכירה

הכלה החשובה והמהוללה שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבה"ח המצויין המהולל בתשבחות מופלג בתורה וביראה
כמר **ישראל אהרן** הי"ו
בן האי גברא יקירא, נעים הליכות, אהוב על כל מכיריו, כש"ת
מוה"ר **יהושע סטרולאוויטש** הי"ו
מחשבי אנ"ש בבארא פארק יצ"ו

הגבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

בהאי עידן חדותא נביע מזמור לתודה

על פעולותיו האדירות בכל לב ונפש להרמת קרן בית מדרשינו המפואר

הבית הגדול שמגדלין בו תורה ותפילה

וזאת הברכה, מאלקי המערכה, שיזכה לרוות רב תענוג ונחת מכל יוצ"ח בתפארה, מתוך אושר ועושר בלי העמדה והערכה, בנים כשתולי זיתים סביב בחדוה דקדושה, עדי עד לשם ולתפארה, ויזכה להמשיך בפעולת הקודש בעוז ותעצומות, רב ברכות ושובע שמחות, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, עדי נזכה לביאת משיח הולך תמים.

לך ענו שירה בשמחה רבה, בהוקרה והערצה

הנהלת ביהמ"ד

בואו ונתעלס יחד באהבים בעז"ה אצל

שמחת החתונה - ביום ד' וירא באולם כתר ריזל

פנימי תרע"א בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

המשך תוכן השיחה עם קבוצה מאנשי שלומינו בנאות דשא בפאלם ספרינגס יע"א

יום ה' פרשת וארא שנת תש"פ לפ"ק

אב"ד ראשית חכמה: מ'האט געררעדט פון חסידים, ס'איז אבער אויך געווען ערליכע אויבער–לענדער אידן, כ'האב געזעהן זיי ברענגען פונעם חתם סופר אז ער פלעגט צו זיצן טונקעלע שלש סעודות, צוויי שעה נאכ'ן זמן.

די פלא איז – כ'האב פונקט געוויזן פארן רבי'ן היינט – ער פלעגט צו זאגן שובבי"ם תורות.[1]

רבינו: אין די יונגע יארן.[2]

ריי"ד לאנדא: עפעס ברענגן זיי אז ער האט געזאגט נאר אין א שנה מעוברת.

רבינו: דער חתם סופר האט געליטן פאר די פטירה, היינט היימסט עס אן אינפעקשאן, ער האט געהאט יסורים ביים ארוים גיין, האט ער געזאגט, אז דאם איז געווען ווייל ער האט ווייניג דברי תוכחה געזאגט אויף עניני קדושה.[3] ביי די יונגע יארן האט ער יא געזאגט, עס איז נאר נישטא, ווייל ס'איז נישטא די דרשות, פון דעמאלטם.

אב"ד ראשית חכמה: איין דרשה איז דא. איין שובבי"ם תורה איז יא דא.

רבינו: דער חתם סופר איז בכלל נישט געווען קיין מתנגד (כי היה תלמידו של ההפלאה שהי' תלמידו של המגיד הק' ממעזריטש ז"ל) אזן ער האט געזעהן ספרים פון די תלמידי בעל שם הק', אזוי ברענגן זיי.[4]

---

1 עיין במנהגי החת"ס (פ"ו אות ח' סחד סעודה שלישית) "אחר הדברים האלה אם ה' שבת שלא ה' אומרים בו צדקתך צדק ה' אומר לפעמים איזו מילי דשמעתתא, ובשאר שבתות השנה דברי אגדה בפר' השבוע, והי' מאריך בהם ובדברי מוסר ותוכחה עד שחשכה הלילה, וכל אחד מהמסובים אשר יראת ה' בלבבו נתמלא חרדה מפאת קדושת אמרי אש אשר מפיו יתהלכון בשעה זו.

כן ה' דרכו להביא אז דברי אגדה עם רמזים וגמטריאות, ואם ה' אומר איזה דרוש שמח בו מאוד", עכ"ל.

2 וכתב בדרשות חת"ס (דף קו:) שמפני שאבותינו לא השלימו את התיקון בת' שנה, והוצרכו לצאת קודם שלא ישקעו בשער הנ' של הטומאה, לכן נשאר לדורות הבאים לתקן מה שחסר אז בתיקון אבותינו במצרים. והזמן לתיקון מתעורר בכל שנה בפ' שמות כשקוראים בתורה את השיעבוד, או הקריאה מעוררת הזמן, כי או הזמן המסוגל לתקן הנשמות.

3 ועיי' בס' סנה בוער באש (עמ' קפ"ו) שלפני פטירתו של מרן החת"ס לחיי העולם הבא גילה את אזנו של מקורבו הגאון רבי דניאל פרוסטיץ שמן השמים נתגלה לו שלכן הוא סובל יסורים עצומים במיחוש העצירה ר"ל, משום שאעפ"י שהיה דרכו לעורר כל שנה בליל "כל נדרי" על שמירת הקדושה והטהרה, בכל זאת היה לו לעורר יותר.

4 כן מעתיק מרן החתם סופר כמ"פ בספריו הק' מדברי גדולי תלמידי הבעשטה"ק ותלמידיהם, וכמה פעמים כותב "על פי מה שכתבו המקובלים", ועי' בשער יוסף (המצורף לדרשות חת"ס, עמ' ט"ז) "מרן ז"ל כותב בתוך המאמר שלשה דברים בשם המקובלים... לכן נדמה לי שרבינו ראה את זה בס' תולדות יעקב יוסף שכתב כן בר"פ לך... ואל תתמה על לשון המקובלים, שכן תראה בחתם סופר על התורה בחלק א' בפ' ויצא עמ' קנ"א וכו' וכתב בס' טיב גיטין ביו"ד יוסף, בשם מקובל א' וכו', והמקובל הזה הי' בעל קדושת לוי ז"ל וממנו הביאו... הרי כינה החת"ס את הרב אבד"ק בארדיטשוב ז"ל בשם מקובל, וכן להבעש"ט ותלמידו בעל התולדות, כינה אותן "מקובלים", עכ"ד.

ועי' בחת"ס בפרשת בהעלותך עה"פ (במדבר יא ד) והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה, "על פי מה שכתב בספר ליקוטי אמרים", והכוונה הוא להבעל התניא ז"ל, [אכן יש עוד ספר בשם "ליקוטי אמרים"

מיטן ישמח משה איז ער געווען זייער נאנט ער האט זיך געהאלטן בידידות.[5]

איז תשו' חתם סופר איז דא תשובות צום ישמח משה. ס'איז באקאנט די תשובה פונעם חתם סופר וועגן בגדי צמר...[6]

די חסידים האבן מקפיד געווען אויף בגדי צמר, וועגן שעטנז, ווייל עס קען זיך גרינג אריינכאפן פשתן.[7]

מהמגיד הק' ממעזריטש ז"ל (רבו של הנ"ל, ונקרא ג"כ בשם "מגיד דבריו ליעקב" שסופי תיבות ח"ב) ועל ספר ליקוטי אמרים הנ"ל כותב החתם סופר (בשו"ת חאו"ח סי' ט"ז) "ומה שהעתיק מעלתו מס' ליקוטי אמרים אותו ספר לא נמצא בקהילתינו וכו'].

5 מן הראוי לציין תשובה מאהבה ששלח מרן החתם סופר למרן הישמח משה ביום י"ב אלול תקע"ח, והיא לו נדפסה בשו"ת חתם סופר (חלק או"ח סי' קצ"ה) וז"ל: "צדיק כתמר יפרח כשושנה, בעוד כפתו רעננה, תחל שנה בברכת קדם מעונה, ולא תשכון עליו עננה, ה"ה הרב הגאון המפורסם בערוגת הבושם, גן הדסים, נ"י ע"ה פ"ה (נר ישראל, עמוד היסוד, פאר הדור) כקש"ת מהו' משה תמר (רמז על שם משפחתו טייטלבוים) נ"י אב"ד ור"מ דק"ק אוהעלך (רומז על שם עירו אוהעל) יעקב משכנותיך ישראל".

ואחרי אשר מאריך החת"ס בפנימיות התורה [שהיא התשובה היחידה אשר החת"ס כותב בסתרי תורה, שהיה מן הצנועין מאוד בחכמה זו כידוע], כותב הלאה: "ועתה באתי היות כי מכותלי כתבו אשר הגיעוני מאנשי ק"ק פאטאק נראה כאילו נאמרו דלטורים לפר"מ כאלו לבי ח"ו חלוק ממנו... אלו דברים שדיברתי מעולם, אבל ח"ו לא יצא עתק מפי על גברא רבא דכוותיה שכיו"ב, ואם ח"ו ראה פר"מ שגם במה שכתבתי לעיל דרך עוצב בי, ינחני בדרך אמת, ועל פני יוכיחני, יהלמני צדיק חסד, אנא אשא ואני אסבול, ואקוה שיתפייס ויעלה זכרוני לטובה בתפלתו זכה ימלט אי נקי... הארכתי בזה לומר שלא יחשדני כי ח"ו יש בלבי הרהור ח"ו על העוסקים בזה לשמה וכו', אראה מה בדעת פר"מ וישיבני דבר ה' לשד השמן וכצפיחית בדבש", עכל"ק.

מתוך המכתב מתגלה הערכת רבן של ישראל החתם סופר אל מרן הישמח משה, אשר כמעט לא מצינו דוגמתה בהמון תשובותיו.

6 בענין הדו"ד שהיה בענין זה בין מרן הישמח משה עם מרן החתם סופר, נעתיק כאן גופא דעובא היכי הוי: נגיד אחד מתושבי אוהעל ירד לפני התיבה בבגדי צמר, והסיד אחד התריז כנגדו ומיחה בו שלא יעבור לפני התיבה בלבוש צמר, באמרו כי התפלה בנוסח ספרד שהם מתפללים היא לעילא מכל ברכתא ואין הלובש בבגדי צמר כדאי הוא לה.

הנגיד הנ"ל שלח את הדו"ד לפני רבן של ישראל החת"ס לשמוע מה בפיו אודות המנהג הנ"ל, הח"ס השיב לו בכבוד (שו"ת חת"ס או"ח סי' ט"ז [השני]), החת"ס מכנה את השואל בתואר "הרבני המופלג", וז"ל: "יקרתו הגיעני ולא ידעתיו אכנהו, אך מכותלי מכתבו ניכר כי בר אוריין הוא ונפשו בשאלתו... אהובי ידידי הלא שניכם מודים שרוב כל ישראל מלובשים בבגדים הנ"ל, ואינם חוששים שמא נתערב בהם חוט פשתן, ומכל מקום הנזהר קדוש יאמר לו', אבל שזה אין כדאי וראוי לעבור לפני התיבה בשביל זה, הס שלא להוכיר, וגם שכנגדו החולק עליו מודה בזה, אלא שאמר טעם עפ"י סוד נסתר שנוסחא ספרדית אינה סובלת זה, והוא דבר שאין אני יודע מה הוא סה, אולי אם יבואו דבריו אלי ויורני איך ומה ומתי אבינם, ואדין ביניכם, אבל סתמא כפירושו הבל יפצה פיהו". ואחרי אשר מאריך הח"ס בנידון נוסח התפילות של אשכנז והאריז"ל, מסיים: "אבל שלא להתפלל בבגד צמר אין לחוש לדבריו, אם לא ישמיעני דבריו ויגלה לי סתריו, אז אודה על האמת אם הוא אמת...".

בהגיע מכתבו של הח"ס לאוהעל, מצא היש"מ - שהי' פטרונם של החסידים בעירו ובכל המדינה - לנכון להגן על המנהג המקובל אצל החסידים שלא לירד לפני התיבה בבגדי צמר, והוא השיב בדברים נכוחים את התשובה שהעתקנו מקצתה לעיל, היש"מ מביא בה גם כן מה שדורשי רשומות היו אומרים שעטנ"ז הוא אותיות שט"ן ע"ז, שכח השטן הוא עז וחזק מתות מאוד על הלובשו, וגם עז הוא לשון עז, דהיינו שעיר כמו ושעירים ירקדו שם, ואיך יתכן שיעורר רחמים על הציבור כשהוא לבוש בכוח עז של הס"א.

וזה אשר השיב מרן הח"ס על המכתב הנ"ל (שו"ת חת"ס או"ח סי' ט"ז): "גי"ה הגיעני וההכרח להשיב להחזיר לו אגרת י"נ (ידיד נפשי) הגאון החסיד דאוהעל אשר אמרותיו מאירים מעולפת ספירים במ"ש בגלות בדבר אחד נתכוונו הוא ואני, היש חיך מתוק מזה לענין עיקור הדין של לבישת בגדי צמר, אשרי הנזהר וקדוש יאמר לו... ותמהתי על דברי הגאון באגרת שלו גם כי כל דבריו בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכת מחשבת...". ואחרי שמאריך הח"ס בעניני נוסחאות התפילה וספר "לקוטי אמרים" ש"לא נמצא בקהלתינו", מסיים להנגיד הנ"ל: "אך מטעם אחר אני מחלה פניו כשמתפלל בקהל חסידים, בגדי פשתן ילבש, מפני פירוד לבבות מחלוקת וזהו שט"ן ע"ז המורקד יותר משעטנז, יתן ה' ליחד כל בית ישראל הנפרדים עתה לג' חלקים בעו"ה, חדשים וקדושים, ופרושים, נא יחד לבבנו לאהבה ולירא את שמך, ע"כ לעצתי ישמע ועכ"פ בהתפלל עמהם ילבש בגד פשתן או משי".

7 עיין דברי החיד"א ז"ל בספרו ברכי יוסף (יו"ד הלכות כלאים סי' רצ"ט) שמביא ששני חסידים מתלמידי הבעש"ט אמרו לו אחר שהגיעו לארה"ק שהטעם שהקפידו אצל חסידים על בגדי צמר הוא משום חשש תערובת שעטנז, וכתב בזה"ל:

"זה שנים כן באו סיעת ספריא מקרית חוצות לשכון כבוד בארץ ותרי מינייהו רבנן המתקדשים והמטהרים בהדר"י הדרי"ם, ועין רואה הני מאני ררבנן מכף רגלם ועד ראשם לבושי משי, ואיבעיא להו לרבנן מה מצוה זו ומצאה הקפידה אמור רבנן בטעמא, כי לדעתם חוטי פשתן על ערבי"ם בכל בגדי צמר שבעולם והוה כלאים, דין גרמא דשויא אנפשייהו לכל בגדי צמר מ"מ כבגדי כלאים, אלו דבריהם ויהי מאז בקרבי כאש בוערת, אך לא הי' אדם מרבני עיר קדשנו ואנשי מעשה דחש לה, כי בכל גלילות ארבע כנפות הארץ כל ישראל לובשים בגדי צמר מכל המקומות כמפורסם, ולבי הי' מהסס תדיר במימר קדישין הנהו חסידים... עכ"ל החיד"א.

אגב, מן החובה לציין שבהרבה ספרי הדורות נשתרבבה הטעות שכוונת החיד"א היינו על שני הצדיקים הרה"ק רבי מענדל מוויטעבסק והרה"ק מהר"א מקאליסק זי"ע (וכן מובא בס' מסעות ירושלים ועוד), אך יש להעיר ע"ז, כי שני הצדיקים הנ"ל עלו לארה"ק בשנת תקל"ז, והספר ברכי יוסף כבר יצא לאור בשנת תקל"ד, ועל כן צריך לומר שכוונתו על הרה"ק רבי

אב"ד ראשית חכמה: דער ישמח משה שרייבט אז מ'זאל נישט דאוועגען מיט קיין בגדי צמר דעם נוסח האר"י?[8]

רבינו: יא, ווייל דער נוסח האר"י האט ער געהאלטן איז העכער, ער שרייבט דאך, ער זאגט דארט אויך פארוואס...[9]

א' הנוכחים: די עמך אידן פלעגן דאך יא גיין מיט בגדי צמר, וויזוי האבן זיי גע'דאוועגט?

רבינו: דער טאטע ז"ל האט דערציילט אז אין סיגוט האט מען נישט געקענט דאוועגען שבת פארץ עמוד אזוי, איינער וואס איז געגאנגען מיט בגדי צמר האט שבת נישט געקענט דאוועגען פארץ עמוד.[10]

א' הנוכחים: אפילו אויב מ'האט עס באקומט פון שעטנז האט מען אויך אזוי מחמיר געווען?

רבינו: מ'האט מורא געהאט אויף די צמר, אז אין די וואל האט זיך אריין גענאפט א פאדעם פון פשתן, דאם קען מען נישט באקומן, ס'איז נישט געווען נאך קיין לאבערטאריע'ס...

דאם איז געווען פארוואס מ'איז געגאנגען מיט א טערקיש טלית ווייל מ'האט געהאלטן אז דארט איז נישטא קיין פשתן, א טערקישע טלית איז געווען זייער שטארק איינגעפירט מ'האט נישט אנגעטוהן קיין אנדערן טלית.[11]

עכ"פ דער ישמח משה שרייבט דארט אזוי אין די תשובה (שו"ת השיב משה סי' ז), אז ווער ס'גייט מיט בגדי צמר 'אין נוסח ספרד כדאי לו', ער האט עם פראבירט אויסצוריסן,[12]

מענדל מפרמישלאן והרה"ק רבי נחמן מהאראדענקא זי"ע אשר כבר הגיעו בהעליה החסידי הראשונה.

8 עיי' בשו"ת השיב משה (סי' ז) וז"ל: ...והנה בענין העברה לפני התיבה בבגדי צמר, אמת אם יש ח"ו שעטנז בהבגד שלבוש בו דהיינו שמעורב בו חוט פשתן, אף שהוא לא ידע ממנו מזיק מאוד להתפלה דמלבד שהוא לאו דאורייתא יש בו טומאה גדולה בבגד שעטנז, ודורשי רשומות אמרו שעטנז היא אותיות "שטן עז", שכח השטן הוא עז וחזק מאוד מתוה על הלובשו, וגם עז הוא ע"ז דהיינו שיער כמו שעירים יקדו שם, ואיך יתכן שיעורר רחמים על הציבור כשהוא לבוש בכח עוז של הסט"א. והנה אם הציבור רוצין לתקן דאף שהם לובשין בבגדי צמר ואינם חוששין לחשש תערובות, מכל מקום העובר לפני התיבה לא יעבור בלבוש צמר, דמחמת שהוא שלוחם וצריך לעורר רחמי שמים על הציבור ראוי לחוש שפי, ודאי תקנה טובה הוא ויבא עליהם ברכה וכו'. אבל אם מתפללין בנוסח האר"י זצוק"ל שהוא נוסח של המתנהגים בחסידות, ודאי דהדין עם היחיד דידוע שכל המתפללין בנוסח זה קיימו וקבלו עליהם לפרוש מצ"ט שערי היתר כדי שלא יפגעו בשער אחד ממאה של איסור ח"ו, ואין לובשין בגדי צמר ואפשר אם אירע יחיד שנכנס להתפלל והוא מלובש בבגדי צמר אין מחפשין אחריו, אבל לירד לפני התיבה בהמנין שמתפללין בנוסח האר"י בבגדי צמר, זה לא נשמע מעולם דהוי תרתי דסתרי, תפילותיו ומלבושיו, ומעורר ח"ו ע"כ.

9 עיי' בתשו' הנ"ל שכ': ומקור הדברים הם בילקוט ראובני (קדושים) וז"ל: כי שעטנז רומז לב' מדות שלמעלה המקטריגים לישראל והשי"ת הפרידם, והלובש שעטנז מחבר אותם הכוחות ומערבב תפלתן של ישראל, ואמרו הלובש שעטנז בתפלתו סנדלפו"ן המלאך הקושר כתרים לקונו אינו מקבל תפלתו עם שאר תפלות, שנדמה כעובד ע"ז שנותן כח לרוח הטומאה, והיא נקראת שעטנז בת חמור ואביה צמר ופשתים יחד, וסי' של שעטנז ג"ץ נתחקק שם שטן א' הממונה על הלבוש של שעטנז "שטן עז" ג"ץ ציור גדול, עכ"ל.

10 מנהג זה אמנם נתקבל במשך הזמן בבתי החסידים שלא לעבור לפני התיבה בבגדי צמר, ורבים אשר לכה"פ בשבת קודש החמירו על עצמם ללבוש בגדי משי.

ובספר "לקוטי מאיר" (ברדיטש תרצ"ב - סי ג' אות ח) מספר: אני ראיתי פעם אחד אצל אדמו"ר הצה"ק מסיגעט בעל "קדושת יו"ט" זצוקללה"ה שעמד אחד להתפלל לפני העמוד בש"ק, שהיה לו יאצ"ט, ואמר לו בלחש (כדי שלא יתבייש) שיתפלל רק עד הודו, ולא יותר, מחמת שהולך במכנסי צמר, ובבית מדרשו אינו מניח לפני העמוד מי שלובש בגדי צמר..

11 וזה לשון ספר שלחן מלכים [להרה"ג ר' משה צבי לאנדא ז"ל מקליינוארדיין] (פ"ט אות י"ד): "ומשמי' דמרן אור עולם רב שר שלום מבעלוא זי"ע שמעתי, כי בעת נתיסדה הטלית פאבריק ביערעסלאוו, והקדוש מה"ו שמעון מיערעסלאוו זי"ע נתן כתב תעודה והכשר על הטליתים דשם, הקפיד עליו כי לדעתו לא טוב עשה בזה, כי באמת אנשי מעשה נוהרין מלבישת צמר, מחשש תערובות חוט פשתן ח"ו ועל כן יראה ופחד יאחזון ללבוש טלית של צמר, כי לפעמים יתערב נימא מפשתן עוד בחיי הכבש בצמרתו, אמנם במקומות שעושין הטירקישע טליתים, אין הארץ מגדלת פשתן, כי שר הארץ ההוא אינו סובל פשתן, והטליתים דשם נקיים מחשש שעטנז, עד כאן דברי קדשו. וכן שמעתי שמרן אור עולם הדברי חיים ז"ל הקפיד שיהיה טלית טירקיש", עכ"ל.

וכן כתב באשל אברהם (סי' ט"ו) דטליתים של צמר מארץ תוגרמה נקיים מחשש שעטנז, ועי' בתולדות קול ארי' (מכתב קל"ו אות ב) שהביא ג"כ מהשר שלום מבעלוא זי"ע שאמר שבעת החורבן חלקו הע' שרים בין עצמן השבח של ארץ ישראל, השר של מדינת טורקיי לקח שבח הצמר, והשר של מדינת אונגארין לקח שבח היין, עיי"ש.

וכן מובא בס' אמרי פנחס (שער סדר היום אות י') שבמדינות הישמעאלים אי"צ לחשוש לשעטנז.

ועי' תוס' מעשה רב (הל' ציצית אות ד') שכן הקפיד הגר"א מווילנא ז"ל, וסמך על המשנה בכלאים (פ"ט מ"ז) כלים הבאים מחוץ למדינת הים אינו צריך בדיקה.

ועיי' בס' שולחן מלכים (שם) שהרה"ק העטרת צבי מזידיטשויב והרה"ק מצאנז זי"ע גם היו מחמירים בזה, וכן מובא בס' מנהגי מהרי"ו שכן נהגו נגדי הרה"ק מראפשיץ.

12 וראוי לציין שהיש"מ מעיד בתשובתו: ובמדינות פולין כל מי אשר נגע יראת ה' בלבו אין לובש בגדי צמר, וגם במדינה זו מעת שבאתי לכאן הרבה הסירו בגדי הצמר מעליהם, ויבא עליהם ברכה.

א׳ הנוכחים: מ׳זאגט נאך אז דער שינאוער רב האט געפרעגט דעם צמח צדיק (הגה״ק רבי מנחם מענדל מווייזניץ ז״ל) פארוואס ער גייט נישט מיט א טערקישן טלית, האט ער געזאגט ווייל דער טאטע (הרה״ק התורת חיים ז״ל) איז נישט געגאנגען, האט ער אים געזאגט ׳דער טאטע האט געהאט מלאכים זאלן איהם היטן פון שעטנז׳.

רבינו: דער טאטע ז״ל האט זיך אויסגענומען מיט מיין שווער פאר איך האב חתונה געהאט אז ער זאל מיר שיקן א טערקישן טלית.

אב״ד ראשית חכמה: אלם בעלזא? (אשר כידוע היה מרן רבינו הברך משה ז״ל דבוק בלוז״נ לצדיקי בית בעלזא).[13]

רבינו: ניין, אלם סיגוט, אין סיגוט איז מען אזוי געגאנגן.

רי״ד לאנדא: דער רבי ז״ל (בעל דברי יואל) איז אויך געגאנגען מיט א טערקישן טלית, אין יענע יארן.[14]

רבינו: יא, אזוי פלעגט מען גיין.

שפעטער שוין נישט, אין די שפעטערע יארן ווען ער איז שוין געווען עלטער איז ער שוין נישט געגאנגן.

מ׳זאגט נאך אז ער האט שפעטער אמאל געזאגט, אז די וועלט ווערט א קליינע וועלט, מ׳טוט אימפארטירן אלע מיני סחורות איבער די וועלט, במילא אימפארטירט מען אויך פשתן אהין, די גאנצע זאך איז דאך געווען ווייל דארט איז נישט געווען שכיח קיין פשתן, היינט אבער אז מ׳טוט אימפארטירן איז דאך במילא דארט אויך דא פשתן.[15]

עכ״פ אזוי האבן זיך חסידים געפירט, מ׳איז נישט געגאנקען קיין צמר.

דער דברי חיים האט געהאט א ברודער ער האט געהייסן רבי אביגדור, ער איז געווען רב אין דוקלא, און דער דברי חיים האט אים שטארק מקרב געווען, ער האט זיך אפילו משדך געווען אויך מיט אים, מיטן דוקלער רב,[16] און ער איז אמאל אריין געקומען קיין צאנז צום ברודער, און דער דברי חיים האט אים נישט אהנגענקוקט, ער איז אריין געקומען אין צימער און ער איז געשטאנען דארט און דער דברי חיים האט אים נישט אנגענקוקט, שוין ער האט זיך געדרייט און ער האט געזעהן אז ער מאכט זיך נישט וואוסנדיג, איז ער ארוים געגאנגען, ווען ער איז אוועק געגאנגען האט ער זיך איבערגעטוהן פון די מלבושים וואס ער האט געהאט אויפן וועג, שפעטער איז ער נאכמאל אריין געקומען, ווען ער איז אריין געקומען, זאגט אים דער דברי חיים ׳אה שלום עליכם׳, זאגט ער, ער איז שוין געווען דא פריער, האסט מיך גארנישט אנגענקוקט, זאגט ער אים ׳דו ביזסט שוין געווען דא? ביזסט שוין געווען דא? כ׳האב דיך ניטאמאל געזעהן׳, פרעגט ער ׳וואם הייסט דו האסט

---

13 בבעלזא כמו במקומות רבים היתה קפידא להתעטף בטלית העשויה מצמר הבאה מטערקיא דוקא, שכונתה ׳טערקיש״ע טלית׳, סיבת הדבר היתה על פי חזקה ומסורת רבת שנים שאדמת טורקיה איננה מצמחת פשתן, ולפיכך אין בטליתות המיובאים משום חשש שעטנז, עד כמה הקפידו על קפידא זו נוכח להווכח בסיפור שסיפר הר״ר אברהם שעהנבראן ז״ל שכיהן כראש הקהל בעיר טעמעשוואר שבראמניע לפני המלחמה, שבעיצומם של שנות הזעם כשהרה״ק המהר״א מבעלזא זצ״ל עזב את אדמת אונגארין בדרכו לארץ ישראל ונמלט במרכבת הברזל דרך ראמניע, הודיעו לו חסידי בעלזא בסודי סודות אימתי ובאיזה עת עתידה המרכבת הברזל לעבור בעירו טעמעשוואר, וביקשו ממנו כי היות ובצאת המהר״א מאונגארין לא לקח עימו אפילו טלית ותפילין מאימת הרשעים הארורים, שישתדל לעלות על המרכבה כשתמתין בחניית בינים ויתן להמהר״א טלית ותפילין, ואכן כך היה שכשהגיע המהר״א לעירו עלה להמרכבה, ומסר להמהר״א את הטלית ותפילין שלו, כדי שיוכל להתפלל בהם, ומיד שאל אותו המהר״א האם הטלית היא מצמר של טערקי וכשהשיב בשלילה, לבש המהר״א רק את התפילין והתפלל מבלי להתעטף בטלית כלל.

אמנם יצויין עוד, שהמהר״א הקפיד בשנים הראשונות שגם הטלית קטן שלבש היתה עשויה מצמר טורקי, ובשנותיו האחרונות החליט לשנות את מנהגו מטעם הכמוס עימו, ובמקום צמר טורקי החל ללבוש טלית קטן מצמר ארץ ישראל, ולפני ששינה את מנהגו ערך ׳התרת נדרים׳, ורק לאחר מכן החליף לט״ק מצמר א״י. (עי׳ בס׳ בקודש פנימה עמ׳ קמ״א).

14 בס׳ הבית בהבנותו [ליקוטים בעניני נישואין ממרן רביה״ק בעל דברי יואל ז״ל] (פרק ב׳ אות ו׳) מובא שפעם אמר רב אחד למרן רבינו ז״ל, שחסידי צאנז הדרו אחר טערקישע טליתים מכיון שבעיר סטאניסלאוו היה פאבריק של טליתים אשר הפועלים היו מחסידי סאדיגער, ומחמת שמרן הדברי חיים הי׳ לו מחלוקת עמהם ע״כ לא רצה שיחזיקו אותם בפרנסתם, ועל כן בחר בטערקישע טליתים, כששמע מרן רבינו ז״ל את הדברים מחה נמרצות על כך ואמר שאין ברצונו לשבת עם אחד שמדבר מינות ואפיקורסות, וכוונתו עפי״ד הגמ׳ (סנהדרין ק.) דהמבזה ת״ח הרי זה אפיקורס וזה זלזול גדול לומר שח״ו היה למרן הדברי חיים כוונה של נקמה בענין של הידור מצוה, חס מלהזכיר.

ועי׳ עוד בקובץ עץ חיים, סיון תשס״ט (עמ׳ קע״ו) בירור מקיף בדעת מרן הדברי חיים וצאצאיו ז״ל בענין לבישת טליתים מטערקיי וכיוצ״ב.

15 וכ״כ בס׳ הבית בהבנותו (בפרק הנ״ל) שכאשר נשאל רבינו ז״ל על ענין לבישת טערקישע טלית, השיב שאבוה״ק ורבותה״ק הקפידו על זה מחמת חזקת הארץ ההיא שאינה מגדלת פשתן וליכא חשש שעטנז, אבל בזמנינו אשר רוב המסחר הוא בהוצאת סחורה ממדינה למדינה בטלה חזקת הטערקישע צמר.

16 כי הרה״ק רבי ארי׳ לייביש מדוקלא ז״ל בנו של הרה״ק מקשאנוב ז״ל שהיה בנו של הרה״ק מצאנז ז״ל, היה חתן אחיו הרה״ק רבי אביגדור מדוקלא ז״ל.

מיך נישט געזעהן, כ׳בין געשטאנען דא׳, זאגט ער ׳כ׳האב דיך נישט געזעהן׳.

בקיצור די מעשה איז געווען ער איז געקומען אים ווינטער, און ער איז געקומען מיט א ווארימע מלבוש, ס׳איז דאך געווען קאלט אויפן וועג, און דער מלבוש איז געווען אזא סוועטער, ער האט זיך אנגעטוהן אזא וואלענעם סוועטער, האט ער אים נישט געזעהן, ער איז ארוים געגאנגען און ער האט זיך איבערגעטוהן פון די מלבושים, דעמאלטם האט ער אים געזעהן, אלעם ווייל ער איז געגאנגען אנגעטוהן מיט צמר.

דער טאטע ז״ל פלעגט דערציילן, דער שינאווער רב פלעגט צו פירן טישן פרייטאג, אזוי איז געווען דער סדר, אזן פרייטאג ביים טיש האט מען זיך געוואשן און מ׳האט אויף געגעבן א חלה, און דער מנהג איז געווען אז פרייטאג האט מען נישט אויפגעשניטן מיט קיין מעסער די חלה, נאר פרייטאג האט מען מיט די הענט אויפגעריסן די חלה, אזוי איז געווען די מנהג אין צאנז, און אין שינאווא, און אזוי איז געווען אין סיגעט אויך, פרייטאג האט מען נישט אויפגעשניטן די חלה נאר מ׳האט מיט די הענט אויפגעריסן די חלה.[17]

ביי דעם פרייטאג טיש האט מען נישט אריינגעלאזט יעדן איינעם, נאר נאכן דאווענען האט דער שינאווער רב געזאגט פארן גבאי׳ן גיי רוף דעם, און רוף יענעם, ער האט אזוי געפרופן פארשידענע מענטשן, זעט אוים ער האט נישט געפירט אינגאנצן ברבים נאר ווי מ׳זאגט פאר געקליבענע מענטשן.

איז געווען אמאל אז דער שינאווער רב איז געווען אין באד אין קרעניץ, און דארט איז געווען עפעם א רבי׳ש אייניקל, און שינאווער רב האט געפירט פרייטאג טיש, אבער און ער האט חשק געהאט אז ער זאל זיין ביים טיש פון שינאווער רב, אדער מ׳האט דאך נאר געקענט זיין ביים טיש וועמען שינאווער רב האט איינגעלאדענט, און מ׳האט אים נישט געפרופן,[18] אזוי איז געווען איין וואך, אזוי איז געווען נאך א וואך, און ס׳האט אים ווי געטון מ׳רופט אים נישט, אבער וואס האט ער געקענט טוהן.

איז געווען עפעם א פרייטאג וועז מ׳האט אים נישט געפרופן, איז ער אהייגעגאנגען נאכן דאווענען, און ער האט דאך נישט געפאסט האט ער געגעסן פרישטאג, ער האט געגעסן און געבענטשט, נאכן עסן קלאפט מען אין טיהר און דעם שינאווער רב׳ס גבאי איז געקומען און ער זאגט אז דער רב האט געהייסן איך זאל איך איינלאדענען צו די סעודה, ער האט דאך אזוי געוואלט זייער שטארק קומען, מ׳האט אים נאר נישט געפרופן, און דא ענדליך רופט מען אבער ער האט דאך שוין געגעסן, האט ער געמאכט א שווייג גארנישט געזאגט, און הייבט זיך אויף און ער גייט צום טיש, ער האט זיך נאכאמאל געוואשן צו א סעודה, ער זעצט זיך אראפ ביים טיש. שינאווער רב איז אריינגעקומען צום טיש, מ׳האט אויפגעגעבן א חלה, שינאווער רב האט זיך געוואשן און ער נעמט די חלה און רייסט אויף אזוי, ער צוברעכט מיט די הענט די חלה, און ער זיצט אזוי אין די זייט און זעהט ווי מ׳רייסט אזוי אויף די חלה, פרעגט ער דעם שינאווער רב

---

17 הנה ענין הברענן ידוע אצל חסידים שבעש״ק לא השתמשו עם הסכין רק היה שוברין החלה בידים, וכבר מובא מנהג זו במהרי״ל (בהל׳ סעודה), ועיין בס׳ טעמי המנהגים (דף קיז) שמעתי כי יום הו׳ הוא נגד יוסף, וביוסף כתיב בשבר אשר הם שוברים, ע״כ משברים ביום ו׳ את לחם המוציא בידים.

ועי״ש שמביא בשם הרה״ק מאלעסק ז״ל, לפי שנוהגין לאכול בערב שבת קודש מהחלות אשר נאפים לכבוד שבת קודש, על כן נוהגין לפרוס בעש״ק פרוסת המוציא בידים, כדי לחלק בין החלות אשר אוכלים אותו בעש״ק, לבין החלות שאוכלים אותם בשבת קודש, שאותן החלות של שבת קודש חותכין בסכין.

וכס׳ אמרי פנחס מהרה״ק מקאריץ ז״ל (שער ד׳ אות ב) מביא טעם שנוהגין בערב שבת לשבור את לחם המוציא בידים, כי רמז חיתוך המוציא לשם חת״ך שהוא שם של פרנסה, ׳ומשביע׳ בגימטריא חת״ך, ובערב שבת כתב השו״ע שאין לאכול כדי להשביע, ע״כ אין לחתוך המוציא בסכין רק לפרוס בידים.

ועי׳ בקובץ בית אהרן וישראל (גליון קג דף קכו, סק״ח) שהחסיד ר׳ משה מלמד ז״ל מלוצק היה מוסר את מה שהיה מרגלא בפימיהו של החסידים הזקנים בלוצק שבערב שבת אין משתמשים עם הסכין, כי המלאכים שומרים את הסכין לצורך חיתוך הקוגל בשבת קודש.

ועי׳ בס׳ אלה מסעי (עמ׳ קס״ד) שסיפר רבינו מרן הברך משה ז״ל שמרן העצי חיים בעת שהיה ילד צעיר, נענה פעם ואמר לאביו שהוא יודע טעם למנהג הלזה, כי הרי איתא בשו״ע (סימן תנ ס״א) שיש להשחיז הסכין בערב שבת קודש, ובכן כיון שנותנים בערב שבת את הסכין להמשחיז שישחיזנו, הרי אין סכין בבית ומוכרחים לשבור את הלחם בהידים, ונהגה מרן הקדושת יו״ט מדברי בנו היניק.

18 עיין בס׳ דברי יחזקאל החדש וכס׳ דרך הנשר (עמ׳ י״ח) שמביא עובדא זו, ושם מובא שהרה״ק משינאווא לא רצה להזמין את אותו בנש״ק לשולחנו, כי היה עובד ה׳ גדול והיה מאריך בתפילתו מאוד, והיה מתפלל שלא בזמן תפילה, וכידוע שהרה״ק משינאווא היה מקפיד מאוד על כל קוץ וקוץ של הלכה, ע״ש.

׳רבי ס׳איז נישט מיחזי כרעבתנותא אויפצורייסן א חלה?׳ אזוי פרעגט ער.

דער שינאוועך רב קוקט אים אזוי אהן און הייבט אן צו פאַרציילן א מעשה, אז רבי נתן אדלער דער רבי פון חתם סופר, האט געהאט א חומרא ער איז נישט געזעצן אויף א געפיטערט בענקל, נאר אויף א האלצערנעם בענקל, פארוואס איז ער נישט געזעצן אויף א געפיטערט בענקל?, ווייל די פיטער איז דאך געמאכט געווארן פון סחורה, האט ער מורא געהאט אז מ׳נעמט די סחורה פון אפפאל פון פארשידענע סארט סחורה, קען דאך זיין סיי צמר און סיי פשתים, און מ׳מושט אוים אפפאל און מאכט די פיטער, האט ער נישט געוואלט זיצן אויף א חשש פון שעטנז, האט ער געהאט אזא חומרא אז ער איז נישט געזעצן נאר אויף א אומפגעפיטערט בענקל.

איז אמאל האט מען אים געפרופן צו אן אסיפת הרבנים, און ווען ער איז אנגעקומען, זענען שוין געזעצן דארט גדולי הרבנים, רבנים בדורו פון רבי נתן אדלער דארף מען זיך פארשטעלן אז דאס זענען געווען אמת׳ע גדולי ישראל, און רבי נתן אדלער איז אריינגעקומען, יעדער האט זיך אויפגעשטעלט לכבודו, און מ׳האט אים אנגעווייזן א בענקל וואו ער זאל זיך אראפזעצן, און ער קוקט אהן דאס בענקל, ס׳איז געווען א געפיטערט בענקל, זאגט ער אז אויף א געפיטערט בענקל פירט ער זיך אז ער זיצט נישט, וויל ער מ׳זאל אים ברענגען א אנדער בענקל, נו, איז מען געגאנגען זוכן א אנדער בענקל, ס׳איז נישט געווען אזוי מצוי אזוי פיל בענקלעך, האט ער זיך נישט אראפ געזעצט דערווייל, און אז ער איז געשטאנען, איז לכבודו, זענען די אלע וואס זענען געווען באטיילигט ביי די אסיפה אויך געשטאנען, ווייל אז ער האט זיך נישט אראפ געזעצט איז יעדער געשטאנען ביז מ׳איז דערווייל געגאנגן זוכן א בענקל, ביז איינעם האט שוין פארדראסן אזוי מ׳שטייט אזוי און מ׳וואַרט, פרעגט ער דעם רבי נתן אדלער ׳איר זאלט מיר מוחל זיין אבער ס׳איז נישט אפשר מיחזי כיוהרא?׳, האט ער אים געענטפערט, ׳א חידוש פון א זאך, אויף ׳יוהרא׳ אליינם איז מען נישט חושש, אויף ׳מיחזי כיוהרא׳ איז מען חושש?׳, אזוי פארציילט דער שינאוועך רב די מעשה. און ער האט געענדיגט, ׳א חידוש פון א זאך, אויף רעבתנותא אליינם איז מען נישט חושש, אויף מיחזי כרעבתנותא איז מען חושש׳. דאם הייסט ער האט אים געגעבן צו הערן אז ער האט שוין געגעסן איין סעודה, און ער וואשט זיך צו א צווייטע סעודה.

א׳ הנוכחים: מ׳האט נאר פרייטאג געפירט טיש?

רבינו: יא, אין סיגוט איז אויך אזוי געווען, מ׳האט אויך געפירט טיש פרייטאג. דער זיידע דער עצי חיים האט יעדן פרייטאג געפירט א טיש מיטן עולם, ברבים האט ער געפירט א טיש, דער קדושת יו״ט אויך, און אין שינאווא איז אויך אזוי געווען.[19]

א׳ הנוכחים: דוקא נישט יעדן טאג נאר פרייטאג?.

רבינו: אזוי איז געווען דער סדר, נאר פרייטאג, אין צאנז האט מען יעדן טאג געפירט טיש, אבער איך האב נישט געהערט אז שינאווער רב זאל יעדן טאג פירן טיש, אדער פרייטאג האט ער געפירט, און אין סיגוט איז אויך אזוי געווען.[20] דער זיידע האט נישט געדאווענט שפעט, און נאכ׳ן דאווענען האט ער געפירט א טיש.

ס׳איז אזוי, מ׳האט דאך נישט געלעבט אין אזא וועלט ווי היינט, די קארם מיט די פליגערם, ס׳איז נאך געווען אזא פרימיטיווע וועלט, מ׳איז געפארן מיט א פערד און וועגעלע, מ׳איז שוין אפשר געפארן מיט א באן דאם איז שוין יא געווען, אבער אז איינער איז געקומען אויף שבת איז מען

---

19 עיי׳ בס׳ שיח יצחק (פשעווארסק - דף עז) שהרה״צ מו״ה איציקל מפשעווארסק זי״ע בסיפר: שלא היו דרכו ליטול ידיו בערב שבת קודש לפת, עד שצעק עליו הרה״ק הקאלאשיצער רב זצ״ל, ואמר שבשינאווא ובבעלזא אכלו בערב שבת קודש סעודה בבשר, וסיים רבינו: ומאז יש לי עול ליטול הידים בכל ערב שבת קודש ע״כ.

20 עיי׳ בס׳ משמרת שלום - קוידינאב (סי׳ כט אות ד) שכ׳: מנהגינו שלא לאכול בערב שבת קודש מאכלי חלב רק בשר, ומקור הענין במשנה תענית, שבערב שבת לא היו מתענים מפני כבוד השבת, ואסרו חכמים לכנוס לשבת כשהוא מעונה, רק צריך ליכנוס לשבת בדעה צלולה ומיושבת ובשמחה, ע״כ גם תענית ערב ר״ח ותענית בכורים נדחים ליום ה׳, והא דאיסססנים מתענה משום שאם יאכל לא יהי׳ יכול לאכול בלילה, אבל סתם בני אדם אדרבה, אסור להם להתענות, ולכן מהראוי לאכול בערב שבת קודש מאכלי בשר מתובל כי בכח ההוא יקבל קדושת השבת בדעה צלולה ומיושבת.

וכ״כ בס׳ אור הנר (ח״ב אות ה) מנהג הרבה צדיקים זי״ע היה, שלא אכלו בערב שבת קודש מאכלי חלב רק בשר, כדי שלא יהיה לו שינוי ווסת במאכלי שבת, וכך נהג אא״ז הק׳ מוהרש״ח מקוידנוב ז״ל.

ועיי׳ בס׳ ליקוטי מהרי״ח (סדר הנהגת ער״ש) שכ׳: עיין בסדור רבי שבתי, שלא יקבע סעודתו בערב שבת מבשר ויין, עיי״ש. אך המנהג במדינת פולין, גם אצל הצדיקים ואנשי מעשה, דייקא לאכול בשר בסעודת ערב שבת. ושמעתי הטעם, משום שבעוונותינו הרבים היה העניות רבתה בישראל, ולא היו אוכלין בשר כל ימי החול, לכך כדי שלא יהיה בשבת שינוי וסת הנהיגו לאכול בשר בערב שבת, מכל מקום המנהג לשנות מבסעודת החול.

נישט געקומען צו פארן פרייטאג אויף שבת, וועז מ׳איז געפארן אויף שבת צו א רבי׳ן איז מען געקומען צו פארן שוין דאנערשטאג אדער נאך פריער, אז אויף פרייטאג איז מען שוין דארט געווען, צו וועגן טלטול הדרך איז מען געווען אפגעמוטשעט, מ׳איז נישט אריינגעפאלן אין שבת אריין אזוי ווי היינט מ׳פארט אלעם די לעצטע מינוט מ׳כאפט אריין די לעצטע רגע, ס׳איז געווען מער אזא רואיגע פרימיטיווע וועלט, ממילא פרייטאג אינדערפרי איז שוין געווען געסט, אידן וואס זענען געקומען אויף שבת זענען שוין פרייטאג געווען געסט, אזוי האט מען געפירט טיש מיט די געסט.

בכלל איז אינדערהיים געווען דער טיש, אזוי איז געווען אין צאנז, אזוי איז געווען אין שינאווא, און אזוי אין סיגעט, מ׳האט געגעסן מיטן עולם, אלע געסט וואס זענען געקומען אויף שבת, אלע האבן געגעסן ביים טיש, דאס איז געווען דעם רבי׳נס געסט, מ׳האט געגעסן ביים רבי׳ן, אזוי איז געווען פרייטאג צו נאכט׳ס, שבת בייטאג, אזוי ווי ביי שלש סעודות ווי ס׳קוקט היינט אוים, אזוי איז געווען פרייטאג צו נאכטס און בייטאג, און באמת דאס האט דער בעל שם הק׳ איינגעפירט דעם טיש, נישט נאר מ׳זאל דאוונענען בציבור, נאר אויך מ׳זאל עסן בציבור,[21] אלע חסידים האבן געגעסן, ס׳האבן געקענט זיצן ביים זעלבן טיש א עושר מיט א ארימאן, א תלמיד חכם מיט א עם הארץ, אזוי איז געווען די שבת טיש, און דער יו״ט טיש איז אויך געווען אזוי.

א׳ הנוכחים: פרייטאג איז געווען דער טיש אז מ׳האט געגעסן מילעביג׳ס?

רבינו: ניין, נישט קיין מילעביג׳ס. א געהעריגע פליישיגע סעודה.

א׳ הנוכחים: עם איז געווען א קפידא פרייטאג נישט צו עסן מילעביג׳ס?

רבינו: ס׳איז אזוי, די גוים עסן נישט קיין פלייש פרייטאג, די אמאל׳יגע גוים...[22], היינטיגע גוים זענען שוין פארדארבן געווארן....

א׳ הנוכחים: מ׳זאגט אז דער קאמינקער רב (הרה״ק רבי שלום ז״ל) איז געווען מיטן צאנזער רב אין ראפשיץ, זיי האבן געהערט ביידע א תורה פונעם ראפשיצער רב, ביידע זענען ארוים געגאנגען, איינער האט געהערט קלאר אז מ׳דארף עסן מילעביג׳ס פרייטאג, און דער צווייטער האט געהערט קלאר אז מ׳זאל נישט עסן מילעביג׳ס פרייטאג.[23]

רבינו: די קאטוליקן זיי עסן נישט קיין פלייש פרייטאג, זיי עסן נאר פיש.

די וועלט פארציילט אזא מעשה, אזא ווערטל, ס׳איז געווען א איד, וואס – עס זאל נישט פארקומען – איז געגאנגען צום גלח און מ׳האט אים אנגעשפריצט מיט וואסער, און ער האט זיך נעבעך גע׳שמד׳ט. וועז עס איז געקומען פרייטאג האט ער געגעסן פלייש, האט אים איינער פארגעהאלטן ׳היתכן׳, זאגט ער, כ׳בין געווען ביים גלח, ער האט עם אפגעשפריצט, און ער האט געזאגט אז ס׳איז פיש...

ר״ד לאנדא: רבי יאנקעלע (כ״ק האדמו״ר מפשעווארסק ז״ל) האט פארציילט, אז דער ראפשיצער רב האט איינמאל פאר קידוש שביעי של פסח געזאגט א לימוד זכות, אז ס׳איז געווען א איד וואס האט געווואוינט אין דארף, ער האט נישט געוואוסט וועז ס׳איז פסח, פון וואו וויסט ער וועז ס׳איז

---

21 עיין בספר דברי חנה (חלק הליכות והלכות) שבפר׳ משפטים (כג,בה) ועבדתם את ה׳ וגו׳ וברך את לחמך, וכתב בפי׳ יונתן דמכאן ראיה שצריכין לאכול ביחיד אבל התפילה תהיה ברבים ד״ועבדתם״ כתיב בלשון רבים ו״לחמך״ כתיב בלשון יחיד, וסיפר הרה״ק משינאווא ז״ל שראה בהחומש של הרה״ק העט״צ מוידטשויב שהגיה לצד דברי התרגום יונתן בזה״ל: ״אבל אנחנו לא כן קבלנו מרבותינו הקדושים, אלא גם האכילה צריך להיות ברבים״.

22 כי לפי אמונתם האיוולת האותו האיש ימ״ש נתלה ונצלב ביום ששי, ע״כ יום ששי נחשב אצלם כיום של אבל, וע״כ הם נמנעים מלאכול בשר.

23 עיין בספר פי צדיק (עמ׳ רמ״ו) בשם הרה״ק רבי שלמה מבאבוב ז״ל שסיפר ששאלו פעם לק״ז מצאנז למה אינו אוכל גבינה בליל יום ו׳, השיב שכך קיבל מרבו הק׳ מראפשין, אז שאלו לו שהרה״ק ר״ש מקאמינקא מהדר דווקא לאכול גבינה בערבי שבתות באמרו שכך קיבל מרבו הק׳ מראפשין, ואיך יתקיימו שניהם, ענה מרן הק׳ מצאנז האמת כן הוא, ששנינו היינו בראפשין במעמד אחד בשעה שהרה״ק דיבר אודות אכילת גבינה בער״ש, רק אני הבנתי שאין לאכול, והוא הבין שאדרבה יש לאכול, וכ״א הבין לפי דרך עבודתו, עי״ש.

ויש לציין שבס׳ מפיהם ומפי כתבם (ח״א עמ׳ ק״ס) מביא בשם מהר״י מפשעווארסק ז״ל שפע״א אמר א׳ מהגבאים להרה״ק משינאווא ברוב בורותו ואי הבנתו בדרכי הרה״ק מראפשין, שהיה מנהג בראפשין יעדן פרייטיג האט מען געקאכט עפעס א מאכל און מ׳האט דאס געגעסן מיט א פרישע בילקע וואס מ׳האט געקויפט דווקא יענעם פרייטיג וכו׳, עי״ש.

ומן הענין לציין שבס׳ דברי חנה (ח״א חלק הליכות והלכות) מביא שהרה״ק מקאלאשין ז״ל אמר בשם הרה״ק מראפשין שלחם עם חמאה רשאין לאכול עד שהצדעים (שלעפען) כואבים, דהיינו שאין בהם הליכה אחר תאוות.

פסח? אז ער גייט אריין אין שטאט און ער זעהט די גוים, פאר זייער האגע עסן זיי מילעכיג׳ס, זיי עסן קעז, טאמער האט ער געגעסן קעז איז א סימן אז ס׳איז נאכנישט פסח, און טאמער עסט ער פלייש איז א סימן אז ס׳איז פסח.

רבינו: יא, ווייל יענעם פרייטאג פאר זייער האגע עסן זיי דוקא יא פלייש.[24]

ר״ד לאנדא: במילא אז ער האט געזעהן אז דער גוי האט געגעסן קעז האט ער פארשטאנען אז ס׳איז נאכנישט יו״ט, נאכדעם קומט ער אריין אין שטאט און ער זעהט אז ס׳איז יו״ט, פרעגט מען אים וואם האסטו געטוהן? זאגט ער וואם הייסט, כ׳האב דאך געזעהן דעם גוי עסן קעז? האט מען אים געזאגט אז דער גוי האט מחלל געווען יו״ט..., דאם האט ער געזאגט אלם א לימוד זכות, דער ראפשיצער רב האט געוואלט זאגן פאר קידוש א לימוד זכות פאר די אלע אידן נעבעך.

אב״ד ראשית חכמה: אין על הגאולה ועל התמורה ברענגט דער רבי ז״ל אויף דעם וואם עם שטייט די וואכעדיגע סדרה [וארא], והדגה אשר ביאור מתו, דער רבי פרעגט דארט פארוואם זענען די פיש געשטארבן דא ביי די מכה פון דם, און ביי די מבול שטייט אז די פיש זענען נישט געשטארבן. זאגט דער רבי אין על הגאולה, אז די מצריים האבן געדינט דעם יאור, דאם איז געווען זייער אפגאט, במילא קומט אויס אז די פיש זענען ניזון געווארן פון די עבודה זרה, און אז זיי האבן געלעבט פון עבודה זרה זענען זיי געשטארבן, כאטשיג עם שטייט דאך אז צדיקים ווערן מגולגל אין פיש, אבער ווען מ׳איז ניזון פון עבודה זרה האבן זיי געדארפט שטארבן.

רבינו: עם שטייט אין ישמח משה, ער ברענגט אז דער רבי פון לובלין האט אים געפרעגט, אברהם אבינו האט געמאכט א סעודה פאר די מלאכים אזוי ווי ס׳שטייט אין פרשת וירא, אבער פיש האט ער נישט געגעבן, פארוואם האט ער נישט געגעבן קיין פיש? אזוי האט האט געפרעגט דער רבי פון לובלין.

דער ישמח משה פארענטפערט דאם, ווייל צדיקים ווערן מגולגל אין פיש, אויב איז מען א גרויסע רשע ווערט ער נישט מגולגל אין פיש, און אויב ער איז מען גאר א גרויסער צדיק ווערט ער אויך נישט מגולגל אין פיש, און דארטן בימיו פון אברהם אבינו איז געווען אדער גאר גרויסע צדיקים, מתושלח, חנוך, אזעלכע צדיקים, די ווערן נישט מגולגל, במילא איז נישט געווען וואם מעלה צו זיין.[25]

א׳ הנוכחים: כ׳האב געזעהן אז ס׳ווערט געברענגט פארוואם פיש איז די אינציגסטע מאכל וואם האט א ריח, קיין שום זאך האט נישט אזא ריח, ווייל ביים חטא אדם הראשון האבן אלע מאכלים באקומען א ריח רע, און ווען ס׳איז געווען דער מבול איז גארנישט געבליבן, די אינציגסטע זאך וואם איז געבליבן איז געווען פיש, און עם איז געבליבן דער ריח, עפעס אזוי.

רבינו: דער ר״ן אין מס׳ שבת זאגט, אז ביים חטא אדם הראשון איז ארויף א זוהמא אויף אלע נבראים, און ביי מתן תורה ווען ס׳איז געווען פסקה זוהמתן פון כלל ישראל, איז אלעם אראפגעקומען אויף פון די בעלי חיים, חוץ מן הדגים ווייל זיי זענען נישט געווען ביי מתן תורה.[26]

אבער דער רי״ם (חידושי הרי״ם לפ׳ נח) זאגט דאס, ער זאגט אז די מי המבול האט אלעם אראפגענומען, נאר פון די פיש נישט ווייל תולדותם איז במים, במילא האט דאס וואסער גארנישט אויפגעטוהן פאר זיי, איז געבליבן די זוהמא, אזוי זאגט ער.[27]

---

24 היינו החוא הנקרא אצלם ׳חג הפסחא׳ [איסטער] שהוא באמצע יו״ט פסח, כי הם בטיפשותם מאמינים שאותו האיש שר״י נתלה ע״י חכמי ישראל ביום שישי שהיתה ערב פסח, ואחר ג׳ ימים קם לתחיה ועלה בסערה השמימה, עפ״ל. וע״כ ביום ששי אינם אוכלים בשר, חוץ ביום הששי שלפני חג המולד שאז אוכלים בשר.

25 וז״ל שם: ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו׳ שאלני מורי הצדיק וק׳ מהרי״י מלובלין זלה״ה מאי טעמא לא נזכר בתורה הק׳ בסעודת המלאכים דגים, ובן ויזבח יעקב בהר (בראשית לא, נד), ובדברי רז״ל נזכר בשר ודגים. והשבתי לפי שעיקר הסעודה להעלות ניצוצות ולתקן גלגולים, והנה איתא בכתבי האר״י דרוב צדיקים מגולגלים בדגים, והיינו ודאי צדיקים קטנים, אבל הצדיקים הגדולים אין צריכין לשום תיקון, ואז בימי אברהם לא היו רק הצדיקים הגדולים הנזכרים בתורה [כגון משותלח וחנוך, עי׳ יש״מ פ׳ נח], וקלסיה מאד. ואמר שמשום זה לא נזכר גם כן בסעודת שלמה דגים, לפי שאז היתה סיהרא במילואה (זוהר ח״א ע״ג ע״ב), ואיש תחת גפנו (מלכים א׳ ה, ה) היינו שהיו הכל נשמות חדשות, והבן זה ודפח״ח.

26 עי׳ בחידושי הר״ן (שבת קח.) ״והנכון כשבא נחש על חוה הטיל זוהמא עלי׳ ועל כל בריות שבעולם, ישראל שעמדו על הר סיני נפסקה זוהמא מהם ומן הבריות שהיו שם, חוץ מדגים שלא היו שם״, עי״ש

27 וז״ל בחי׳ הרי״ם עה״ת (פ׳ נח) ״המבול הדיח מכל הברואים כל טומאה שהי׳ עליהם, וזה נראה מ״ש במס׳ שבת (ק״ח) שדגים נפיש זוהמא ומאין למידין זה, ולהנ״ל נראה שלא הודחו ממימי המבול הואיל ותולדותם במים ולכך לא הודחו מהזוהמא, ובחטא אדם הי׳ קילקול בכל הנבראים והי׳ בהם זוהמא״, עי״ש.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אצל מעמד הקבלת פנים
של החתן נכד כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

הרב יחזקאל שרגא שליט"א

בן הגה"צ רב דביהמ"ד ישמח משה שליט"א, חדב"נ

יום ד' פ' לך תשפ"ג לפ"ק - בהיכל בית המדרש הגדול בקרית יואל יצ"ו

שמחתי באומרים לי בית ה' נלך. די מאמע פונעם ראפשיצער רב ז"ל האט דאס אויסגעטייטשט פאר די חופה, שמחתי באומרים לי", ווען מ'האט געזאגט 'הרי את מקודשת לי', בית ה' נלך.

כ'האב געקלערט אזוי, עס איז דא א ספר מאורי אור, ברענגט ער אראפ, כל"ה איז בגימטריא אזוי, א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י'. אז מ'וועט צוזאם רעכענען דער א' מיט די ב', און די ג', און די ד', און די ה', און די ו', און די ז', און די ח', ט', י', באטרעפט דאס כל"ה, נ"ה, פינעף און פופציג. לויט בהכאה, דאס הייסט וועט מ'זאל אנדערש רעכענען, א' פעמים א', ב' פעמים ב', ג' פעמים ג', ד' פעמים ד', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ז' פעמים ז', ח' פעמים ח', ט' פעמים ט', י' פעמים י', איז עס בגימטריא שכינ"ה, אזוי זאגט ער.

מיט דעם פארשטייט מען זייער גוט, שמחתי באומרים לי, א כלה זאגט שמחתי באומרים לי", ווען מ'האט געזאגט 'הרי את מקודשת לי', דאס איז א כלה, וואס כל"ה די אותיות בהכאה איז דאך בגימטריא שכינ"ה, בית ה' נלך, איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם, איז עס בגימטריא שכינ"ה.

און עס קען נאך זיין מער, ער זאגט דארט, כל"ה במילוי, אז מ'וועט ארויס שרייבן דאס ווארט כל"ה, באטרעפעט עס נ"ה, פינעף און פופציג. נ"ה אז מ'זאל ארויס שרייבן במילוי, דאס הייסט נ' ו' ן' און ה' א', באטרעפט עס קי"ב, דאס איז שם יב"ק. אזוי זאגט ער, כל"ה באטרעפט נ"ה, און נ"ה במילוי באטרעפט שם יב"ק.

שטייט אין אור לשמים, כלה יוצאת בהינומא, דאס ווארט הינומ"א - זאגט דער אור לשמים דער אפטער רב ז"ל - באטרעפט אויך קי"ב, זאגט ער, דאס איז שם יב"ק, און די גמרא זאגט מאי הינומא קריתא, זאגט ער, קריתא, ווייל דער שם יב"ק איז י'עננו ב'יום ק'ראינו, אזוי שטייט.

קומט אויס אזוי, כלה בעצם איז בגימטריא נ"ה, און נ"ה במילוי איז בגימטריא שם יב"ק, כלה יוצאת בהינומא, הינומא איז נאכאמאל בגימטריא שם יב"ק, קומט אויס איז עס צוויי מאל דער שם יב"ק.

עס שטייט אין אוהב ישראל פרשת ראה, זאגט ער, דער שם יב"ק איז בגימטריא הוי"ה אלהי"ם, דאס איז אין מאל, און אויך א צווייטע אהי"ה הוי"ה אדנ"י, די דריי שמות איז

אויך בגימטריא ק"ב. די ערשטע - זאגט דער אפטער רב דער אוהב ישראל - איז המתקת הדינים, הוי"ה אלהי"ם איז המתקת הדינים. און די צווייטע אהי"ה הוי"ה אדנ"י, דאס איז דער שורש און דער מקור פון אלע ברכות והטובות, אזוי זאגט דער אפטער רב, אזוי שטייט אין אוהב ישראל.

כ'האב געקלערט, כלה יוצאת בהינומא איז צוויי מאל דער שם יב"ק, די גמרא זאגט, כל השרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה, בלא טובה, אהן א טובה און אהן א ברכה, ווייל כלה יוצאת בהינומ"א, דאס איז קי"ב דער שם יב"ק, איז אהי"ה הוי"ה אדנ"י דאס איז דער מקור פון אלע ברכות והטובות. דאס איז אז מ'האט חתונה, איז דא דער שם יב"ק, איז מקור הברכות והטובות, אבער השרוי בלא אשה, במילא פעלט אים דאס, איז ער שרוי בלא ברכה און שרוי בלא טובה.

דאס קען זיין דער מקור וואס ס'איז מקובל אזוי, אז א חתן וכלה ביום חופתם קענען מתפלל זיין, מ'האט א ספעציעלן כח התפילה, עס ווערט נתקבל אין הימל זייערע בקשות און זייערע תפילות. ווייל דער שם הקדוש יב"ק איז די ראשי תיבות י"ענו ב"יום ק'ראינו. כל"ה יוצאת בהינומ"א, ווערט נתעורר דער שם יב"ק, און דער שם יב"ק איז י"ענו ב"יום ק'ראינו. במילא איז א זמן פון שמחת חתן וכלה איז א זמן פון י"ענו ב"יום ק'ראינו, דער אויבערשטער איז מקבל די תפילות פון אידישע קינדער, און ספעציעל פון חתן וכלה.

דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל נתקבל ווערן די תפילות, תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל, עס זאל נתקבל ווערן אלע תפילות און אלע בקשות פון אידישע קינדער, אידן זאלן געבענטשט ווערן אין אלע ענינים. צרכי עמך ישראל מרובים, אידישע קינדער דארפן ישועות, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט קינדער, אידישע קינדער דארפן געהאלפן ווערן מיט רפואות, אלע מיני ישועות, פרנסה און גוטע שידוכים וכל מילי דמיטב, וען ס'איז א זמן פון שמחת חתן וכלה, ה' הושיעה המלך י"ענו ב"יום ק'ראינו, דער אויבערשטער איז משפיע פאר אלע אידישע קינדער, ער איז מקבל די תפילות פון חתן וכלה, און פון כל הנלווים אלינו, פון כל הנאספים.

דער אויבערשטער זאל העלפן, די תפילה פון עלטערן וואס פירן א קינד אונטער די חופה, זיי זענען מתפלל און בעטן זיך אויס ביים הייליגן באשעפער, אלע גוטע פריינד וואונטשן אהן, און יעדער איז מתפלל די זיווג זאל עולה יפה זיין, גיין אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת, און אויפשטעלן א בית נכון ונשא לשם ולתפארת ולתהלה בדרך האבות הקדושים, אויפשטעלן דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת ושמחה אלעמאל. מיין איידעם דער מחותן דא, און אלע אנדערע מחותנים, זאלן זיהן אסאך נחת דקדושה מתוך שמחה וחדוה וכל מילי דמיטב תמיד. און די זעלבע, המלך י"ענו ב"יום ק'ראינו לכל העם הנאספים, אלע זאלן געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב, די אלע וואס זענען זיך משתתף דא בשמחתינו זאלן געבענטשט ווערן בברכה המשולשת בתורה.

עס איז א צייט פון א שמחה, די אבות הקדושים קומען אראפ זיך משתתף זיין אין די שמחה, אזוי ווי ס'שטייט אין זוהר הקדוש ישמח ישראל בעושיו, דער טאטע ז"ל, ואתו עמו די אבות למעלה בקודש פון אלע צדדים, קדושים וטהורים שרפי מעלה, זיי האבן געשיינט, יעדער איינער בדורו האבן פארשיינט די וועלט, מאיר לארץ ולדרים, זיי האבן געפועל'ט ישועות פאר אידישע קינדער, כל אחד כדאי לעצמו, אין אזא צייט וואס עס קומען אראפ די הייליגע אבות איז צו האפן אז זיי בענטשן די חתן וכלה, זיי בענטשן די מחותנים, זיי בענטשן דעם גאנצן ציבור, דער טאטע ז"ל פלעגט צו בענטשן, ביים קבלת פנים פאר די חופה פלעגט ער צו בענטשן די אלע וואס זענען געשטאנען נאנט, און אז ער געפינט זיך דא האט ער אוודאי געבענטשט כל הקהל הקודש הזה.

דער אויבערשטער זאל העלפן די ברכה זאל עושה רושם זיין למעלה, אלע אידישע קינדער זאלן געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב, יעדער זאל זיין געזונט בבריאות השלימות, אריכות ימים ושנים און א שיבה טובה, דער אויבערשטער זאל העלפן יעדער זאל זהען נחת ביי די קינדער, מגדל זיין די קינדער לתורה לחופה ולמעשים טובים, מיט נחת און שמחה און פרייד, ברכה והצלחה און סיעתא דשמיא בני חיי ומזוני רויחי פאר יעדן איינעם.

און בפרט זאל דער אויבערשטער העלפן פאר די חתן וכלה וואס שטעלן אויף זייער שטוב, עס זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת מיט נחת און שמחה, דער זיווג זאל עולה יפה זיין, עס זאל זיין א קשר של קיימא ובנין עדי עד, ביז מיר וועלן אלע זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

אצל מסיבת השבע ברכות
של נכד כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

הרב יחזקאל שרגא שליט"א

בן הגה"צ רב דביהמ"ד ישמח משה שליט"א, חדב"נ

יום א' וירא תשפ"ג לפ"ק - בביהמ"ד ישמח משה, שכונת ברך משה, קרית יואל יצ"ו

די משנה הייבט אן אין מסכת קידושין, האשה נקנית בשלשה דרכים. תוס' פרעגט די קשיא פארוואס שטייט 'האשה', אסאך פרקים הייבט זיך אהן 'אשה', 'בתולה נשאת', וואס איז דער ה' פון 'האשה'. רש"י זאגט, האשה נקנית, זאגט רש"י, האשה נקנית לבעלה, אזוי זאגט רש"י. כ'האב אזוי געקלערט פארוואס שטייט 'האשה' מיט א ה'.

עס שטייט אין בכור שור, זאגט ער אזוי, וויים מיר דאך אז שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אזוי זאגט די גמרא טאקע אין מסכת קידושין, מ'צאלט נישט קיין שכר מצוה אויף דער וועלט, זאגט דער בכור שור, דאס איז נאר אויף א מצות עשה, פאר א מצות עשה צאלט מען נישט קיין שכר מצוה אויף דער וועלט, ווייל אז איינער איז עובר אויף א מצות עשה איז נישטא קיין עונש אויף דער וועלט, אז עס איז נישטא קיין עונש איז נישטא קיין שכר אויך נישט. אבער אויף מצוות לא תעשה וואס עס איז דא א עונש מלקות אויף דער וועלט, ווען איינער איז עס מקיים איז יא דא שכר אויף דער וועלט, אזוי זאגט דער בכור שור.

די מצות עשה פון פרו ורבו, איז אויך א מצות עשה, לכאורה פאר א מצוה עשה צאלט מען נישט קיין שכר אויף דער וועלט, אבער אין מס' ברכות זאגט די גמרא, דער נביא האט געזאגט פאר חזקיהו המלך, צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה, פרעגט די גמרא, וואס איז דאס 'כי מת אתה ולא תחיה', אוודאי אז ס'איז מת אתה איז לא תחיה, נאר דער נביא האט געזאגט פאר חזקיהו המלך, מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא, האט ער געפרעגט, מאי כולי האי, פארוואס אזא ביטערער עונש? משום דלא עסקת בפריה ורביה, ווייל דו האסט נישט עוסק געווען בפרי' ורבי', אז מ'איז נישט עוסק אין פרי' ורבי' איז מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא, קומט אן עונש, אויף דער וועלט איז דא אן עונש, און אז ס'איז דא אן עונש איז דאך דא שכר, קומט אויס אז אויף פרו ורבו צאלט מען שכר אויף דער וועלט.

עס איז דאך באקאנט די גמרא זאגט אין ברכות, אז עולם הבא איז באשאפן געווארן מיט א י', און עולם הזה איז באשאפן געווארן מיט ה', קומט אויס, אז מ'האט חתונה, מ'איז עוסק אין פרו ורבו, באקומט מען דאך אויף די מצוה פון פרו ורבו שכר אויף דער וועלט, און דער ה' איז דאך א רמז אויפן עולם הזה, וועגן דעם שטייט 'האשה נקנית לבעלה', מיט ה', 'האשה', א ה' וואס איז מרמז אויפן עולם הזה, דאס איז נקנית לבעלה, ווען מ'האט חתונה איז האשה נקנית לבעלה, איז מען זוכה צו שכר מצוה בעולם הזה.

ברוך ה' עס איז דא א שמחה, מיין איניקל האט חתונה געהאט, ער האט געטוהן אזא שיינעם שידוך, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, עס זאל זיין א קשר של קיימא.

*

איך זיץ דא צווישן א ציבור אידן. איך מוז מיטטיילן מיינע געפילן די וואך.

אידן זענען עוסק במצוות, מ'בויעט הייזער, מ'קויפט הייזער, מ'ציהט זיך אריין אין נייע הייזער, עס איז שוין אויסגעקומען אמאל צו רעדן וועגן דעם ענין פון די מזוזות, כ'האב דעמאלטס מעורר געווען אז מ'קויפט

מזוזות וואס קומט פון סוחרים, זייער אסאך מזוזות זענען פסול, מענטשן קוקן אן אז כ׳בין אביסל מגזם, האב איך דא צוויי מזוזות וואס מ׳האט מיר געבראנגט דא, ס׳איז שיינע מזוזות, איין מזוזה - ס׳איז נישט איינס, נאר ס׳איז דא אסאך אזוי - איז פון פארמעט, מיט א שיינעם כתב, הערליך, אז מ׳וויזט דאס פאר א סופר באוואונדערט ער עס, עס האט נאר איין פראבלעם, א סופר האט דאס נישט געשריבן, דאס איז געפרינטעט, ס׳איז געפרינטעט מיט א מאשין, מיט א קאפי מאשין, און דאס וועט פארקויפט פאר חשוב׳ע מענטשן, ס׳איז אזוי קונצלעך געמאכט, אז מ׳גיט דאס פאר א סופר און ער קוקט עס אהן, ער כאפט דאס אהן, איז עס געמאכט אזוי כדין, ס׳איז פארמעט, תגין, אלעס, אבער ס׳איז בכלל נישט געשריבן.

ווי אזוי האט מען דאס געכאפט? די קאפי מאשין האט זיך צובראכן, און מ׳האט גערופן א טעכנישן, און דער טעכנישן האט דאס געכאפט. דאס האב איך שוין אזוי א שטיקל צייט, א גאנצע בינטל מזוזות וואס איז אזעלכע מזוזות, געדריקט פון א קאפי מאשין. איינס האט מען געשריבן, און מ׳האט געמאכט פון א געשריבענע מזוזה, האט מען געמאכט א קאפי.

די וואך האב איך באקומען נאך איין סעט מזוזות. ס׳איז א שיינע גרויסע מזוזה פון א חסיד׳ישן איד. די מזוזה איז געמאכט געווארן אויף א וועג וואס מ׳דארף נישט שרייבן מיט א פעדער יעדע אות, ער האט געמאכט א פאטענט, ער האט געגומען א סטענסיל, אויסגעשניטן די אותיות פון די מזוזה, נאכדעם נעמט מען א בערשטל, מען פירט עס אזוי דורך, א סטענסיל, און ס׳קומט אויס, אז מען נעמט אראפ די סטענסיל, איז א געשריבענע מזוזה. נו, די צוויי מזוזות טויגן נישט.

ווי אזוי האט מען דאס געכאפט? דאס האט מען פאריגע וואך געכאפט, ס׳איז דא א סופר וואס האט באקומען די מזוזות, און ער האט דאס בודק געווען, די מ׳ וס׳ שבלוחות בנם היו עומדין, א מ׳, אן ענדע ס׳, ביי א סטענסיל מוז ער דאך אנכאפן זיך ערגעץ, איז עס געווען אנגעכאפט, איז געבליבן אויף איין שפיץ ביי די ס׳ אונטן וואו ס׳איז נישט געווען געמאכט, דאס האט מען שפעטער צוגעפיקסט, דער סופר האט באמערקט, אז ס׳איז א קליינע שינוי דא, ער האט געזען די אלע ענדע ס׳, עפעס איז דא צוגעפוצט. בקיצור, מען האט געכאפט אז דאס איז אזוי געמאכט מיט א סטענסיל, און כ׳הער גאר אז דער סופר זאגט, וועט זאגט אז מ׳מוז שרייבן? דאס איז אויך כשר...

שיינע הערליכע מזוזה, און דאס וועט פארקויפט, די ערליכע סוחרים קויפן פון ארץ ישראל, מען קויפט פסול׳ע מזוזות! וועט ס׳קוקט עס אהן דערקענט נישט גארנישט. בסיעתא דשמיא א היזיגער סופר איז געווען דער וואס האט עס געכאפט. דאס איז די לעצטע נייעס.

די צוויי מזוזות, ס׳איז דא מער. איך האב צוויי, אנדערע האבן נאך, ס׳איז דא אסאך פון דעם. וועט ווייסט וויפיל הייזער פון חסיד׳ישע אידן ס׳איז דא. ס׳איז א שיינע גרויסע מזוזה אבער ס׳איז פסול...

וועט ס׳וויל האבן א כשר׳ע מזוזה זאל זיך לאזן שרייבן ביי א סופר! גיין צו א סופר און שרייבן, ס׳קאסט טייערער, אבער דאס דארף מען טון. נישט זיכן צו כאפן קיין מציאות!

דאס איז נעבעך דער מציאות, ס׳איז שרעקליך, ס׳איז שרעקליך! אבער דאס איז דער מציאות... און דער האט [גאר] געהאט קבלה! יא, קבלה... געלט האט ער זיכער מקבל געווען... אבער דאס איז געפרינטעט, און דאס איז מיט א סטענסיל, און וועט ווייסט וויפיל נאך איז דא וואס מען כאפט נישט, דאס איז דער מצב פון די מזוזות. דאס איז עס.

מ׳וועט פשוט קראנק פון אזעלכע מעשיות. איך שפיר אז איך מוז מיין צער ארויסגעבן ברבים. איך קען נישט שלאפן ביינאכט!. פאריגע וואך איז דאס געווען, א היזיגער סופר האט דאס באמערקט, ער האט דאס געכאפט.

דער אויבערשטער זאל העלפן, אין זכות פון מזוזה, די גמרא זאגט, למען ירבו ימיכם אויף מזוזה, אטו גברא בעי חיי נשי לא בעי חיי, מזוזה איז משפיע חיי, אריכות ימים ושנים, למען ירבו ימיכם וימי בניכם פאר אלע אידישע קינדער, מ׳זאל זוכה זיין צו שמחות מיט פרייליכע הערצער, ביז מיר וועלן זוכה זיין צו ביאת הגואל במהרה בימינו אמן.

בס"ד

הודעה משמחת

מיט גרויס פרייד טוען מיר מעלדן פאר דעם חשוב'ן ציבור אנשי שלומינו,

שלאור קריאתו בקודש פון **רבינו שליט"א** צו ממנה זיין

הרה"ג רבי **שמעון יואל בראך** שליט"א
מו"ץ לעניני סת"ם שע"י קהילתינו הק',

צו געבן השגחה אויף סת"ם, צו וויסן אז סאיז געשריבן געווארן נאר דורך היימישע סופרים, וואס האבן כתב סמיכה 'בתוקף', און ס'גייט אריבער שטרענגע בדיקות וכו'

אז מען קעהן שוין באקומען די

מהודר'דיגע מזוזות!

מיט די השגחה.

קרית יואל
לשכת
איגוד הסופרים

וויליאמסבורג
לשכת הוראה
לעניני סת"ם

און בייי נאך חשובע סופרים.

געדענקט!

וועו איהר קויפט ספרי תורה,
תפילין, מזוזות פון ארץ ישראל

בעט'ס אז עטס ווילטס זעהן די חותם ההשגחה.
און זייט רוהיג אז איהר באקומט מהודרדיגע סת"ם

לשכת הסת"ם כהלכתה
שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר
בנשואת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו
בית הוראה - שיעורים בעניני סת"ם - פיקוח על סת"ם
רח' ראזזימין 8 בני ברק
לשאלות בהלכה ועניני החשגחה טעל: 972-548562976

פאר סוחרים און סופרים וואס פארקויפן סת"ם פון ארץ ישראל,
וואס ווילן באקומען די השגחה, רופט שוין צו די לשכה

972-54-856-2976

איר קענט אויך איבערלאזן א מעסעדז"ש, ווי מען וועט אי"ה צוריקרופן.

L0548562976@gmail.com

בס"ד

מזמוד שיר

חנוכת הבית

בשיר וקול תודה נברך לאלוקינו, לא-ל גומר עלינו, בעת הגיע זמן הנעלה
יום חגינו, ישמחו וירננו לב אנשי שלומינו, להודות לה' ביום שמחתינו,

בגמר מלאכת הבניה

בנין בית מדרשינו הגדול והחדש

קהל יטב לב ד'סאטמאר מאנטרעאל

בנין שמואל בימין

אשר נבנה ונגמר ברוב פאר והדר כלילת יופי בנוי לתלפיות מגדל אור ומבצר אדיר לתורה ועבודה וגמילות חסדים
כראוי וכיאות לקהילה נאה וחסידה תלמידי וחסידי מרנן רבותה"ק נבג"מ ויבלחט"א כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

וכבן נמין לה השתא בפתורא חדתא, נתכבד בזה להזמין בשבח דא שיתא

אנשי שלומינו חברי קהילתינו הק'

במעמד
האדיר ונשגב

חנוכת הבית וכינום אנ"ש

בה נתעלס
באהבים, על זאת
שבחו אוהבים,
להודות לה',
הגומל לנו חסדים
טובים, סייעתא
דשמיא מופלאה
אשר ליווה בנין
בית מקדש מעט
הדין תבנית היכל
מחושבים, עדי
ראותה כלול
בהדרה זוהרה
ככוכבים.

להתאסף
ראשי עם
יחד שבטי
ישראל
לשמוח
בקול רנה
ותודה
המון חוגג

בראשות פום ממלל רברבן איתן אדונינו הוד

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר יפאר פאר
בראש המעמד וישא
דברות קדשו בנעימים

דברי
הדרכה
וחיזוק

לתלמידיו הקרויים בנים
קהל עדתינו אנ"ש חברי
קהילתינו הק'

שיתקיים ברוב פאר והדר ביום

א' תולדות

בשעה 8:00

באולם הגדול והמפואר רחבת ידים

Crowne Plaza

6600 Chemin de la Côte-de-Liesse,
Montréal, QC H4T 1E3

ועל כן נקוה לה' כשם שזיכנו והגיענו בהשלמת זה הבנין, כן יזכינו להרחיב
גבולי הקדושה בענין, להוסיף בקודש בלי גבול ומנין, אלה וכאלה יוסף
עמנו להגדיל שמו הגדול הגיבור והנורא שנקרא עלינו

מחכים לקראת בואכם

ד'נהלת הקהילה

NUAH 347.916.6824